

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1862.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 285.

Γ'. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

του ἀνεκδότου συγγράμματος

του

Κ. Κ. ΦΡΕΑΡΙΤΟΥ.

« Περὶ πλοῦς Μακεδονίας καὶ ἐλλάσσονος Ἀσίας μετὰ τῶν ταύτη προσκειμένων μεγαλονήσων. »

—ooo—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Τὰ εἰρεπία τῆς ἀρχαίας Ἀσσοῦ.

Αὐγούστου 24. Διάπλους ἐκ Κυθωνιῶν εἰς Ἀσσοῦν. — Σιθριζή λιμάν. — Φύσις τῆς χώρας. — Περιγραφή τῶν τειχῶν τῆς Ἀσσοῦ, τοῦ θεάτρου, καὶ ἄλλων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος. — Ἀντίφρασις Τεξίερου ὡς πρὸς τὰ ὕδατα τῆς Ἀσσοῦ καὶ τίνα ἐν γένει ἦσαν τὰ Νομαρὰ τῶν ἀρχαίων. — Καταιγὶς καὶ καταφυγὴ εἰς τὸ χάνιον. — Συνοδία Ἀθιγγάνων. — Τραγικὴ πρὸ βῆσις μιᾶς χειρομάντιδος. — Καταγωγή, ἦθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν. — Ἀρχαιότατη ἱστορία τῆς Ἀσσοῦ. — Δέλεγεσ καὶ Πελασγοί. — Ἡ Ἀσσοῦ ἀξιοσημείωτος ὡς τόπος διατριβῆς τοῦ Ἀριστοτέλους. — Ὁ φιλόσοφος φιλοφρονεῖται παρὰ τῷ Ἑρμείᾳ δυνάστη τῆς Ἀσσοῦ. — Βίος Ἑρμείου. — Τέλος τραγικῶν τοῦ Ἑρμείου καὶ ἀναγωγῆς τοῦ Ἀριστοτέλους. — Ἐλεγείον Ἀριστοτέλους καὶ ὕμνος οὐτοῦ εἰς Ἀρετήν. — Ἀνάβασις εἰς ἀκρόπολιν. — Περιγραφή τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς, καὶ τῶν ἀρχαιότατων ἀναγλύφων αὐτοῦ. — Βυζαντινὴ ἐκκλησία ἦν ὁ Michaud καὶ Roujoulet ἐκλαμβάνουσιν ὡς ναὸν ἐλληνικόν. — Ἐπιγραφή Βυζαντινὴ. — Ἐποχὴ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἀσσοῦ. — Ἡ Ἀσσοῦ πατρίς τοῦ στωϊκοῦ φιλοσόφου Κλεάνθους. — Πενία καὶ φιλοπονία αὐτοῦ. — Ἵμνος Κλεάνθους εἰς Δία. — Σύγκρισις τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ ἰδεῶν πρὸς τὰς ἡμετέρας.

—ooo—

Ἡ ἑκτακτος αὕτη τῆς προτεραίας ἐπιτυχῆς ἐκδρομῆ (ἐκ Κυθωνιῶν) εἰς τὸν Ἀδραμυττηνὸν κάλπον, ἐγέννησε τὴν διάθεσιν δευτέρας τινὸς πρὸς τὰ εἰρεπία τῆς ἀρχαίας Ἀσσοῦ, εἰς τὰ ἀπέναντι παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας κειμένης. Τὴν ἐπιούσαν ἄρα πρῶταν τῆς 24 Αὐγούστου, παρεσκευάσθη αὐθις ἡ λέμβος πρὸς τὸν διάπλουον τοῦ μεταξὺ Λέσθου καὶ μικρᾶς Ἀσίας βορείου πορθμοῦ. Οἱ ναῦται ἡμῶν καὶ ὁ διευθύνων αὐτοὺς ὑπαξιωματικὸς, πρῶτην ταύτην τὴν φορὰν ἀκούσαντες τὸ ὄνομα Ἀσσοῦ ἐν ἄλλῃ τινὶ σημασίᾳ, ἢ τῇ γνωστοτάτῃ αὐτοῖς, ἦσαν ὄλως διόλου εἰς ἀπορίαν ποῦ ἐμελλαν νὰ διευθύνωσι τῆς ἀκάτου τὴν πρῶραν. Ἠναγκάσθη ἄρα ἐγὼ ὁ ἀθαλάσσωτος ἵνα γένωμαι κυβερνήτης, διευθύνας τὴν πρῶραν κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ Ἄρηννον ἀκρωτήριον τῆς νήσου Λέσθου, ὃ πάνυ καλῶς ἐγένωσκον ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάβο Μπιάγκο. Τὸ μέγα τοῦτο ἀκρωτήριο, τὸ βορειότατον ὄν σημεῖον τῆς νήσου, κεῖται κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀσσοῦ ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας. Οὕτω δὲ ὅτε ἐσθάσαμεν μετὰ ἠέρον πλοῦν εἰς τὸ Ἄργεννον, ἐπλεύσαμεν κατ' εὐθείαν πρὸς τὰς ἑκτάς τῆς Ἀσίας, καὶ προσωρμίσθημεν ἀκριβῶς ἀμέσως ὑπὸ τὴν Ἀσσοῦ, ἧς ἡ ἀκρόπολις μακρόθεν ἤδη καθίσταται δῆλ. Ἴσως δὲ νῦν ὁ ἀναγνώστης νομίζει, ὅτι ὀλίγα εἴματα ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐκτείνονται ἐπὶ πεδιάδος τὰ εἰρεπία ταῦτα, στεφανούμενα ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἀκροπόλεως· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἐντεῦθεν τὸναντίον ἀρχεται κυρίως τὸ μέγα καὶ δυσχερέστατον ἔργον τῆς

περιηγήσεως. Καί πρῶτον μὲν ἐπὶ μάλιστα αἱ ἀκταὶ τῆς θαλάσσης ἐνταῦθα εἶναι τοσοῦτον ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις, ὥστε παρ' αὐτὴν σχεδὸν τὴν ξηρὰν τὰ ὕδατα ἔχουσι βάθος ἑκατὸν πενήκοντα ὀργυίας. Ὁπισθεν δὲ κρημνώδους τινὸς ῥαχίος, προσχούσης εἰς τὴν θάλασσαν ἐν εἴδει ἀκρωτηρίου, ἐκρύβη ἡ ἀκτος ἡμῶν, καὶ ἠσφαλίσθη ἀπὸ τῆς βίας τῶν ἀνέμων καὶ τοῦ σάλου τῶν κυμάτων. Πρὸς δυσμὰς, ἀρκτεῖα μακρὰν ἀπὸ τῆς θέσεως ἡμῶν ταύτης, ὑπάρχει λιμὴν τις ὑπὸ τῶν Τούρκων τανὺν καλούμενος *Sibirli Liman*, ὃν τινες θέλουσιν ὡς τὸν ἀρχαῖον λιμένα τοῦ Ἄσσου· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν μοι φαίνεται πιθανή· καθότι καὶ ἀπέχει πολὺ ὁ λιμὴν καὶ οὐδεμίαν παρέχει ἀσφάλειαν· ἀλλ' οὐδὲ κἀν ἔχνη τοῦ ἀρχαίου λιμένος ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ. Δι' ἐμὲ λοιπὸν ὁ ἀρχαῖος τῆς Ἄσσου λιμὴν εἶναι εἰσέτι αἰνιγμα· ἔτεροι δὲ μετ' ἐμὲ ἴσως ὑπάρξουσιν εὐτυχέστεροι, προσδιορίζοντες ἐξ κταντιφρότων τεκμηρίων τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου λιμένος. Ὅτι δὲ ἡ Ἄσσος εἶχε μέγαν λιμένα τεχνητὸν, μάρτυς περὶ τούτου ὁ Στράβων λέγων· « ὁ δὲ λιμὴν χώματι κατασκευάσκειται μεγάλῳ » (α). Ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου δὲ λιμενίσκου τούτου εἰς τὸν κατεφύγομεν, ἢ πρὸς τὴν πόλιν ἀνάβασίς εἶναι δυσχερεστάτη, τῶν κρημνῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς πόλεως ὄντων ἀλλεπαλλήλων. Τοιαύτη δὲ ἦν ἡ ἀνάβασίς καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους μαρτυροῦντος καὶ αὐθις τοῦ Στράβωνος· « Ἔστι δὲ ἡ Ἄσσος ἐρυμνή καὶ εὐτειχὴς, ἀπὸ θαλάσσης καὶ τοῦ λιμένος ὄρθιαν καὶ μακρὰν ἀνάβασιν ἔχουσα· ὥστ' ἐπ' αὐτῆς οἰκειῶς εἰρησθαὶ δοκεῖ τὸ τοῦ Στρατονίκου τοῦ κιαριστοῦ·

Ἄσσοι ἴθ' ὡς κεν θάσσοιο λέθρου πείραθ' ἴχθαι (β). »

Πανταχοῦ δὲ καθ' ἅπασαν ταύτην τὴν ἀνώμαλον περιφέρειαν προφανῆ τὰ ἔχνη ὑπάρχουσι τῶν ἠφαιστείων ἐκρήξεων. Πανταχοῦ σεσσωρευμένα σκωρίαι καὶ λάβαι, κατακαλύπτουσαι ἀρχαιότερα πυρογενῆ στρώματα τραχίτου καὶ πορφυρίτου λίθου. Ἐτι δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἡ ἠφαιστεία τοῦ τόπου φύσις ἦν προφανὴς, ὑπάρχοντος τότε περὶ τὴν Ἄσσον εἰδους τινος λίθου, ἔχοντος τὴν ιδιότητά να κατατρώγῃ καὶ φθεῖρῃ τὰς σάρκας, δι' ἣ ἐκλήθη λίθος σαρκοφάγος (γ). Ἐντεῦθεν δὲ οἱ μεταγενέστεροι ἐν γένει τὴν σορὸν ὡ ὀμασαν σαρκοφάγον.

Ἔτερον δὲ τι χωρίον τοῦ Στράβωνος, λίαν περιεργον ὑπὸ τὴν χημικὴν αὐτοῦ σμασίαν, ἐτι σαφέστερον ἀποδεικνύει πάσης τῆς χώρας ταύτης τὴν ἠφαιστειογενῆ ὑπαρξίν. « Ἔστι δὲ λίθος περὶ τὰ Ἄνδαιρα, ὃς καίόμενος σιδῆρος γίγνεται· εἶτα μετὰ γῆς τινος κρμινευθεὶς ἀποσταζει ψευδάργυρον, ἢ προσλαβούσα χαλκὸν τὸ καλούμενον γίνεται κρῆμα, ὃ τινες ὀρείχαλκον καλοῦσι » (δ). Ἡ ἀτραπὸς, ἡ ὀδηγοῦσα ἡμᾶς ὑψηλὰ εἰς τὴν πόλιν, ἔφερε διὰ βράχων κατεφ-

(α) Στράβ. γ'. σελ. 610.
 (β) Στράβ. γ'. σελ. 480. §. 37.
 (γ) Πλιν. Φυσ. Ἱστορ. 36, 27.
 (δ) Στράβ. γ'. 610. πρὸς. Στράβ. Βυζ. ἐν λέξει Ἄνδαιρα. Ἡβλ. περὶ τούτου Hansmann de arte feri conficiendi veterum §. 17.

ρνηκώτων τραχίτου, συχνὰ διακοπτομένη ὑπὸ φεράγγων σχεδὸν καθέτων, ὧν αἱ πλευραὶ στρεφίζονται ὑπὸ μεγάλων ὀγκων βασιλίου πρισματοειδούς ἐν εἴδει ἀντερίδων. Τὰ πρῶτα τῆς ἀρχαίας πόλεως ἔχνη, ἀτινά τις ἀναβαίνων πρὸς αὐτὴν ἀπαντᾷ, εἶναι τὰ κολοσσιαία αὐτῆς καὶ ἐπὶ μάλιστα ἐκτεινόμενα τεῖχη, ἀνέπαφα σχεδὸν μέχρι τοῦ νῦν ἱστάμενα, ἵνα ἐγείρωσι τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἐκπληξίν τῶν μεταγενεστέρων νάνων γενεῶν. Ἡ κατασκευὴ τῶν τειχῶν τῆς Ἄσσου καθαρωτάτη ἑλληνικὴ, εἶναι τοσοῦτον τελεία καὶ πεφροντισμένη, ὥστε ἴσως οὐδαμοῦ δύναται τις νὰ ἴδῃ τοιοῦτον ἀρχαίαν πολεμικῆς ἀρχιτεκτονικῆς λαμπρὸν καὶ τέλειον θέαμα. Τὰ τεῖχη ταῦτα, ὧν ἡ περίμετρος κατὰ τὰς ἀκριβεστάτας καταμετρήσεις τοῦ Τεξιέρου εἶναι 3403, 75 μέτρα, εἰσὶν ὀμοιομοιῶν ἐκ μεγάλων ὀγκων τραχίτου λίθου, ἀρίστα ἐπεξεργασμένων καὶ προσπροσμημένων ἀλλεπαλλήλως ἀνευ ἀσβέστου καὶ ἀμμοκόνεως. Πάντα δὲ σχεδὸν ἐρεῖδονται ἐπὶ ἐδάφους ἀποκρήμνου καὶ λίαν κατωφεροῦς· μόνον δὲ κατὰ τὴν εἰσέχουσαν πρὸς δυσμὰς γωνίαν τῶν τειχῶν, τὸ ἐδαφος εἶναι ὀμαλόν, καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς μόνης ταύτης ὀριζοντίου θέσεως ὑπάρχει ἐκτὸς τῆς πόλεως τὸ ἀρχαῖον πολυάνδριον, πλήρες ἀρχαίων τάφων. Ἀπὸ τοῦ σημείου δὲ τούτου ἡ κλίσις τοῦ ἐδάφους εἶναι μεγίστη· καὶ ὁμοίως πανταχοῦ ἡ αὐτὴ ἐπιμέλεια καὶ ἡ αὐτὴ τέχνη ἐπὶ τῶν τειχῶν ἐπεδωφειυθῆ. Τὸ μέγιστον ἄρα μέρος τῶν τειχῶν, ὡς ἤδη εἰρηται, σώζεται εἰσέτι ἀκέραιον, μόνον δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἡ ὄρη τῶν καταφρομένων ὑδάτων κατέστρεψε μέρος αὐτῶν. Ἐτι δὲ καὶ τὰ τεῖχη τὰ πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς πόλεως ἐξέλιπον ἐντελῶς· καὶ ἴσως διότι ἐντεῦθεν ἔλαβον τὸ ὑλικὸν οἱ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐγείραντες τοὺς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως σωζομένους πύργους. Ἐν τῇ ἀκρᾷ τῆς εἰσεχούσης δυτικῆς γωνίας τῶν τειχῶν, ὑπάρχει μικρὰ τις πύλη· ὀλίγον δὲ περαιτέρω πρὸς μεσημβρίαν κεῖται ἡ μεγίστη τῆς πόλεως πύλη, συγκειμένη ἐκ δύο τετραγωνικῶν προεχόντων πύργων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει τὸ ἀνοίγμα αὐτὸ τῆς πύλης. Τοῖχος δὲ τις ἦτον παχὺς· ἀπὸ τῆς εἰσεχούσης δυτικῆς γωνίας τοῦ τεύχους προβαίνει πρὸς τὰ ἐντὸς, καὶ λήγει εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως, χωρίζων πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τὴν πόλιν εἰς δύο. Βαίνοντες δὲ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου πρὸς μεσημβρίαν ἀπαντῶμεν ἐπὶ τῆς μεσημβρινοτάτης ἀκρας τῆς πόλεως μικρὸν τι ὄχυρωμα ἐν εἴδει φρουρίου· ἀναβαίνοντες δὲ ἐντεῦθεν πρὸς ἀρκτον, αὐθις εὐρίσκωμεν ἐν τῇ ἀνατολικῇ τῆς πόλεως πλευρᾷ γωνίαν τινὰ τῶν τειχῶν εἰσεχούσαν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἔτερα τις πύλη ἀνατολική, ἀπέναντι τῆς ἔδη ρηθείσης δυτικῆς, μὴ ἔχουσα ὁμοίως τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος ταύτης. Ἐν τῇ βορειοτάτῃ δὲ γωνίᾳ τῆς πόλεως ὑπάρχει τις προμαχῶν ἀντίον κείμενος τοῦ ῥηθέντος μεσημβρινοῦ ὄχυρωματος, καὶ ἰδιάζουσαν ἔχων ἀρχιτεκτονικὴν, ὡς ἐκτισμένη ἐν μερὶ κατὰ τὸν καλούμενον κυκλώπειον τρόπον· ἔχει δὲ μῆκος μὲν ἑνδεκά μέτρα, πλάτος δὲ ἐξ. Πλησίον δὲ τούτου ὑπάρχει πύργος ἀρχαῖος ἡμικυκλοειδῆς, ὃς ἡ μὲν ἐ-

σωτερικὴ διάμετρος εἶναι ἐπτὰ μέτρα, τὸ δὲ πάχος τοῦ τοίχου ἑνκαὶ ἡμισυ. Τοιαύτη μὲν ἡ περιφέρεια τῶν τειχῶν τῆς Ἄσσου, ὧν κατ' ἐλάχιστον ὄρον ἡ ἀρχαιότης εἶναι πέντε καὶ ἐπέκεινα αἰώνων πρὸ τοῦ Χριστοῦ. Ἐντὸς τοῦ εὐρυτάτου τούτου περιβόλου τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, κεῖται ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς ὅλης περιφέρειας, ἡ αἰπειά ἀκρόπολις, τὰ Πέργαμα τῆς Ἄσσου· καὶ πρὸς ἀρκτον παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ὑπάρχει σήμερον τὸ ἄθλιον τουρκικὸν χωρίον Βαϊράμ κιοι· πρὸς δὲ μεσημβρίαν τὰ ἐκτεταμένα ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως διεσπαρμένα πανταχοῦ, κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν, ἐπὶ τοῦ ἀνωμάλου καὶ κρημνώδους ἐδάφους αὐτῆς. Βεβαίως δὲ ὑπὸ τοὺς σωροὺς τῶν ἐρειπίων τούτους κρύπτονται πολῦ τιμα παντὸς εἶδους ἀρχαῖα μνημεῖα, ἃ διέσωσε μόνη ἡ δύσβατος θέσις τῆς πόλεως. Πλησίον τῆς μεγάλης πύλης ὑπῆρχε πιθανῶς τὸ γυμνάσιον· καθότι ἐνταῦθα ὑπάρχει μέγας τις λίθος, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκειται ἡ λέξις ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ. Μικρὸν πορρωτέρω ἔτερα τις ὑπάρχει ἐπιγραφή.

« Καίσαρι Σεβαστῷ καὶ τῷ Δῆμῳ ὁ ἱερεὺς τοῦ σεβαστοῦ θεοῦ Καίσαρος, ὁ δὲ αὐτὸς καὶ πάτριος βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὁμονοῦ καὶ γυμνασίρχος Κόϊντος Δ' » (α),

ἐξ ἧς μετὰ πιθανότητος δύναται τις εἰκάσαι τὴν ὑπαρξίν ναοῦ τοῦ Αὐγούστου. Ἐτι δὲ πορρωτέρω ἐν αὐτῷ τῷ βράχῳ ὑπάρχει ἐσκαμμένον τὸ θέατρον 30 περίπου μέτρα ἔχον διάμετρον. Αἱ ἔδραι αὐτοῦ σώζονται ἐτι ἀκέραιαι, τὸ δὲ προσκλήνιον κατεστράφη. Οὐδὲν ἴσως ἄλλο τῆς ἀρχαιότητος θέατρον ἔκειτο εἰς θέσιν μεταωροτέραν, καὶ ἐπὶ ὀριζόντος εὐρυτέρου τοῦ θεάτρου τῆς Ἄσσου. Ὁ λαὸς ἀπὸ τῶν θρανίων αὐτῶν ἐθεώρει κάτωθι μὲν ἀμέσως τὴν θάλασσαν, διασχίζομένην ὑπὸ τῶν πλοίων, ἀπέναντι δὲ τὰς λαμπράς ἀκτὰς τῆς Μυτιλήνης, τὸ ὄρος Λεπέθυμον καὶ τὴν πόλιν τῆς Μεθύμνης· πρὸς ἀριστερὰν δὲ ἡ θεὰ αὐτοῦ ἐξετείνετο μέχρι τοῦ Ἀδραμυττηνοῦ κόλπου, τοῦ λαβυρίνθου τῶν ἑκατοννήσων, καὶ τῶν κυανολεῖκων τῆς μικρᾶς Ἀσίας ὀρέων. Βεβαίως δὲ, λέγει ὁ Σοᾶξέλος, ἦν καὶ αὐτὸν ἡ θεὰ αὕτη ἐξέπληξεν, οὐδέποτε θέατρον ἔκειτο εὐτυχέστερον, παρ' ἔχον τῇ ὄψει θέαμα θαυμασιώτερον καὶ σκηνᾶς θελκτικωτέρας. Ἰσως δὲ αὕτη τῆς φύσεως ἡ ἀμίμητος σκηνογραφία μέγαν ἐποίησε ἀντιπερισπασμόν· καὶ δυσκόλιος ἡ ψυχῇ, ἐκθαμβος ἡ δὲ ὑπὸ τῶν θαυμασίων τούτων σκηνῶν τῆς φύσεως, κώπωση τινὸς τραγωδίης· μόνη δὲ ἐνταῦθα ἡ ἀνυπέβλητος εὐφυΐα τοῦ Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους ἦν ἱκανὴ νὰ προσηλώσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ὄψεις τῶν θεατῶν (β). Παρὰ δὲ τὸ θέατρον πρὸς Ἀνατολὰς τὸ ἐδαφος εἶναι κανονικῶς ὀμαλόν, καὶ περιέχει σημεῖα τινὰ ἀγορᾶς ἀρχαίας. Ἀνωτέρω δὲ τῆς ἀγορᾶς ταύτης μικρὸν πρὸς Ἀνατολὰς ὑπάρχει ἀρχαῖον κτίριον τῆ πέτρα ἐπηρισμένον ἐκ τεσσάρων καμαρῶν καὶ παραστάδων συ-

κείμενον, πάντοθεν δὲ περικυκλούμενον ὑπὸ τετραγώνου τινὸς αὐλῆς, ἐκτὸς τοῦ πρὸς μεσημβρίαν κείμενου προαυλίου. Τί τάχα τὸ κτίριον τούτου; ναῖσκος τις ἢ ἀρχαῖος οἶκος; οὐκ οἶδα. Βεβαίως ὁμοίως δὲν εἶναι Νυμφαῖον, ὡς διατινεται ὁ Τεξιέρου, παραδόξως ἐν τῷ αὐτῷ σχεδὸν σημείῳ ἀντιφάσκων πρὸς ἐκυτόν. « Une conduite d' eau, λέγει ὁ ἀνωτέρω περιηγητής, qui s'aperçoit encore, me fait supposer que c' est quelque nymphée. » τούτεστι· Ἄρχαῖος, ἦτοι ὑδραγωγία τις μέχρι τοῦδε φαινόμενη, μὲ ἀναγκάζει νὰ υποθέσω, ὅτι ἦν τοῦτο Νυμφαῖον τι. » Ἀμέσως δὲ κατωτέρω ὁ αὐτὸς ἐπιφέρει· Je dois dire que la question des eaux dans Assos me parait des plus obscures. Nulle trace d' aqueduc ou de fontaine· οἷον « ὀφείλω ὁμολογήσαι ὅτι τὸ περὶ ὑδάτων τῆς Ἄσσου ζήτημα εἶναι σκοτεινότερον· οὐδὲν ὑπάρχει ἔχνος ὑδραγωγίας ἢ κρήνης » (β). Πῶς δὲ νῦν ταῦτα συμβαδίζονται, ἀγνοῶ. Τούτο δὲ μόνον γινώσκω, ὅτι ὁ Τεξιέρου ἐνταῦθα, ἐκτὸς τῆς ἐναντιολογίας ταύτης, φαίνεται ἀγνοῶν καὶ τὴν φύσιν τοῦ περι νυμφῶν ἐρασιμωτάτου τε καὶ κομψοτάτου τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας κατασκευάσματος, ὅπερ κατέστη τὸ ἀνεξάντλητον θέμα τοσοῦτων τερπνοτάτων ἐμπνεύσεων τῆς ποιήσεως, καὶ ἀριστουργημάτων τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς τέχνης.

Αἱ νύμφαι κατὰ τὴν ζωηροτάτην καὶ ποιητικωτάτην φαντασίαν τῶν Ἑλλήνων, ἀνήκουσαι εἰς τὴν δαιμονίαν τῶν ὄντων τάξιν, εἰσὶ παρθέναι ἐκπροσωπούσαι τὰς δευτερευούσας δυνάμεις καὶ ἐνεργείας τῆς φύσεως. Μεταξὺ δὲ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἱστάμεναι, δὲν ζῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ μετὰ τῶν φυσικῶν φαινομένων, ὧν αὐταὶ εἰσὶν ἡ ψυχῇ, γεννῶνται καὶ φθίρονται. Πλέον δὲ τι οὐσαι ἢ ἄνθρωποι, ἀνήκουσιν εἰς τὸ σύστημα καὶ τὴν πολιτείαν τῶν θεῶν, προσκαλούμεναι καὶ εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου συνελύσεις αὐτῶν.

Ζεὺς δὲ θέμιστα κέλευσε θεοὺς ἀγορήν δε καλέσαι ἀπ' Ὀλύμπου πολυτύχου κρατὸς

οὔτε τις οὐρ ποταμῶν ἀπέηρ, ῥοσφ' ὠκεανοῖο οὔτ' ἄρα Νυμφῶν αἰτ' ἄλσεα καλὰ ῥέμονται, καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεια ποιήεντα (γ).

Ἐνδιατώμεναι εἰς τὰ ὠραία ἄλση, εἰς τὰς πηγὰς τῶν ῥυάκων καὶ ποταμῶν, εἰς τοὺς ὑγροὺς καὶ γλοερούς λεμῶνας, εἰς τὰ βαθύσκια δάση καὶ εἰς τὰ δροσερὰ σπλάια, εἰσὶν αἱ μὲν, νύμφαι ναιάδες, αἰαί, ποταμπίδες, λιμνάδες, πηγαιαί, ἐλειονόμοι, κρηναίαι κλ. αἱ δὲ, νύμφαι ὀρειάδες, δρυάδες καὶ ἀμαδουάδες, ἀλσηίδες, ὑληφοροί, αὐλωνιάδες, ναπαίαι. Τὰ ἱερὰ αὐτῶν κείνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ τὰς διαυγεῖς πηγὰς, τὰ τερπνὰ ἄλση, καὶ τὰ δροσερὰ καὶ γλαφυρὰ ἄντρα. Τοιοῦτον περιγράφει ὁ θεῖος Ὀμηρὸς τὸ ἄντρον τῆς νύμφης Καλυψοῦς, πρὸς ἣν ἐπέμφθη ὁ διάκτορος

(β) *Ora Texier, description de l'Asie Mineure, Τόμ. 2 σελ. 207.
 (γ) Ἰλιάδ. 20, 4. ἔξ.

(α) *Ora Beck, corp, inscript, 3569.
 (β) *Ora Choix, Gouff. Τόμ. Β'. σελ. 86.

Αργεφόντης, ε νύμφη εὐπλοκάμω εἰπεῖν νημερτέα βουλήν. » Ως πνοή ανέμου ἐμπεσὼν εἰς τὸν πόντον ὁ κρατὺς Ἀργεφόντης, ἐφθασεν ἐπὶ τῶν κυμάτων ὀρούμενος εἰς τὸ σπέος τῆς νύμφης.

τὴν δ' ἐνδοθε τέμεν εὐσοῖα.
Πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιρ μέγα καίετο, τηλόθι δ' ἔδυμ' κέδρον τ' εὐκαέτοιο θόου τ' ἀγὰ γῆσορ ὀδώδει δαιμόνιων ἢ δ' ἐνδορ ἀοιδιάουσ' ὀπὶ καλῆ, ἰστορ ἐποχομένη, χρυσοῖη κερκιδ' ὑφαινετ' ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφυκεί τηλεθώου, κλήθρη τ' αἰγείρος τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος. ἔρθα δὲ τ' ὄρνιθες ταυροπίτεροι εὐνάλοστο, σκῶπεσ τ' ἴρθηκες τε, ταυγύλωσοι τε κορῶναι εἰνάλοιαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλερ ἠδ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπειούς γλαφυροῖο ἡμερὶς ἠβώουσα, τεθήλει δὲ σταφυλῆσιν κρήνη δ' ἐξείης πύουρες βέου ὕδατι λευκῶ.
Πλησίοι ἀλλήλων τετραμμένοι ἀλλυδὶς ἀλλη, ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἰου ἠδὲ σελίτου θήλειοσ' ἔρθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατοσ περ ἐπελθῶν θήσατο ἰδῶν, καὶ τερφθεῖη φρεσὶν ἦσιν. ἔρθα στὰς θηεῖτο διάκτορος Ἀργεφόντης (α).

Ἰδία δὲ ὁ θεὸς Ὀμηρὸς χαρακτηρίζει τὰς ὀρειάδας νύμφας τῆς Ἰδίας, αἱ παραδίδωσιν ἢ Ἀφροδίτη τὸν νέον Αἰνείαν.

Νύμφαι μιν θρέψουσιν ὀρεσκόοι βαθύκολποι αἰ τὸ δε ναιετόουσιν ὄρος μέγα ζάθεόν τε, αἰ β' οὔτε θηητοὶσ οὐτ' ἀθανάτοισιν ἔπονται· δηρὸν μὲν ζῶουσι, καὶ ἀμβροτορ εἶδαρ ἔδουσιν καὶ τε μετ' ἀθανάτοισ καλὸν χορὸν ἐρρώσατο.

Τῆσι δ' ἄμ' ἢ ἐλάται ἠδὲ ὄρυες ὑψικάρηνοι, γειομένησιν ἔρυσσιν ἐπὶ χθορὶ βωτιανείρη, καλαί, τηλεθῶουσαι, ἐν ὄρρεσιν ὑψηλοῖσιν ἰστοῦσ' ἠλίβατοσ' τεμένη δὲ εἰ κικλήσκουσιν ἀθανάτωσ, τὰσ δ' οὔτε βροτοὶ κείρουσι σιδήρωσ' ἀλλ' ὅτε κερ δὴ Μοῖρα παρεστήκη θαράτω ἀζάνεται μὲν πρῶτορ ἐπὶ χθορὶ δένδρεα καλὰ, γυλοῖσ δ' ἀμφιπεριφθεῖθεται, πίπτοναι δ' ἀπ' ἔξοισ τῶν δὲ θ' ὀμοῦ ψυχῆ λείπει γῆσ ἠελίοιο (β).

Ἐκ τῶν τοιούτων ὄντων, καὶ ἐκ τῶν παρὰ τὰς πηγὰς συνήθων ἰερῶν τῶν νυμφῶν, ἀνεπτύχθη κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἰδία τις τάξις κτιρίων, φερόντων τὸ ὄνομα νυμφαία, οἱ ὑπῆρχον ἐν Κορίνθω, ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ μάλιστα ἐν Ρώμῃ. Ἦσαν δὲ ταῦτα ἀντροσιδῆ καὶ στρογγύλα κτίρια μετὰ λαμπρῶν στηλῶν καὶ πολυτελῶσ κεκοσμημένων τοίχων, περιέχοντα ὑδάτων πηγὰς καθιερωμένασ ταῖς νύμφαισ, καὶ προωρισμένασ κυρίωσ πρὸσ καθαροῦν τῶν μελλονύμφων, οἵτινες ἐνταῦθα μεθ' ὕδατοσ κατὰ τὰ νεομισμένα τῶν γάμων ἐπλύνοντο. (γ).

(α) Ὀδύσσεια 5, 58 ἔξ. Πρβλ. Ὀδύσσεια 12, 318. 14, 104.
(β) Ὀμήρ. ἕμν. εἰς Ἀφροδ. στίχ. 238.
(γ) Ὀρτ. O. Müller Question. Antioch. σελ. 89. καὶ Preljer Region. der Stadt Rom. σελ. 109.

Οὐδὲν δ' ἐκ τούτων ἀπάντων δικαιοὶ ἡμᾶσ ἵνα θεσπίζωμεν τὸ ἐν Ἄσσω ἐρείπιον ὡσ λείψανον τοιούτου Νυμφαίου.

Ἦν δὲ ἤδη μία Μ. Μ. περίπου, καὶ ὁ οὐρανὸσ ἀπό τινος καταστάσ ζοφερός, κατεκαλύφθη αἴφνης ἀνωθεν ἡμῶν ὑπὸ νεφελῶν πυκνοτάτων. Βροχῆ δὲ βαγδαϊοτάτη, ἄμετοσ τοῦ φαινομένου τούτου συνέπεια, ἐβίασεν ἡμᾶσ ἵνα ζητήσωμεν ἄσυλον εἰς τὸ τουρκικὸν χωρίον Βαϊράμ-κιοῖ, κατέχον, ὡσ ἤδη εἴρηται, τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν βόρειον μέρος τῆσ ἀρχαίας πόλεωσ. Τῆ μέρος, εἰσ δὲ κατελύσαμεν, ἦν τις ἀχρεία κελύθη, ὑπὸ τὸ ὄνομα χάνιον, πλήρησ σχεδὸν συνοδείασ τινὸσ πλανήτιδοσ Ἀθιγγάνων, ἢ κοινότερον Γύφτων, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τούτων καταφυγόντων ἐνταῦθα ἐν τῇ διαβάσει αὐτῶν, μέχρι περιλεύσεωσ τῆσ καταιγίδοσ.

Ἡ εἴσοδοσ ἡμῶν εἰς τὸ ἀπίσιον τοῦτο ἄντρον εἰχέ τι φρικαλέον. Τρεῖσ ζέουσ ἄνθρωποι ἐντελῶσ μεμονωμένοι, μετὰζὺ τεσσαράκοντα περίπου ἀγρίων, ἐν τὸσ τουρκικῶν τριεθαρβάρου χωρίου, ἐν τῷ μέσῳ κρημνῶν καὶ φραγῶν! Ἐν τούτῳ δὲ ἢ κατ' ἀρχὰσ ἀποτροπαιοσ αὐτῆσ ὀμήγουρισ, βαθμηδὸν ἤρχισε νὰ καθιστάται ἐνδιαφέρουσα, ὡσ παρέχουσα ἄμεσον ἀφορμὴν εἰσ πλείστασ παρατηρήσεισ. Οὕτω φερ' εἰπεῖν ἐν τῷ μέσῳ δισειδεστάτων καὶ ἀληθῶσ ἀποτροπαιοῶν μορφῶν, ὑπῆρχον καὶ καλλοναὶ ἀξιοὶ τῆσ γραφίδοσ τοῦ ἐξοχωτέρου ζωγράφου. Ἐν τῷ μέσῳ ἀγρίας τινὸσ εὐθυμίας καὶ ἀλαλαγμοῦ, ὑπῆρχον γραῖδια τρέμοντα ὑπὲ τοῦ φόβοσ τῶν ἀστραπῶν καὶ βροντῶν. Ἐν τούτῳ δὲ ἄψαντες πῦρ ἐν τῷ μέσῳ τῆσ καλύθησ ἤρχισαν νὰ χορεύουσι καὶ νὰ ἀδῶσι, συνοδεύοντες τὰσ χαλαράσ κινήσεισ αὐτῶν μετὰ τινὸσ εἰδὸουσ τυμπάνου. Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, τρεῖσ Τούρκοι ἔφερον τὰ ζωῶ αὐτῶν ἵνα θεραπεύσωσιν αὐτὰ οἱ ἀγριοὶ οὔτοι. Εἰσ δὲ τισ ἐξ αὐτῶν, οὔ ἢ γυνὴ πρὸ μικροῦ εἶχε τέθει, ἐξήτει νὰ βαπτίσω τὸ βρέφοσ, ὅπερ ἐν ἀληθείᾳ μικρὸν διέφερε τοῦ πιθήκου. Ἡ πιθανὴ δὲ αὐτῆσ μέλλουσα σχέσισ τοῦ ἀναδόχου κατέστησεν αὐτοῦσ τοσοῦτον τολμηροῦσ, ὡστε ἀνευ τῆσ ἐλαχίστησ ἀδείασ λαθόντες τὸν καπνὸν μου διένειμαν αὐτὸν μετὰζὺ των, δόντες καὶ εἰσ τὰσ γυναικῶσ των νὰ μασώτωι τὰ δὲ παιδία αὐτῶν ἄρρενα καὶ θήλεα, σχεδὸν ὀλόγουμα, περιεκύκλωσαν ἡμᾶσ ἐπαιτοῦντα χρήματα. Τοιαῦτη ἦν ἢ συναστροφή ἡμῶν ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Βαϊράμ-κιοῖ.

Ἐνταῦθα δὲ μετὰζὺ τούτων ἀπάντων συνέβη καὶ τι ἐξ ἐκείνων, ἢ τινὰ πολλακίσ τὸν ἄνθρωπον ἀναγκάζουσι καὶ ἀκοντα νὰ γενῆ δεισιδαίμων.

Φραϊὰ τισ χειρομάντισ Ἀθιγγάνη. ἦσ τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα καὶ ἡ δυσειδὴσ ὄψισ δὲν διέφερε πολὺ τῶν μαγιστῶν τοῦ Μακιδέτου, προσῆλθεν αὐτόκλητοσ πυθωνίσ, ἵνα προσίπη ἡμῖν τὸ μέλλον. Εἰσ δὲ τῶν συνοδοιπόρων ναυτῶν ἠρώτησε τὴν Πυθίαν ταῦτην, τί ἄρα γίνεταί ἐν τῇ πατρίδι ἢ νῆα αὐτοῦ γυνῆ, καὶ ἂν θέλει ἐπιστρέψει ταχέωσ. Τοῦ μαντείου δὲ ἢ ἀπάντησισ ἦν· « Οὐδέποτε ἢ δυστυχῆσ γυνὴ σου θέλει σὲ ἴδει ἐπὶ τῆσ γῆσ φυλάσσοσ ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ διότι θέλουσ σοὶ ἐπιφέρει τὸν θάνατον. » Μετὰ ἕνα μῆνα ἐν τῇ νῆᾳ ἔρρεσῳ ὁ δυστυχῆσ οὗτοσ νέοσ καταπεσὼν ἀπὸ τοῦ ἰστοῦ ἐπὶ τοῦ καταστρώματοσ τοῦ

πλοίου ἐν ἀκαρεῖ ἔμεινεν ἄπνοοσ, διασχισθείσ τῆσ κεφαλῆσ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πυροβόλου καὶ ἐκχυθέντοσ τοῦ ἐγκεφάλου! Ἡ ἀπαισία αὐτῆσ πρόβησισ, βαθυτάτην καὶ ἀκαταμάχτην μελαγγολίαν εἰσ τὴν ψυχῆν τοῦ μέχρι τούδε εὐθυμοτάτου καὶ ζωηροτάτου ἀνθρώπου ἀμέστωσ γεννήσασα, μ' ἐδίδαζεν ἀκούοντωσ ὅτι ὠφειλον ν' ἀπαγορεύσω τῇ Αἰγύπτῳ τὰσ περαιτέρω προφητείασ αὐτῆσ. — Πολὺ δὲ προτιμότερον ἔκρινα, ἀντὶ ἢ ἀθλία αὐτῆ νὰ προφητεύσω τὸ μέλλον ἡμῶν, ἡμεῖσ οὕτωσ εἰπεῖν νὰ προφητεύσωμεν τὸ παρελθὸν τῆσ πόλεωσ ταύτησ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ψηλαφητοῦ σκότοσ τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτῆσ παραδόσεων.

Τισ ἄμωσ ἐν πρώτοισ εἶναι ἢ μυστηριώδησ αὐτῆσ φυλῆ τῶν ἀνθρωπίνων τούτων ὄντων, ἄτινα οὐδεμίαν ἔχοντα μόνιμον οἰκησιν, πρὸ αἰώνων περιφέρονται πανταχοῦ ἐν Εὐρώπῃ, ζῶντες εἰσ τὰ δάση ἢ εἰσ τὰ σπήλαια, ἀνεπίδεκτοὶ πολιτισμοῦ, ἄμοιροὶ πάσῃσ θρησκείασ καὶ πάσῃσ ἀρχῆσ ἠθικῆσ, θρημῶδεισ ὡσ αἰ τίγρεισ καὶ δειλοὶ συνάμα ὡσ λαγωοὶ ; Ἡ νομαδικῆ αὐτῆσ φυλῆ κατὰ πρῶτον διὰ μιὰσ ἐφάνη ἐν μικρῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὰσ ἀρχὰσ τοῦ 45ου αἰῶνοσ. Ἐν ἔτει δὲ 1416 παρῆσταν τὸ πρῶτον ἐν Μολδαβίᾳ, 1417 ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ Βοσνίᾳ, 1418 ἐν Ἑλβετίᾳ, 1422 ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ 1427 ἐν Περσίῳσι. Ἐντεῦθεν δὲ πορευθέντες εἰσ Ἰσπανίαν, ἐπὶ Ἑρρίκου Η' μετέβησαν καὶ εἰσ τὴν Ἀγγλίαν. Ἐρωτώμενοὶ δὲ οἱ Ἀθιγγανοὶ τινὸσ ἦσαν, ἔλεγον ὅτι ἐξ Αἰγύπτου ἤρχοντο, ὄντες οἱ ἀπόγονοὶ ἐκείνων, οἵτινες δὲν ὑπεδέξαντο τὸν Χριστὸν ἐν τῇ φυγῇ αὐτοῦ εἰσ τὴν Αἰγύπτου, διὸ καὶ κατεδικάσθησαν εἰσ αἰώνιον περιπλάνησιν. Πολὺν δὲ χρόνον ἐπιστεύθη ἐν Εὐρώπῃ ἢ ἰδέα, ὅτι οἱ Ἀθιγγανοὶ ἦσαν Αἰγύπτιοι, ἦτοι καθ' ἡμᾶσ Γύφτοὶ· ἀλλὰ νεώτεροι ἀκριβεῖσ ἐθνογραφικαὶ παρατηρήσεισ ἀπέδειξαν, ὅτι ἢ φυλῆ αὐτῆσ εἶναι φυλῆ Ἰνδικῆ, ἀναγκασθεῖσα νὰ μεταναστεύσῃ ἐξ Ἰνδιῶν ἕνεκα τῶν καταστροφῶν καὶ τῶν ἐρημώσεων τοῦ Τιμούρ ἢ Ταμερλάνου ἐν ἔτει 1398 (α). Καταλιπούσα ἄρα τὸ πάτριον ἔδαφοσ μετέβη ἢ φυλῆ αὐτῆ κατ' ἀρχὰσ εἰσ τὴν χώραν τῶν Τσιγγάρων, ὅθεν ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν. Ἐντεῦθεν δὲ, εἰσ τρεῖσ διαιρηθέντες μοῖρασ, εἰσέδυσαν εἰσ τὴν Εὐρώπην διὰ τριῶν ὁδῶν, Ρωσσίασ, Αἰγύπτου, καὶ μικρῆσ Ἀσίασ. Ὅτι ἄρα οἱ Ἀθιγγανοὶ εἶναι Ἰνδοὶ, τοῦτο γενικῶσ ὁμολογεῖται σήμερον παρὰ πάντων ἂν δὲ εἶναι Σούδραιοι, ἢ Παρίαί, ἢ ἄλλη τισ Ἰνδικῆ φυλῆ, ἀδῆλον. Ὅτι δὲ Ἰνδοὶ, καὶ ἢ γλώσσω αὐτῶν ἐπιμαρτυρεῖ οὔσα διεσθαρμένη Ἰνδικῆ διάλεκτοσ, μίγμα τι ἐκ Σανσκριτικῆσ, Βεγγαλικῆσ καὶ ἄλλων Ἰνδικῶν ἰδιωμάτων τῶν ἀρκτῶν τῆσ Ἰνδιῆσ χωρῶν (β). Τὴν Ἰνδικῆν δὲ αὐτῶν καταγωγήν μαρτυρεῖ καὶ τὸ ὄνομα Σινδ, δι' οὐ ἀποκαλοῦσιν ἑαυτοῦσ οἱ Ἀθιγγανοὶ. Εἶναι μὲν ἀληθὲσ ὅτι καὶ Φαραῶν ἐπίσῃσ ὀνομάζουσιν ἑαυτοῦσ· ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο

(α) Opz Grallmann historischer Versuch ueber die Zigeuner. Göttingen 1787. Πρβλ. καὶ Tezner geschichte der Zigeuner. Weimar 1835.
(β) Graffunder ueber die Sprache der Zigeuner. Erfurt 1835.

ἴσωσ ἔλαβον ὄσοι διὰ τῆσ Αἰγύπτου μετέβησαν εἰσ Εὐρώπην.

Τὸ βέβαιον δὲ εἶναι, ὅτι ἕνεκεν τῆσ παραδόξου πολυωνυμίας αὐτῶν, οὐδὲν κυρίωσ ἐθνικὸν ὄνομα φέρουσι· διότι ἐκτὸσ τῶν δύο ἤδη μνημονευθέντων, αὐτοὶ μὲν καλοῦσιν ἑαυτοῦσ καὶ Ρωμαῖ-Γζέλ (ἀνθρώπουσ γεννηθέντασ ἐκ γυναικῶσ) καὶ Κουμουάν-Χάλ. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ Νούτ-Βερία καὶ Καγγιάρ, οἱ δὲ Πέρσαι Λουλί, (ἴσωσ κατὰ παρασθορὰν ἐκ τοῦ Λοχανί, τουτέστιν Ἰνδοί), οἱ Ἀραβεὶσ Χαραμῆ, οἱ Ἕλληνεσ Ἀθιγγάνουσ, οἱ Τούρκοὶ Τσιγγανέ, οἱ Ἰσπανοὶ Γετάνουσ, οἱ Ἀγγλοὶ Gypsies (Αἰγυπτίοσ, Γύφτοσ), οἱ Ἰταλοὶ Τσιγγάρουσ, καὶ οὕτω καθεξῆσ. Ὁ ἀριθμὸσ αὐτῶν ὑπολογίζεται ἐν ἀπάτῃ τῇ Εὐρώπῃ ἕωσ 600,000, ἐξ ὧν ἐν τρίτον σχεδὸν ἐμφωλεῖται ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Ἀουστρίᾳ· ὁ δὲ βίοσ αὐτῶν καὶ τὰ ἔθιμα καὶ ἢ δίκαιτα καὶ αἰ ἀσχολήσεισ εἶναι σχεδὸν πανταχοῦ τὰ αὐτὰ. Ὁ κυριώτατοσ τῆσ ἐθνικῆσ ταύτησ χαρακτηρ εἶναι ἔρωσ πρὸσ τὴν ἀνεξαρτησίαν μᾶλλον δὲ ἀκολασίαν, καὶ τάσισ ἀκάθεκτοσ πρὸσ τὸν δόλον, τὴν ἀργίαν καὶ τὴν κλοπήν. Ἐνεκα δὲ τῆσ φυσικῆσ αὐτῶν δειλίας θεωροῦνται πανταχοῦ ὡσ ἀχρηστοὶ στρατιῶταί· ἕνεκα δὲ τῆσ ἐμφύτου αὐτῶν ὀμότητοσ καὶ ἀπανθρωπίασ, ὡσ ἱκανότατοὶ καὶ ἐπιτηδειότατοὶ δῆμιοὶ καὶ σφαγεῖσ.

Ἄπορον δὲ, πῶσ συμβιβάζονται αἱ ἀπάνθρωποι αὐταὶ διαθέσεισ μετὰ τῆσ ἐμφύτου αὐτῶν τάσεωσ πρὸσ τὴν μουσικὴν, ἢν πανταχοῦ μετ' ἄκρασ ἀσκούσιν ἐπιτηδειότητοσ. Αἱ γυναῖκεσ αὐτῶν νεαὶ μὲν ἄδουσι καὶ χορεύουσι, καὶ ἄλλα τῇ Ἀφροδίτῃ ἱερά ἀσκούσιν ἐπιτηδεύματα, γρῆεσ δὲ μετέρχονται τὴν μαντικὴν καὶ μάλιστα τὴν χειρομαντείαν. Οἱ γάμοὶ αὐτῶν εἶναι ἀπλούστατοὶ καὶ χαλαρώτατοὶ. Ὁ γαμβρὸσ διὰ τῆσ μιᾶσ μὲν χειρὸσ κρατεῖ τὴν νύμφην, ἔστω καὶ ἀδελφὴν αὐτοῦ, διὰ δὲ τῆσ ἄλλῃσ ἀγγειῶν τι πῆλινον, ὅπερ ῥίπτει ἄνω εἰσ τὸν ἀέρα. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο κατερχόμενον φυσικῶ τῷ λόγῳ συντρίβεται· εἰσ ὅσα δὲ νῦν τεμάχια συντριβῆ, ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη διαρκεῖ καὶ ὁ γάμοσ νομίμωσ.

Ὁ γάμοσ ἄρα τῶν Ἀθιγγάνων δὲν εἶναι ἢ ἡμετέρα πομπῶδησ ἢ ἀνδρῶσ καὶ γυναικῶσ συνάφεια καὶ συμπληρωσισ τοῦ βίου παντόσ, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου συγκοινωνίασ, ἢν ὁμωσ μετ' οὐ πολὺ διαλύσεωσ, ἀνθρώπινά τε καὶ θεῖα ἐμπαίζοντες, ἀλλ' εἶναι σχέσισ τισ προσωρινῆ ἀπ' ἀρχῆσ, ἢσ καὶ ἢ διάρκεια τυχαίωσ προσδιορίζεται. Θρησκείαν οἱ ἄνθρωποὶ οὗτοὶ κυρίωσ οὐδεμίαν ἔχουσιν, οὐδὲ θέλουσι· παραδέχονται δὲ ἐξωτερικῶσ τὴν θρησκείαν τοῦ τόπου ἐν ᾧ διακίτωνται, Χριστιανοὶ λεγόμενοι ἐν τοῖσ Χριστιανοῖσ, καὶ Μωσαμεθανοὶ μετὰζὺ τῶν Τούρκων, κυρίωσ δὲ καὶ Χριστιανῶν καὶ Τούρκων ἐμπαίτται· διὸ καὶ τὰ βρέφη αὐτῶν ὅταν δύνωνται πεντάκισ καὶ δεκάκισ βαπτίζουσιν ἵνα λαμβάνουσι πλείονα χρήματα.

Ἡ γλώσσω αὐτῶν δὲν ἐμπεριέχει λέξισ ἐκπράξουσαν θεῖν καὶ ψυχῆν, ὡσ ἢ βλαχικῆσ στερεῖται λέξεωσ σημαίνουσισ παρθένοσ. Τοιαῦτη δὲ καὶ ἢ λοιπῆ ἀμάθεια αὐτῶν, ὡστε μόνον μέχρι τοῦ ἐπτά ἀριθμοῦ

μετρούσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν γλώσσῃ, τὰ δ' ἐπέκεινα ἐξ ἄλλων γλωσσῶν δανείζονται (α). Κατοικίαι αὐτῶν τὸ μὲν θέρος εἶναι τὰ δάση, τὸν δὲ χειμῶνα τὰ σπήλαια. Πλάνητες δὲ ὄντες φέρουσι πάντοτε μεθ' ἑαυτῶν ἕνα ἵππον ἢ ὄνον, ἐφ' οὗ ἐπιθέτουσι τὰ εὐτελῆ αὐτῶν ἐπιπλα καὶ τῆς τεχνῆς των τὰ ἐργαλεῖα, ἧτις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι ἡ σιδιουργία, ἡ γανωτική καὶ ἡ κοσμητοποιία. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλας μετέρχονται τέχνας, ὡς φέρ' εἰπεῖν τὴν κτηνεμπορίαν καὶ τὴν κτηνιατρικὴν. Κατὰ τοῦτο δὲ μάλιστα καὶ διακρίνονται, μεγαλύνοντες τὴν τέχνην αὐτῶν παρὰ τοῖς χωρικοῖς διὰ τοῦ ἐμφύτου αὐτῶν δούλου καὶ τῆς ἀπάτης.

Τὴν νύκτα δηλοῦσι, ὅπου ἂν κατασκηνώσῃ περ εἰσδύουσι λάθρα εἰς τὰ ἵπποστάσια ἢ τοὺς ἀγελῶνας, ἐμπηγνύουσι βελόνας εἰς τοὺς πόδας τῶν ἵππων, καὶ τρίβουσι μετ' ἀλείμματος τὴν μύτην τῶν βοῶν. Τὰ ζῶα μετ' ὀλίγον ἀσθενοῦσιν· οὗτοι δὲ τότε προσέρχονται ἔργῳ ἐπιστήμων ἰατροῦ, λαμπρῶν τῆς ἀσθενείας ποιούντες διάγνωσιν, καὶ ἀσφαλῶς αὐτὴν θεραπεύοντες διὰ τῆς ἐξαγωγῆς τῆς βελόνης, καὶ τῆς ἐπιπίψευς τῆς μύτης τῶν βοῶν διὰ τινος χόρτου ἢ ἄλλου τινος οἰουδήποτε, ἀφαιρούντος τὸ στέαρ καὶ βοηθῶντος κατὰ συνέπειαν τὴν ἀθλῶν τοῦ μέρους ἐκείνου διαπνοῆν. Εἰς τὰ κύρια ἐπιτηδεύματα τῶν Ἀθιγγάνων δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν καὶ τὴν κλοπὴν, ἀλλὰ κλοπὴν τὴν ἀκίνδυνον.

Οὕτω φέρ' εἰπεῖν οὐδέποτε οἱ Ἀθιγγανοὶ κλέπτουσι τὴν νύκτα διὰ ῥήξεως τῆς οἰκίας, ὄντες δειλοὶ καὶ φοβούμενοι τὰς συνεπείας. Ἐν Ἰσπανίᾳ ὅμως εἰσῆλθον ποτὲ κατὰ ὁρδὰς τὴν ἡμέραν εἰς πόλιν τινὰ, ἐν ἣ κατεμάστιζε τοὺς κατοίκους αὐτῆς σφοδρότατη πανώλης, καὶ διήρπασαν τὴν πόλιν, ἀοπλον οὖσαν καὶ ἀπροφύλακτον. Σύμφωνας πρὸς τὰς ἐξείς ταύτας εἶναι καὶ ἡ βδελυρὰ αὐτῶν διαίτα, γευσμένων πᾶν ὅ,τι ἐν γένει δύνανται οἱ ὀδόντες νὰ καταλύσωσι καὶ ὁ στόμαχος νὰ χωνεύσῃ. Κύνες ἄρα, γαλαὶ καὶ ποντικοὶ πάσης ἡλικίας θεωροῦνται ὑπ' αὐτῶν ὡς ἡδύσματα. Στέργουσι δὲ καὶ πᾶν ἐν γένει κρέας ζώου θησαυμαίου· διὸ καὶ πᾶσα ἐπιδημία τῶν ζῶων εἶναι δι' αὐτοὺς εὐχάριστόν τι γεγονός.

Αἱ ἀντικεινῶναι ιδιότητες αὐτῶν τῶν Ἀθιγγάνων ἀντιστάντων εἰς πάσας τὰς κατὰ καιροὺς ἀποπειράς τῆς ἐκπολιτίσεως αὐτῶν. οἷαι π. χ. ὑπῆρξαν τῆς Μαβρίας Θερσίας, Ἰωσήφ τοῦ Β'. Καρόλου τοῦ Γ'. καὶ Καρόλου τοῦ Δ'. τῆς Ἰσπανίας, καὶ ἄλλων ἀλλαγῶν, ἐνωρὶς ἠνάγκασαν τὰς κυβερνήσεις νὰ ἐκδώσωσι διατάξεις περὶ ἐξορίας αὐτῶν· ἀλλ' εἰς μάτην, διότι πάντοτε φεύγοντες ἐκ τῆς χώρας, ἐξ ἧς ἐδιώκοντο, εἰσῆρχοντο εἰς ἄλλην τινὰ ἀνεχομένην αὐτοὺς, καὶ πάλιν μετὰ χρόνον ἐπανήρχοντο λάθρα εἰς τὴν προτέραν.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ σύντροφοὶ ἡμῶν τοῦ χωρίου τῆς Βαϊράμης, μεθ' ὧν ἐπὶ μίαν ὥραν συνδιελεγόμεθα, καὶ οὗς οὐδ' αὐτὴ ἡ ποίησις κατεφρόνησε, λαβούσα αὐτοὺς

(α) Ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἶναι κυρίως περσικά· δηλαδὴ, γίχ, ἐν Περσικῇ γῆσι· δού (δύο. Π. δύο) σῆρ (τρία. Η. Γεχάρ) βάνοχ (πέντε. Π. πόνος) ἐφτά ἐπτά Π. ἐφτ' ὄχτω (ἑλλ. ἑκτώ) ἐννιά ἑλλ. ἐννέα.

ὡς θέμα καλλίστων προϊόντων τῆς διανοίας· μάρτυρες δὲ ἔστωσαν ὁ Γιλβλάς, τὸ λαμπρὸν τοῦ Βαλτερκότου μυθιστόρημα ὁ ἀστρολόγος, καὶ τοῦ Οὐολφρίου ἡ Preciosa (α).

Ῥίψωμεν δὲ νῦν μέχρι τελείας παρελεύσεως τῆς καταιγίδος, καὶ βλέμμα τι εὐπετὲς ἐπὶ τῆς ἀρχικῆς τῆς χώρας ταύτης καταστάσεως, ἧτις φιλοξενεῖ ἡμᾶς σήμερον καὶ τοὶ ἐγκαταλειμμένη καὶ ἔρημος.

Οἱ ἀρχαιότατοι τῆς χώρας ταύτης κάτοχοι, ὧν τοῦλάχιστον μνημονεύει ἡ ἱστορία, ἦσαν οἱ Λέλεγες, λαὸς μυστηριώδης καὶ ἀγνώστου ἀρχαιοτάτης καταγωγῆς, ὡς καὶ οἱ Πελασγοὶ καὶ οἱ Δρύοπες καὶ οἱ Καύκωνες καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι (β). Ἡ ἀναζητήσις τῆς ἀρχῆς τῶν προελληνικῶν τούτων φύλων, ἀρχαιοτάτων ὄντων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων αὐτῆς οἰκητόρων, εἶναι καθαρὰ ματαιοπονία, ὡς ἀποδεικνύεται καθ' ἐκάστην ἐκ τῶν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σφοδρῶτων φιλολογικῶν ἐρευνῶν, σωρευουσῶν μὲν ἀλλεπάλληλον βλῆν ἀρχαιολογικῶν γνώσεων, οὐδόλως ὅμως λυουσῶν τὸ κύριον ζήτημα, τίς ἦν ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ πόρις ἄλλαλα σχέσις τῶν ποικίλων τούτων φύλων, ἀμέσων καὶ γνησίων προγόνων τῶν μεταγενεστέρων Ἑλλήνων. Πιθανώτατον δὲ φαίνεται, ὅτι τῶν Λελέγων ἡ φύσις καὶ ὁ χαρακτήρ ἦσαν ὅλως ἀντίθετοι πρὸς τοὺς Πελασγοὺς, καὶ τοὶ παρ' Ὀμήρῳ ἀναφέρονται παραλλήλως,

Πρὸς ἀλὸς μὲν Κᾶρες καὶ Παίωρες ἀγκυλότοχοι καὶ Λέλεγες καὶ Καύκωνες, δίοι τε Πελασγοὶ (γ) διότι οὗτοι μὲν παρίστανται ὡς σταθεροὶ τῆς χώρας κάτοικοι καὶ γεωργικοὶ ἄνθρωποι (δ), ἐκεῖνοι δὲ ὡς τις πλάνης καὶ πειρατικῆς παράλιος λαὸς.

Ἀλλὰ μ' ἀνήρπαξαν Τάφιοι, ληϊστορες ἄνδρες (ε) καὶ

... δὴ γὰρ κεχολώατο ἰλήν οὐνεκα ληϊστῆρσιν ἐπισπόμενος Ταφίοισιν (ς).

(α) "Orx An historical survey of the customs, habits and present state of the Gipseys. London 1816, καὶ Transactions of the asiatic society τόμ. 6'. Λονδ. 1831.

(β) Στράβ. 7. σελ. 721. π. βλ. 18'. σελ. 680.

(γ) Ἰλ. ἀδ. 10 στίχ. 428 εἵ.

(δ) Ἐναντιοῦται μὲν εἰς τοῦτο ἄντικρυς Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς λέγων· «Ἦν γὰρ καὶ τὸ τῶν Πελασγῶν γένος Ἑλληνικόν, ἐκ Πελοποννήσου τὸ ἀρχαῖον ἐχρήσατο δὲ τύχαις δυσπόμοις, εἰς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δ' εἰς τὴν πολυπλοκὴν τὴν καὶ οὐδενὸς τύπου βεβαίαν οἰκισιν.» Διονύσιος. Ρωμαϊκ. ἀρχαιολ. 1, 17. πρὸλ. ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ Στράβ. σελ. 621. 397. 372. καὶ Διόδωρ. 5, 80. ἀλλ' ὁ Ἡρόδοτος λέγει τὸ ἐναντίον. 1, 56—58. Τὴν ἀντίφασιν ταύτην ζητεῖ ὁ Βακρομύθ' ἀρχαιολογ. 1, 1. § 9. νὰ ἀναίρησθ, παραδεχόμενος δύο μύθους πελασγικούς· ἕνα μὲν παρῶλιον, ἕτερον δὲ μεσόγειον. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ἰσχύει ὅτι περὶ Πελασγῶν λέγει ὁ Διονύσιος ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου ὅτι ὁ Ἡρόδοτος. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι τὸ Πελασγικὸν φύλον ἀληθῶς περιεπλανήθη πολλοῦ, ἀλλ' οὐχὶ ὡς ἐκ τῆς πλανητικῆς αὐτοῦ καὶ τυχοδιωκτικῆς φύσεως, ἀλλ' ὡς διωκόμενον πάντοτε ἐκ τῶν οἰκίσεων αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλων φύλων ἰσχυροτέρων.

(ε) Ὀδύσ. 15, 427.

(ς) Ὀδύσ. 16 στίχ. 425. Οἱ Τάφιοι οὗτοι καὶ Τηλεδάϊ ἦσαν συγγενεῖς τῶν Λελέγων. πρὸλ. Στράβ. 7, σελ. 322. 10, σελ.

ὄθιν ὁ Στράβων ἐκ τινος τεμαχίου τοῦ Ἡσιόδου Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς ἐκ Λελέγων ἠγήσατο λαῶν Τούς ῥά ποτε Κρορίδας Ζεὺς, ἀφθιτα μῆδεα εἰδῶς Λεκτοὺς ἐκ γαίης ἀλέας πόρε Λευκαλιῶν.

παράγει τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ λέγειν. Λέλεγες ἄρα ἴσον τῷ συλλεγόντες, μιγάδες καὶ συλλεκτοί. (α).

Σύμφωνα δὲ τούτοις καὶ ὁ Διονύσιος λέγων περὶ αὐτῶν ὅτι· «Τοῖς ἀνεστίοις καὶ μιγάσι, καὶ μηδεμίαν γῆν βεβαίως ὡς πατρίδα κατοικοῦσι ταύτην ἐπετίθεντο τὴν ὀνομασίαν ὡς τὰ πολλὰ.» Περὶ τῶν διαφορῶν δὲ αὐτῶν περιπλανήσεων φαίνεται ὅτι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐγράψεν ἐν ταῖς πολιτείαις αὐτοῦ (β). Ὅπως δὲ καὶ ἂν ἔχη τὰ περὶ αὐτοὺς κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐπὶ τῶν ἡμερικῶν τοῦλάχιστον χρόνων Λέλεγες κατεῖχον πᾶσαν τὴν μεσημβρινὴν τέρτην παραλίαν τῆς Τρωάδος, ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Λεκτοῦ (Καῖο μ.παπῆ) μέχρις Ἀντάνδρου ἐν τῷ Ἀδριαμυτινῶν κόλπῳ. αἱ γὰρ ἀπὸ τοῦ Λεκτοῦ ῥίχτις ἀνατείνοσα πρὸς Ἴδην, ὑπέρκειται τῶν πρώτων τοῦ κόλπου μερῶν, ἐν οἷς πρῶτον τοὺς Λέλεγας ὁ ποιητῆς ἰδρυμένους πεποίηκε, καὶ πόλις αὐτῶν κυριωτάτη ἦν ἡ Πίδασος ἐπὶ τῶν ὄχθων κειμένη τοῦ Σκτινιόντος ποταμοῦ (Τουζλά-Τσαῖ) (γ), ἔρημος δὲ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Στράβωνος. Ἦσαν δὲ οἱ Λέλεγες ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου σύμμαχοι τῶν Τρώων, βασιλευόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἄλτεω, οὗ τὴν θυγατέρα εἶχεν ὁ Πρίαμος.

Ἄλτεω, δε Λελέγεισι φιλοπολέμοισιν ἀνάσσει, Πήδασσος αἰπήεσσαρ ἔχωρ ἐπὶ Σαπυίωρι, Τοῦ δ' ἔχε θυγατέρα Πρίαμος (δ)

Τίς δὲ νῦν ἡ ἱστορία τῶν κατοίκων τῆς χώρας ταύτης, ἀπὸ τῶν ἡμερικῶν χρόνων μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Αἰολέων θεμελιώσεως τῆς Ἰσσοῦ, ἀθλῶς. Ἄν ἐσώζετο ἐτι τὸ σύγγραμμα Φιλίππου τοῦ Θεαγγελέως περὶ Καρῶν καὶ Λελέγων (ε), ἠθέλομεν δυνηθῆν ἢ ἀκολουθήσωμεν ἐπὶ πολὺ ἴσως τὰ ἔχνη τῆς ἱστορίας τοῦ φύλου τούτου, καὶ ἐκτιμήσωμεν τὴν σχέσιν τῶν Καρῶν πρὸς τοὺς Λέλεγας εἴτε ὡς εἰλωτας αὐτῶν, ὡς φρονεῖ ὁ ῥηθεὶς συγγραφεὺς, εἴτε ὡς συγγενεῖς καὶ ὁμοφύλους, ὡς πολλοὶ ἀρχαῖοι δοξάζουσι, καὶ πολλὰ τὴν σήμερον ἀρχαῖα μνημεῖα ἐν Καρίᾳ σωζόμενα τὴν γνώμην ταύτην πιθανολογοῦσιν, εἴτε ὡς ἀπλοῦς συνοίκους τῶν Καρῶν, καθ' ἃ μᾶλλον πιστεύει ὁ Στράβων. «Τοὺς δὲ Λέλεγας, τινὲς μὲν τοὺς αὐτοὺς εἰκάζουσιν· οἱ δὲ συνοίκους μόνον καὶ συστρατιώτας· διόπερ ἐν τῇ Μιλησίᾳ Λελέγων κατοικίας λέγεσθαι

461. καὶ αἱ πρώται μάλιστα οἰκίσεις τῶν Λελέγων φαίνονται εἶναι αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀκαρναντίας, Αἰτωλίας, Λευκάδος, καὶ αἱ περὶ νῆσοι, καὶ δὴ ἡ Τάφος· καὶ αἱ λοιπαὶ. Ἀπολλόδορ. 2, 1. (α) Στράβ. 7, σελ. 322. 12, 370. (β) Στράβ. 7, 321. (γ) Στράβ. σελ. 603. 611. (δ) Ἰλιάδ. 21, 86. πρὸλ. Ἰλιάδ. 20, 92. περὶ ἀλώσεως τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως. πρὸλ. καὶ 6, 34. καὶ 14, 443. περὶ τῶν περὶ τῶν Λελέγων ὑπὸ τὴν μάχαιραν τῶν Ἑλλήνων. (ε) Ὀρξ Ἀθην. β. βλ. 6, σελ. 271.

τινας, πολλαχοῦ δὲ τῆς Καρίας τάφους Λελέγων καὶ ἐρύματα ἔρημα, Λελέγια καλούμενα » (α).

Ἡ Ἰσσοὺ δὲ θεωρεῖται κτίσμα αἰολικόν, εἴτε ὡς θέλουσι τινὲς τῶν Μιθυμναίων, εἴτε ὡς ἄλλοι φρονοῦσι τῶν Μυτιληναίων. Ἐλάχιστα δὲ ἡ μᾶλλον μηδὲν γινώσκουμεν ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας ἱστορίας τῆς πόλεως ταύτης. Φαίνεται δὲ ὅτι τὰ μάλιστα ἤκμαζεν ἡ πόλις ἐπὶ τῆς κυριάρχιας τῶν Λυδῶν βασιλέων· ὅτε δὲ ὑπήχθη μετὰ τοῦ λοιποῦ Λυδικοῦ βασιλείου τοῖς Πέρσασιν, ἡ Ἰσσοὺ παρεῖχε τὸν σίτον εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Περσίας, θεωρούμενον ὡς τὸν πάντων ἀριστον (β). Παρομοίως δὲ οἱ ἐκτεθηλυμένοι οὗτοι δεσπότηαι καὶ οἶνον ἔπινον μόνον τὸν Χαλυθώνιον τῆς Συρίας, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Εὐλαίου ὡς ἐλαφρότατον. Κυρίως δὲ ἡ Ἰσσοὺ δοξάζεται ὡς τόπος τριετοῦς διατριβῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ ὡς πατρίς τοῦ στωϊκοῦ φιλοσόφου Κλεάνθους.

Τίνα ἄρα τὰ αἷτια τὰ παρακινήσαντα τὸν μέγαν Στρυγερίτην ἵνα καταλίπῃ τὰς Ἀθήνας, μετὰ εικοσαετῆ διατριβῆν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ πόλει τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἐλληνικῆς διανοίας; Μὴ ὁ θάνατος τοῦ θεοῦ Πλάτωνος, ἀποθανόντος τὸ ἄ ετος τῆς 108 Ὀλυμπιάδος, ἔτος ὅπερ ἀκριβῶς συμπίπτει μετὰ τοῦ ἔτους τῆς ἐξ Ἀθηνῶν μεταναστεύσεως τοῦ Ἀριστοτέλους; ἢ ἡ θλίψις αὐτοῦ, ὅτε ἀντ' αὐτοῦ ὁ μέγας διδάσκαλος προετίμησε τὸν συγγενῆ αὐτοῦ Σπεύσιππον ὡς διάδοχον τῆς Ἀκαδημίας; ἢ ἡ δυσάρεστος αὐτοῦ ὡς μακεδονίζοντος ἐν Ἀθήναις θέσις, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καταστροφὴν τῆς Ὀλύμπου; ἕτεροι ἄς ἀποφανθῶσιν ἂν δύνανται. Γεγονὸς δ' ἐστὶ τοῦτο, ὅτι παραλαβὼν τὸν φίλον αὐτοῦ Ξενοκράτην ἐγκατέλιπε τὰς Ἀθήνας καὶ μετέβη εἰς Ἰσσον, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ φίλου αὐτοῦ Ἐρμείου δυνάστου τοῦ Ἀταρνέως.

Ἐπιτετράφθη δ' ἡμῖν ἐνταῦθα ἵνα συντόμως διευκρινήσωμεν τὸ σκοτεινότερον τοῦτο μέρος τοῦ βίου τοῦ Στρυγερίτου, ἐφ' οὗ προπάντων κατῴθηον τὰ βέβη αὐτῶν οἱ συκοφάνται τοῦ φιλοσόφου. Ὁ Στράβων (γ) καὶ Δημήτριος ὁ Μάγνης ἀποκαλοῦσι τὸν Ἐρμείαν τοῦτον Βιθυνόν, εὐνοῦγον καὶ δούλον τοῦ Βιθυνοῦ Εὐβούλου δυνάστου τοῦ Ἀταρνέως (δ)· ὁ δὲ Σουΐδας ἀπονέμει αὐτῷ καὶ τὸν τίτλον τοῦ φιλοσόφου (ε). Τινὲς μὲν ἠθέλησαν νὰ πιθανολογήσωσιν, ὅτι εἰς μόνον τὴν κακίαν τοῦ Χίου Θεοκρίτου ἀποδοτέα ἡ κοινὴ ἰδέα ὅτι ὁ Ἐρμείας ἦν εὐνοῦχος (ζ). Ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις αὐτῆ ἀπ' εὐθείας ἀντίκειται εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ σπουδαίου συγγραφεῖος τοῦ περὶ ἔρμηνείας πονήματος, λέγοντος, ὅτι ὁ ἄλλως ἐπιεικῆς οὗτος καὶ πρῶτος ἄνθρωπος, δὲν ὑπέφερε ν' ἀκούῃ τὰς λέξεις μαχαίριον, τομῆ, καὶ ἐκτομῆ, δι' ἂν λόγον καὶ ὁ μόνον φθαλμὸς Φιλίππου δυστηρεστεῖτο ἀκούων περὶ κυ-

(α) Στράβ. 7, σελ. 321. πρὸλ. καὶ σελ. 611. β. βλ. γ'. (β) Στράβ. εἰ. σελ. 733. (γ) Στράβ. γ'—σελ. 610. (δ) Ὀρξ Διογ. Λαέρτ. 5, 1, 5. (ε) Ἀκύλος γενόμενος Εὐβούλου Βιθυνοῦ, δυνάστου καὶ φιλοσόφου. Σουΐδ. ἐν λεξ. (ζ) Οὕτως ὁ Ἰλγην Scol. graecor. σελ. 162.

κλώπων, ἢ ἐν γένει περὶ ὀφθαλμοῦ. Τούτου δὲ δοθέντος, ὁ Ἑρμείας δὲν ἦν τις τῶν συνήθων δούλων, ἀλλὰ μᾶλλον φίλος τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, τραπεζίτου ὄντος τὸ πρῶτον, ἀποσταλεὶς εἰς Ἀθήνας ἵνα ὡς ἐπιτροπος τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἐπιμελῆται τῶν χρηματικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων. Ἐν Αθήναις δὲ ὁ Ἑρμείας γενόμενος ἐγένετο ἀκροατὴς τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, ὡν ἄνθρωπος, ὡς ἐξ ἀπάντων εἰκάζεται, φύσεως ἀνωτέρας καὶ χαρακτῆρος γενναίου, ὅπερ καὶ ἐκ τῆς γενικῆς συμπαθείας ἐξάγεται, ἦν πάντες οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδειξαν κατὰ τὰς δυσπότους τύχας αὐτοῦ. Ἐπανελθὼν δὲ μετὰ χρόνον εἰς Ἄσσον ἢ κατ' ἄλλους εἰς Ἀταρνέα, εὗρε τὸν Εὐβούλον καταγιγόμενον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν πόλεων τούτων καὶ τῶν περὶ τὴν χερσῶν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν Περσῶν, ὅπερ καὶ κατῴρωσεν ἐπὶ τέλους, ἐνεργῶς καὶ δραστηρίως τοῦ Ἑρμείου συμπράξει. Ἦν δὲ ἡ ἐποχὴ αὕτη ὁ χρόνος τῆς ἀναστατώσεως τῶν λαῶν τῆς Αἰγύπτου, Συρίας, καὶ Ἑλλάσσο- νόσιας, κατὰ τῆς αἰσχρᾶς τυραννίας τοῦ θηριώδους καὶ βδελυρωτάτου Ὀχου, ὃν δυστυχῶς Ἕλληνας μισθοφόροι ὑπεστήριζον κατὰ τῆς ἐλευθερίας! Ἴσως δὲ τὸ ὄνειδος τοῦτο ὀπωσοῦν μετριάζεται, διὰ τῆς συμπαροβολῆς αὐτοῦ πρὸς τι ἐτέρων πεπολιτισμένων ἐθνῶν παρόμοιον σύγχρονον αἰσχος· ἀλλ' ὅχι, ἃς πράττωσιν οἱ ἄλλοι ὅ,τι ἂν θέλωσι, διὰ τὸν Ἕλληνα οὐδὲν ὑπάρχει ἔγκλημα ἀσεβέστερον καὶ ἀνοσιώτερον ἢ ἡ κατάθλιψις τῆς ἐλευθερίας. Διὸ ὀφείλομεν καὶ σήμερον εἶτι ἵνα στιγματίσωμεν διὰ τοῦ ἐπονευδίστου σήματος τῆς ἀτιμίας τὸ μέτωπον τοῦ Ῥοδίου Μέντορος, γενομένου τὰ δραστηριώτατα τῆς Περσικῆς τυραννίας ὄργανα κατὰ τῶν γενναίων προσπαθειῶν τῶν λαῶν πρὸς ἀποτεινάξιν τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Εὐβούλου διὰ Περσικῆς γενομένην βραδυσυργίας, ὁ Ἑρμείας, διεδέχθη αὐτὸν ὡς δυνάστης Ἄσσου καὶ Ἀταρνέως, ὑποστηρίξας γενναίως τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀπάτης τοῦ Μέντορος, ἣν περιγράφει ἀκριβῶς ὡς ἐξῆς ὁ Διόδωρος: «(Μέντωρ) δ' ἐστρατεύσατο ἐπὶ πρῶτον Ἑρμείαν τὸν Ἀταρνέων τύραννον, ἀφιστηκότα τοῦ βασιλέως, καὶ πολλῶν ὀχυρωμάτων καὶ πόλεων κυριεύοντα· ἐπαγγελομένης δ' αὐτῷ πείσειν τὸν βασιλέα καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύσαι, συνῆλθεν εἰς λόγους, καὶ παρὰ κρουσάμενος αὐτὸν συνέλαβε· κυριεύσας δὲ τοῦ δακτυλίου, καὶ γράψας εἰς τὰς πόλεις, ὅτι διήλλακται πρὸς βασιλεῖ διὰ Μέντορος, καὶ σφραγισάμενος τὰς ἐπιστολάς τῷ τοῦ Ἑρμείου δακτυλίῳ συνεξέπεμψε τοὺς προσληφθέντας τὰ χωρία· οἱ δ' ἐν ταῖς πόλεσι πιστεύσαντες τοῖς γεγραμμένοις, καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπητῶς προσδεξάμενοι, παρέδωκαν πάντες τὰ φρούρια καὶ τὰς πόλεις (α).» Παραδοθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν Ἀρταξέρξη ἀπέθανε κρεμασθεὶς (β). Τοιοῦτος ἦν ὁ Ἑρμείας, ὅς καὶ περὶ ἀθανασίας ψυχῆς ἴδιον συνέταξε σύγγραμμα, πρὸς ὃν ἀπῆρξεν ὁ Ἀριστοτέλης,

καὶ παρ' ὧ ἐνδιέτριψε μέχρι τοῦ τραγικοῦ αὐτοῦ θανάτου, ὃν ὁ φιλόσοφος ἀπεθανάτισε διὰ τοῦ ἐξῆς ἐπιγράμματος ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς αὐτοῦ ἀνδριάντος γραφέντος:

Τόνδε ποτ' οὐχ' ὀσίως παραβάς μακάρων θέμιν
ἀγνήν
Ἐκτείνεν Περσῶν τοξοφόρος βασιλεὺς
Οὐ γανερῶς λόγῃ φοιτοῖς ἐν ἀγῶσι κρατήσας
Ἄλλ' ἀνδρὸς πίστει χρησάμενος δολία.

Οὐδέμια δὲ νῦν τοῦ βίου τοῦ Ἀριστοτέλους περιπέτεια προσεβλήθη τοσοῦτον ὡς εἴρηται, διαστραφείσα καὶ συκοφαντηθεῖσα, ὅσῃ αὕτη ἡ διατριβὴ αὐτοῦ παρὰ τῷ Ἑρμείᾳ ἐν Ἄσσῳ.

Ἄλλ' ἀρκεῖ τοῦ φιλοσόφου ὁ λαμπρὸς ὕμνος εἰς Ἀρετὴν, ἵνα ἐμπνεύσῃ εἰς ἕκαστον τὴν πεποιθησὴν περὶ τῆς ἀληθοῦς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἑρμείαν, καὶ τοῦ σεβαστοῦ αἰσθήματος τῆς ἀνοσιώτης φιλίας μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν.

Ἀρετὰ πολύμοχθε
Γένοι βροτείῳ
Θήραμα κάλλιστον βίῳ
Σῆς πέρι, παρθένε, μορφᾶς,
Καὶ θανεῖν ζῆλωτός ἐν Ἑλλάδι πότιμος
Καὶ πόρους τλήναι μαλεροῦς, ἀκάμαρτας.
Τοῖον ἐπὶ φρένα βάλλεις καρπὸν τ' ἀθάρατον,
Χρυσοῦ τε κρέσσων καὶ γοργῶν
Μαλακωνητοῦ θ' ὕπνου.
Σοῦ δ' ἔρεκεν ἐκ Λιδῶν Ἡρακλῆς
Λήδας τε κοῦροι πόλλ' ἀρέτ' Ἰασαῖ, ἔργους
Σὰν ἀγορευόντες δύναμιν.
Σοῖς τε πόθοις Ἀχιλλεὺς
Αἴας τ' Αἴδαο δόμοις ἦλθον.
Σῆς δ' ἔρεκα φιλίου μορφᾶς.
Καὶ Ἀταρνέως ἔτροπος
Ἥελίου χήρωσεν αἰγᾶς.
Τοιγὰρ αἰοιδίμος ἔργους.
Ἀθάρατοί τε μιν ἀξήσουσι Μοῦσαι
Μυαμοσύνας θυγατρὸς
Λιδῶν Ξερίου σείβας αἰξουσαι
Φιλίας τε γέρας βεβαίου.

Συλληθῆντος δὲ διὰ τοῦ προδότου Μέντορος, ὡς ἤδη εἴρηται, τοῦ δυστυχῶς Ἑρμείου, ὁ Ἀριστοτέλης μόνον διὰ ταχείας φυγῆς ἠδύνατο νὰ σωθῆ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. Ὁ δολοφονηθεὶς αὐτοῦ φίλος κατέλιπε μίαν μόνην ἀδελφὴν καὶ θετὴν αὐτοῦ ἐνταυτῷ θυγατέρα τὴν Πυθιάδα. Ταύτην δὲ νῦν ὁ Ἀριστοτέλης ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν Μυτιλήνην φεύγων τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ὕβριν τοῦ Πέρσου, καὶ ὑπ' εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν φίλον κινούμενος, ἀπέδειξεν ἑαυτοῦ γυναῖκα (β). Οὐδὲν δὲ ἄλλο ἀποδεικνύει

(α) Ἐνταῦθα ὁ Κ. Τεζιέρους ἐν πολλῶν ἐξωλίσθησεν, ἀντλήσας τὰς πληροφορίας αὐτοῦ ἐκ πηγῶν ὑπόπτων. Ἀποκαλεῖ τὸν Ἀριστοτέλην ἀνεψιὸν τοῦ Ἑρμείου, θεωρεῖ τὴν Πυθιάδα κόρην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ πιστεύει ὅτι ἔλαβεν αὐτὴν γυναῖκα ζῶντος ἔτι καὶ δυναστεύοντος τοῦ Ἑρμείου. Πάντα ταῦτα εἰσὶν

μᾶλλον τὴν ἀγάπην τοῦ Ἀριστοτέλους πρὸς τὴν εὐγενῆ ταύτην γυναῖκα, ἣτις μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ διετέλεσε τῷ Ἀριστοτέλει πιστὴ τοῦ βίου αὐτοῦ παρήγορος, ἢ ἢ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ τρυφερωτάτη τελευταία διάταξις, ἵνα ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐνώσωσι καὶ τὰ ὀστά τῆς Πυθιάδος, ὡς αὕτη κῆρυττο ζῶσα.

α Ὅπου δ' ἂν ποιῶνται τὴν ταφὴν, ἐνταῦθα καὶ τὰ Πυθιάδος ὀστά ἀνελόντας θεῖναι, ὡς περ αὕτη προσέταξε.»

Τοιοῦτων ποτὲ γεγονότων ὑπῆρξε μάρτυς ἡ πόλις αὕτη, καὶ τοιοῦτον ἄνδρα ἐπὶ τρία ἔτη ἐφιλοζήνησεν! Ἄλλ' ἤδη ἢ βροχὴ κατέπαυσεν, ὁ ὀρίζων ἐκαθαρίσθη, καὶ ὁ λαμπρὸς ἥλιος αὖθις ζωογονεῖ καὶ θερμαίνει τὴν φύσιν. Ἀνέλωμεν ἄρα νῦν καὶ εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅπως ἐξαντλήσωμεν τὴν ὕλην τῆς προούσης ὁδοπορίας. Βράχος ὑψηλός, ἀπότομος, καὶ ἀπόκρημνος εἰς πλείστα μέρη, ἠφαιστειογενὴς καὶ σκοτεινός, ἐκ στρωμάτων τραχίτου λίθου συκαίμενος, ἀπίου σχήμα ἔχων ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ αὐτοῦ, καλυπτόμενος ἔνθεν μὲν ὑπὸ μεγάλων σωρῶν πετρῶν σιδηρούχων, ἔνθεν δὲ ὑπὸ πλήθους λαμπρῶν ἐρειπίων, ἀρχαίων τε καὶ μεσαιωνικῶν, τοῦτ' ἐστὶν ἡ αἰπεῖα τῆς Ἄσσου ἀκρόπολις.

Ἐν πρώτοις δ' ἐπὶ τῆς μετεώρου ταύτης ἄκρας τοῦ Ἄσσιου ὄροπέδιου, τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τὰ παμπληθῆ καὶ ἀτάκτως, οὐλορημένα ἐρείπια, ἐγείρουσι τὴν περιέργειαν καὶ προσηλοῦσι τὰς ὄψεις. Ὁ ναὸς εἶν' ἐντελῶς κατεστραμμένος καὶ οὐδ' ἐλάχιστον μέρος σώζεται ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ θέσει, τουναντίον δὲ ἐπὶ τῆς πρωτοτύπου θέσεως αὐτοῦ ὑπάρχουσι ἐν μέρει νῦν οἰκοδομαὶ τοῦ μεσαιῶνος. Σχῆμα ἄρα καὶ ἔκτασις τοῦ ναοῦ, ἀδύνατον ἵνα προσδιορισθῶσι σήμερον μετ' ἀκριβείας. Κατὰ τὸν Κ. Τεζιέρους ὁ ναὸς οὗτος ἦν ἐξάστυλος, ἔχων δεκατρεῖς στήλας ἑκατέρωθεν εἰς τὰ πλάγια. Ὅτε ὁ σοφὸς οὗτος περιηγητὴς, ὃν ἐξαπέστειλεν ἡ ἐτι σωφωτέρα αὐτοῦ Γαλλικὴ κυβέρνησις κατὰ τὰ ἔτη 1834—1837 εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, πρὸς ἀνακαλύψεις ἀρχαιολογίας, παρὰ τοῦ ναοῦ πάντα τὰ ἀπαιτούμενα μέσα, ἐπισκέφθη τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τούτου κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1835, ὑπῆρχον ἐνταῦθα περιεργα τινὰ ἀνάγλυφα, ἀποτελοῦντα μέρη αὐτοῦ τοῦ ναοῦ, δι' ὧν ἀνακαλύπτεται τὸ πανάρχαιον τοῦ ναοῦ τούτου, ἐκ τῆς ἀρχαϊκῆς γλυφῆς καὶ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ναοῦ.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐγὼ μετὰ ἔνδεκα ἔτη ἀνέστην εἰς τὴν ἀκρόπολιν, τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα ἦσαν ἤδη ἐντὸς τοῦ μουσείου τοῦ Λουβροῦ. Ὦθεν ὅ,τι ἂν εἴπω περὶ αὐτῶν ἐκ τοῦ Τεζιέρους λαμβάνων λέγω. Ὡς περ καὶ ἀφίημι τὴν πᾶσαν εὐθύνην. Ὁ Κ. Τεζιέρους δηλονότι ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἀποκαλύπτει περιεργον τινὰ καὶ μοναδικὴν ἐξαιρέσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἣτις οὐδέποτε ἐκόσμηε τὰ ἐπιστύλια τῶν ναῶν δι' ἀ-

πόκρηφα. Προσῆτι δὲ λέγει, ὅτι ὁ Μένων ἦν ὁ σαγηνεύσας καὶ παραδούς αὐτὸν τῷ βασιλεῖ· ἐνῶ ὁ Διόδωρος ἐξιστορῶν τὰ συμβάντα, ῥητικῶς ἀφαιρεῖ ὅτι Μέντωρ ἦν ὁ ἦρωσ τοῦ αἰσχροῦ τούτου δράματος.

ναγλύφων. Ταῦτα δὲ τὰ ἀνάγλυφα τοῦ ναοῦ τῆς Ἄσσου ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἐπιστύλια. Ἐνταῦθεν δ' ἐξάγει ὁ περιηγητὴς τὴν μεγάλην τοῦ ναοῦ ἀρχαιότητα, ἀναμιμνήσκουσαν τὰς παραδόσεις τῶν Αἰγυπτίων.

Ἄν οἱ ἀρχαιολόγοι, λέγει ὁ Τεζιέρους, μεγάλην ἀποδίδωσι σημασίαν εἰς τι ἀρχαῖον ἀνεκδοτόν νόμισμα, νομίζω ὅτι μνημεῖον τοιαύτης ἀρχαιότητος, περιστάμενον ὑπὸ ἐπιψίν τοσοῦτον ἀπροςδόκητον δέον ἵνα ἢ σημασίαν μεγίστην. Οἱ Ἕλληνες τότε πρῶτον ἔπαυσαν ἵνα κοσμοῦσι δι' ἀναγλύφων τὰ ἐπιστύλια τῶν ναῶν αὐτῶν, ὅτε πᾶσαν διέκοψαν σχέσιν μετὰ τῶν αἰγυπτιακῶν παραδόσεων· εἶτα δὲ ἤρκοῦντο νὰ ἐξαρτῶσιν ἐντεῦθεν ἀσπίδας καὶ ἕτερα ἀναθήματα.

Ὁ Κ. Τεζιέρους ἄρα ζητεῖ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ ναὸς οὗτος τῆς ἀρχαιότητος ἠγέρθη ὑπὸ τὴν ἐμπνευσὴν ἀνατολικῶν ἰδεῶν. Αἱ γλυφαὶ τῶν ἐπιστυλίων, λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ἔχουσι πᾶσι τοὺς χαρακτῆρας τῆς ἀκρας ἀρχαιότητος, ὡς πρὸς τὴν ἐξεργασίαν αὐτῶν καὶ τὰ ἐξεικονιζόμενα ἀντικείμενα. Ὁ λέων ὁ ταῦρος, καὶ ἡ σφιγξ, ζῶα ἀνήκουσα εἰς τὴν ἀνατολικὴν συμβολικὴν, παρίστανται εἰς τὰ ἀνάγλυφα τῆς προόψεως· ὁ λέων σπαράσσων καὶ καταβροχθίζων· δορκάδα, ἐστὶν ἀντικείμενον ὅλως Ἀσιατικόν καὶ Βαβυλώνιον. Τὰ συμπλέγματα τῶν εἰκόνων παριστάσι τοὺς μύθους καὶ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τὰ μᾶλλον ἀρχαῖα. Δυστύχημα δὲ εἶναι, ὅτι τοσοῦτον ὀλίγα σώζονται. Ἐν ἐκ τῶν ἀναγλύφων τούτων παρίστανται τὴν πάλιν τοῦ Μενελάου καὶ τοῦ Πρωτέως ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Αἰγύπτου (α). Ὁ Πρωτεὺς τῶν Ἑλλήνων εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Φαραῶ, διάδοχος τοῦ Σεσώστριος. Ἡ Ἑλένη κατὰ τὴν Αἰγυπτίαν παράδοσιν φεύγουσα εἰς τὴν Τρωάδα μετὰ τοῦ Πάριδος, ἐβρίβη ὑπὸ ἐναντίων ἀνέμων εἰς τὰ παράλια τῆς Αἰγύπτου, ὅπου συλληφθεῖσα ἤχθη πρὸς τὸν βασιλέα, μεθ' οὗ συνέζησε καθ' ἅπαν τὸ δεκαετές τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου διάστημα. ἀποδιωχθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Πάριδος. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωάδος, οἱ Ἕλληνες μὴ εὐρόντες τὴν Ἑλένην, ἐπέσθησαν τότε πρῶτον εἰς ὅσα ἔλεγον αὐτοῖς οἱ Τρῶες ὅτι ἡ Ἑλένη παρ' αὐτοῖς δὲν ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἐν Αἰγύπτῳ ἔζη παρὰ τῷ Βασιλεῖ. Ὁ δὲ Μενελάος μετὰ τὴν Ἰλίου πέρσιν ἐλθὼν εἰς τὴν Αἰγυπτὸν, ἀπῆτει αὐτὸς παρὰ τοῦ Πρωτέως τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ἀναγνωρίζει τις τὸν Μενελάον, λέγει ὁ Τεζιέρους, ἐκ τῆς φαρέτρας καὶ τοῦ κράνου αὐτοῦ· ὁ δὲ Πρωτεὺς καταβληθεὶς ὑπὸ τοῦ ξέ-
νου προσπαθεῖ εἰς μάτην νὰ λάβῃ τὴν μορφήν τοῦ ἰχθύος· ἅπαν τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος ἔχει σχῆμα ἀνθρώπου, ἀλλ' ἤδη οἱ πόδες μεταμορφώθησαν εἰς οὐρὰν ἰχθύος. Αἱ ἄλλαι νύμφαι περισταμέναι ἐν τῷ ἀγῶνι φαίνονται φεύγουσαι τὸν τόπον τῆς μάχης. Τὸ δ' ἕτερον ἀνάγλυφον εἰκονίζει συμπόσιον. Οἱ συνδαιτυμόνες στηριζόμενοι ἐπὶ προσκεφαλαίων, κρατοῦσιν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν κανθάρους, οὗς ὁ περιστάμενος δούλος πληροῖ οἴνου, λαμβάνων αὐτὸν ἐκ τινος κρατήρος. Εἷς ἐκ τῶν συμποσιαστῶν, προσφέρει πρὸς

(α) Ὅρα τὴν γλαφυρωτάτην τοῦ Ἡροδότου περιγραφὴν βιβλ. 2. κεφ. 112—120.

(α) Διόδωρ. Ἱστορ. βιβλ. 16 κεφ. 52.

(β) Ὅρα Ἀριστοτέλ. Θικονομ. βιβλ. β'. Πολυμειν. στρατηγ. β, 49. Ἑλλάδ. παρὰ Φωτ. παρ. 866.

τὸν γείτονα αὐτοῦ κρίκον τινά, ἢ δακτύλιον εὐκαμπτον ἐκ νευρᾶς ἢ σχοινίου κατεσκευασμένον. Ἡ παράστασις αὕτη ἀπαντᾶται καὶ εἰς τὰς εἰκόνας τῶν τάφων τοῦ Κορνέτου ἐν Ἐτρουρία. Ἔστι δὲ ἡ πρᾶξις αὕτη παλαιοῦν τι ἢ σύμβολον; ἀθλήων; εἰς ὅμως καὶ ὁ αὐτὸς ἀναφαιίνεται ῥυθμὸς εἰς ἀμφοτέρω τὰ συμπλέγματα ταῦτα. Ἡ λυδικὴ ἐπιβροχὴ ἐκτείνεται μέχρις Ἐτρουρίας. Ἄλλως τε δ' ἔστι γεγονός τὴν σήμερον ἀδιαφιλονεικῆτον ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων, ὅτι οἱ Ἐτρούσκοι εἰσὶν ἄποικοι τῆς Ἀσίας, καὶ πᾶσι αἱ μέχρι τοῦδε γενόμεναι ἀνακλιψαί ἐπεκύρωσαν ὡς πρὸς τοῦτο τὴν διήγησιν τοῦ Ἡροδότου. Δὲν ἠδυνάμεθα δὲ ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὸ ἀρχαῖον τοῦτο μνημεῖον ἱστορικὴν σημασίαν, εἰ μὴ οἱ κένταυροι οἱ γεγλυμένοι εἰς τὸ λοιπὸν τοῦ ἐπιστυλίου μέρους καὶ εἰς πολλὰς μετώπας, ἐδίδασκον ἡμᾶς, ὅτι παριστάμεθα εἰς τοὺς γάμους τοῦ Πειριθόου. Κένταυροι δὲ τινες φέραντες εἰδός τι κώπης, εἰσὶν ἀναγεγλυμμένοι ἐπὶ τῶν λοιπῶν μετωπῶν. Φαίνονται δὲ αὐτοὶ καὶ ἄγρια θηρία ἄρπυιαι, παριστάμεναι καὶ ἐν Λυκίᾳ ὑπὸ τὸ αὐτὸ τοῦτο σχῆμα, καὶ κάπρος τις ἀναπολῶν ἴσως τινὰ τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους.

Ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἐπὶ τοῦ ἐδάρου τῆς ἀκροπόλεως σώζονται ἔτι πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς, ὅπερ ἐστὶ καὶ τὸ μόνον προσιτὸν καὶ βατόν, λείψανα ἀρχαῖα σπουδαίων ἔργων ὀχυρωματικῶν πρὸς δὲ βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς καὶ μεσημέριον ἢ φύτις ὠχύρωσεν αὐτὴν διὰ κρημνῶν τεσσαράκοντα περίπου μέτρων καὶ ἐπέκεινα τὸ ὕψος, ὧν τὰ μεταξὺ διαστήματα ἐνοῦνται διὰ τειχισμάτων κυκλωπικῶν. Ἀπὸ τῆς χρηστικῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ μεσαιῶνος σώζονται διάφοροι πύργοι, περὶ τὸ μέσον σχεδὸν τῆς ἀκροπόλεως κείμενοι, καὶ τῆς ἐκκλησίας βυζαντινῆ ἐπὶ τῶν βορείων κρημνῶν τῆς ἀκροπόλεως φθοδωμμένη, μεταβεβλημένα δὲ νῦν εἰς γὰν τουρκικόν, καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην ἀλώθητος σώζομένη μέχρι τῆς σήμερον. Τὴν βυζαντινὴν δὲ ταύτην ἐκκλησίαν οἱ Κύριοι Michaud et Poujoulat ἐν τῇ ἀνατολικῇ αὐτῶν ἀνταποκρίσει ἐξέλαβον ὡς ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ναὸν λέγοντες.

La religion musulmane nous a conservé dans son intégrité première un monument appartenant aux beaux âges de la Grèce. Les Turcs de Beyram n'ont pas même ajouté un minaret! (α)

Τί δὲ ἐνταῦθα ὀφείλει τις πρῶτον νὰ οἰκτιρήσῃ, τὸν φανατικὸν αὐτῶν φιλοτουρκισμὸν, ἢ τὴν ἀσύγνωστον πλάνην; Σώζεται δὲ μάλιστα καὶ τῆς ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ βυζαντινῆ ἐπιγραφῆς λίαν σκοτεινῆ καὶ δυσανάγνωστος, ἐξ ἧς ἂν οὐχὶ ἄλλο, τοῦλάχιστον καὶ ἐκ ταύτης ἀνακαλύπτομεν, ὅτι ἡ ἀρχαία πόλις Σαμαμάνδρια, ἣν ὁ Πλίνιος ἀποκαλεῖ πολίγνην, est nunc Scamandria civitas parva (β), ἦνθη ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, οὗτα καὶ καθέδρα ἐπισκόπου. Αὕτη δὲ ἡ ἐπιγραφὴ, ἦν μετὰ πολλὰ ἠδυνήθη ν' ἀναγνώσῃ,

(α) Michaud et Poujoulat, Correspondance d' Orient, Τόμ. γ'. σελ. 286.

(β) Πλιν. φυσ. ἱστορ. 5, 30, 34.

συμπληρώσας τὸν Τεξίερον παραλείψαντα μίαν γραμμὴν διὰ τὸ ὄλω; ἀνορθόγραφον, κολοβὸν καὶ παρακεκομμένον τῆς γραφῆς; ἐστὶν ἡ ἐξῆς.

Ναοῦ τὸ σαθρὸν Κύριος Κορνηλίου εἰς κάλλος ἤρην σὼν (γρ. σὺν) πόθο (γρ. φ) τε κέ (γρ. καὶ) μόχο (γρ. φ) αἰτῶν ἀμοιβῆν λίσιν πολλῶν σφαλαμάτων.

Ἄνθιμος ὁ πρόεδρος Σαμαμάνδρου (α) πόθο τοῦ τὸ νεουργὸν Ἄνθιμον λάτρην (ΟΕΙ; ἴσως θεοῦ) ναοῦ τὸ τερπνόν, τὴν θεῶν, τὸ ποικίλον (β), ὑπερφύη τε λαμπρότητα πᾶς βλέπων, καὶ λίσιν (σφαλμάτων αἰτῶν ἐν βίῳ) ἔτου (γρ. ἔτους.) (γ). ΠΙΕC.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δὲ ταύτης ἐπίσης ἐξάγεται, ὅτι ἡ Ἄσσος ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ὑπῆρχε διότι ἄλλως τίς ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπισκευῆς τῆς ἐκκλησίας ταύτης; Ἀνατρέχοντες δ' ἐπὶ ἀνωτέρω βλέπομεν, ὅτι ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐν Ἐρέσῳ συγκροτηθείσῃ τὸ ἔτος 454, ἡ Ἄσσος οὕτα ἤδη πόλις ἐπισκοπικὴ ἀντιπροσωπεύετο διὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς Μαξίμου.

Τὴν Ἄσσον προσέτι ἐπισκέφθη καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (δ) κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον. Ὅτι ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὡς εἰκάζει ὁ Τεξίερος, κατεστράφη ὁ ἀρχαῖος ναὸς, τοῦτο εἶναι ὄλω; ἐπιθανόν. Ἡ καταστροφή τοῦ ναοῦ ὡς καὶ τῆς πόλεως εἶναι τοῦλάχιστον δι' ἐμὲ γεγονός ἱστορικὸν ἀγνωστον. Βεβαίως ὅμως καὶ ἡ ἐρήμωσις αὕτη ἀποδοτέα τῇ θηριωδίᾳ τῶν ὀρδῶν τῆς Τουρκεστάνης, αἵτινες κατὰ τὸν Michaud καὶ Poujoulat, διετήρησαν ἡμῖν ἀνεπαφον μνημεῖον εἰς τοὺς λαμπροὺς ἀνῆκον τῆς Ἑλλάδος χρόνους! risum teneatis amici.

Ἄλλ' ἐπανελθωμεν ἐπὶ ἀπαξ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου ναοῦ, καὶ θαυμάσωμεν αὖθις ἐνταῦθα τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως. Ἢ! ἐνταῦθα βεβαίως ἐνεπνεύσθη ὁ Κλεάνθης τὰς περὶ Θεοῦ ὑπερτίτας αὐτοῦ καὶ ὑψίστας ιδέας, ἅς ἐν τῷ θαυμασίῳ εἰσιῶν ὕμνῳ εἰς Δία ἐξέφρασεν. Ὁ φιλόσοφος οὗτος ἐγεννήθη ἐν Ἄσσῳ τὸ ἔτος 300 π. Χ. ἐκ γονέων ἀσσηνῶν. Τέσσαρα δὲ μόνας ἔχων δραχμὰς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἵνα γένηται τοῦ Ζήνωνος ἀκροατῆς. Πενέστατος δὲ ὢν ἀλλὰ φιλοπονώτατος καὶ φιλομαθέστατος, τὴν νύκτα μὲν ἐντὸς κήπου ὕδωρ ἤντλει ἐκ τῶν φρεάτων, τὴν δὲ ἡμέραν ἠκροᾶτο τῶν παραδόσεων. Λέγεται δὲ ὅτι καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀχθεῖς ἵνα δώσῃ λόγον, πόθεν τοσοῦτον εὐέκτης ὢν δικτῆ, παρέτχε μάρτυρα τὸν κηπουρὸν, παρ' ὃν ἤντλει, καὶ τὴν ἀλφριτόπολιν παρ' ἣ τὰ ἄφριτα ἐπετταν. Θυμάσαστες δὲ εἰ Ἄρεοπαγίται διέταξαν ἵνα δοθῶσιν αὐτῷ δέκα μναὶ (χιλίαι δραχμαὶ) ἐκ τοῦ δημοσίου, Ἄλλ' οὗτος δὲν ἐδέχθη αὐτάς. Οὕτω παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλήσιν ἡ ἐνάρετος πενία ὑπῆρξεν ἀνάκαθεν ἀγαστόν τι καὶ ἐνδοξοῦ, χρῆ-

(α) Τύπος μεταγενέστερος ἀντὶ Σαμαμάνδριας. "Ορα Ἱεροκλ. σελ. 662.

(β) Ταῦτα ἐντελῶς ἱερογλυφίζοντα παρέλκον ὁ Τεξίερος καὶ ὅμως αἱ λέξεις αὐταὶ εἰσὶν αἱ σπουδαιόταται, καθόσον ἐκφράζεται δι' αὐτῶν ὁ ἐνθουσιασμός, ὃν ἤγειρε καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐπισκόπου ἢ μοναδικῆ αὐτῆ θέσις.

(γ) Τίς οὗτος ὁ ἀριθμός; οὐκ οἶδα.

(δ) Πρίξ. τῶν Ἀποστ. κ'. 13—20.

μα, ὡς παρὰ τοῖς βαρβάροις ἐπίζηλος ἢ τρυφὴ καὶ ὁ πλοῦτος.

Ἄλλοτε δὲ, ἠγοούμενός ποτε τῶν ἐφθῶν, καὶ ὑπ' ἀνέμου παρχυμνωθεὶς καὶ ὀφθεῖς ἀχίτων, ἐτιμήθη διὰ κροκωτοῦ ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων. Ἐρωτηθεὶς δὲ διατί ἀντλεῖ; εἶπεν· Ἀντλῶ γὰρ μόνον; τί δ' οὐχὶ σκάπτω; τί δ' οὐκ ἄρδω, καὶ πάντα ποῦ φιλοσοφίας ἐνεκα; Σκωπτόμενος δὲ καὶ ὑπὸ τῶν συμμαθητῶν, καὶ ὄνος καλούμενος προσεδέχετο, λέγων ὅτι μόνος ὁ ὄνος οὗτος δύναται βαστάζειν τὸ Ζήνωνος φορτίον. Τοιοῦτος δὲ ὢν ὁ στωϊκὸς φιλόσοφος τῆς Ἄσσου Κλεάνθης, τοῦ μεγάλου Ζήνωνος ἐγένετο διάδοχος, δύο ἔσχε μαθητὰς βασιλεῖς, τὸν μὲν Ἀντίγονον τῆς Μακεδονίας, τὸν δὲ Χρῆσιππον τῆς φιλοσοφίας, καὶ τεσσαράκοντα ἐννέα κατέλιπε σπουδαιότατα συγγράμματα, ἐν οἷς καὶ τὸν θαυμαστὸν ἐν πᾶσιν ὕμνον εἰς Δία, ἐν πάντα τὰ λογικὰ ὄντα πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἀναμαρτήτως δύνανται ν' ἀπευθύνωσι πρὸς τὸν πλάστην. Τοῦ ὕμνου δὲ τούτου αἱ θεολογικαὶ ιδέαι τοσοῦτον συνάδουσι πρὸς τὰς ἡμετέρας ὀρθοδόξους ἑλληνικὰς, ὥστε ἐνόμισα καλὸν νὰ σχολιάσω αὐτὸν, ἐνταῦθα παρατεθεῖς τὰ σύμφωνα τῆς χριστιανικῆς θεολογίας χωρία, ἵνα καὶ ἐν-εὐθεν διδαχθῆ ἡ ἀπανταχοῦ ἑλληνικὴ νεολαία ὁποῖός ἐστιν ἀνεκτίμητος θησαυρὸς ἢ προγονικὴ παιδεία καὶ γλώσσα, ὁποῖα ἀνεξάντλητος καὶ πολυχέυμων πηγὴ πάσης σοφίας καὶ γνώσεως, ὁποῖα δὲ καὶ ἡ ἀθάνατος ἐκείνη στωϊκὴ φιλοσοφία, ἡ ὑπὲρ ἄ.θρωπων τὴν ἀνθρωπίνην ἀνυψώσασα φύσιν.

Κίδιον ἀθανάτων (α) πολυώνυμε (β) παγκρατὲς (γ) αἰεὶ (δ) Ζεῦ, φύσεως ἀρχηγὲ (ε) νόμου μέτα (ς) πάντα κυβερνῶν,

(α) Τίς ὁμοίος σοι ἐν θεοῖς Κύριε; δεδοξασμένος ἐν ἀγίοις, θαυμαστὸς ἐν δοξασί, ποιῶν τέρατα. Ἐξοδ. 15, 11. Μίγας Κύριος παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς. 18, 11. Πρβλ. ψαλμ. 93, 3 96, 4.

(β) Ἄς ὁ Εὐκλείδης ἔλεγεν, « ἐν τὸ ἀγαθὸν πολλοὺς ὀνόματι καλούμενον. » Πρβλ. ψαλμ. 71, 19. Πληρωθήσεται τῆς δόξης αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. ψαλμ. 93, 2. Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλω αὐτοῦ, δικαιοσύνη καὶ κρίμα κατόρθωσις τοῦ θρόνου αὐτοῦ.

(γ) Τουτέστι Παντοκράτωρ, « Κύριος κραταῖος καὶ δυνατὸς Κύριος; δυνατὸς ἐν πολέμῳ. ψαλμ. 23, 8-10. Ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς; εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. πρὸς Ῥωμ. 9, 5.

(δ) Ἐγὼ εἶμι ὁ ὢν. Ἐξοδ. 3, 14. Τοῦτό μου ἐστὶν ὄνομα αἰώνιον. 15 Ἰησοῦς Χριστὸς γθεις καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Πρὸς Ἐβρ. 13, 8. ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἰρχόμενος. Ἀποκάλ. 1, 4. ὡς παρὰ Πασ νίξ Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστὶ, Ζεὺς; εἰσεται.

(ε) Φύσεως ἀρχηγὲ πάντα κυβερνῶν. Καὶ ἀναθήσει τὴν ἰσχυρὴν αὐτῶν τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. Μιχ. 4, 13. Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμει, ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζοντα. Ἄπας δὲ ὁ 103 ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ, οὗ ἡ ἀρχὴ· Εὐλόγηι ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, εἶναι λαμπρὰ ἐρμηνεῖα τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων λέξεων.

(ς) Μετὰ νόμου, ὃν ὡς πάνσοφος αὐτὸς ἑαυτῷ διέγραψε, δίκαιον, ἀνελκίσωτον, τῆ φύσει ἑαυτοῦ καὶ τῶν ὄντων ἀρμόδιον. Ὅπως ὁ Παῦλος λέγει· Γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἦν προθέτος ἐν αὐτῷ. Πρὸς Ἐβρ. 1, 9. Προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργούντος κατὰ τὴν βουλήν τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Ἐβρ. 1,

Χαῖρε· σὲ γὰρ πάντεςσι θνητοῖσι θέμις προσανδᾶν (α)

Ἐκ σοῦ γὰρ γένος ἐσμεν (β), ἡς μίμημα λαχόντες (γ)

Μοῦνον, ὅσα ζῶει τε καὶ ἔρπει θηρ' ἐπὶ γαῖαν

Τῷ σε καθυμνήσω, καὶ σὸν κράτος αἰὲρ αἰσώ (δ).

Σοὶ δὴ πᾶς ὅδε κόσμος ἐλισσόμενος περὶ γαῖαν

Πιθεται, ἢ κεν ἀγης, καὶ ἐκὼν ὑπὸ σεῖο κρατεται (ε).

Τοῖον ἔχεις ὑπεργὸν ἀνικητοῖς ἐν χερσὶν Ἀμφίκη, πυρόντα, αἰεζώνοντα κεραννόν (ς)

11. Ἡ δὲ βουλή τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει. ψαλμ. 23, 11. Πρβλ. 99, (ἢ 98 κατὰ τὰς ἐκδόσεις, καὶ πάντοτε τὸ αὐτὸ ἐπὶ πᾶσι σημειωτέον). 111, 1, παροιμ. 19, 21.

(α) Οὕτως ὁ Ἄρατος· Χαῖρε, πατήρ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν ὄνειρα.— Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι, καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτωσάν τῷ ὀνόματί σου. ψαλμ. 65, 4. Ἄλλαξάτε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, ἕσαστε καὶ ἀγαλλιάσθε καὶ ψάλατε. ψαλμ. 97, 4. Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ὅτι Χριστὸς Κύριος, κλ. ψαλμ. 99, 1, 4, 5.

(β) Οὕτως ὁ Ἄρατος ὁ στωϊκός, ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ Φαινόμενα καὶ Διοσημεῖα.

... Τὸν οὐδέποτε ἄνδρες ἐώμεν ἄρρητον μεστὰ δὲ Διδε πᾶσαι μὲν ἀγναια Πᾶσι ἔ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστὴ δὲ θάλασσα Καὶ λιμένες. Πάντη δὲ Διδε κεχρήμεθα πάντες Τῷ γὰρ καὶ γένος ἐσμεν.

Ἐξ οὗ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. « Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ἡμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμεν. » Πρίξ. Ἀποστ. 17, 28.

(γ) Ἰὸς μίμημα. Ὁ φιλόσοφος δι' αὐτοῦ ἐκφράζει διττὴν τιμὴν ἑνωσάν, ἔνθεν μὲν τὸ ταπεινότερον καὶ τοι συγγενὲς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἔνθεν δὲ τὸ μικρὸν τοῦ πόνου πρὸς τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ. Οὕτω καὶ ἡ Γραφὴ ἔνθεν μὲν λέγει ὅτι κατ' εἰκόνα αὐτοῦ ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός. Γένεσ. 1, 27. ἔνθεν δὲ ἐν Γένεσ. 18, 27. Ἐγὼ δὲ εἶμι γὰ καὶ σποδός. Πρβλ. ψαλμ. 102, 14. Ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν· ἐμνήσθη ὅτι γούς ἐσμεν.— 103, 30. Τὸ δὲ εὐχερὲς τῆς δημιουργίας ἡ Γένεσις ἐκφράζει διὰ τῶν ἐξῆς· Ἐξάποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται.— 33, 6. Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν, 9. ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν· αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν.

(δ) Ἄσσω τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλμὸς τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω. ψαλμ. 103, 33. — Ἄσαστε τῷ Κυρίῳ ὄσμα καινόν, ἔσαστε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ... Εὐλόγησάτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 93, 1. Πρβλ. 97, 1. — Ἐξάρσατε τῷ Κυρίῳ ἐν ἐξομολογήσει, ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐν κιθάρῃ. ψαλμ. 146, 7. — Ἰψώσω ὁ Θεός μου ὁ βασιλεὺς μου καὶ εὐλόγησάτω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα, κλ. 144, 1, 2, 3. — Ἀνάγνωθι δόλοκληρον τὸν ψαλμὸν 149. καὶ 150. — Εὐλόγησάτω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καρπῷ· διὰ πάντος ἢ αἰνεῖσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου. ψαλμ. 33, 2

(ε) Ἀναβλέψατε εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ὡς ἡμῶν καὶ ἴδετε· τίς κατέδειξε πάντα ταῦτα; Ἡσαΐ. 40, 23. — Ὁ ἀριθμῶν πλήθη ἄστρων καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν. ψαλμ. 146, 4. — ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων καὶ ἐκτρέπων εἰς τὸ πρῶτον σκιάν, καὶ ἡμέραν εἰς νύκτα συσκοτάζων. Ἄμωκ 5, 8. Ἡσαΐ. 13, 10. — Δεσμὸν δὲ πλειάδος ἔγνω; ἢ φραγμὸν ὀρίωνος ἤνοισας; Ἰωβ 38, 31.

(ς) Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. ψαλμ. 103, 4. Ἐφανον αἱ ἀστρακαὶ αὐτοῦ τῇ οἰκουμένην εἶδε καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. ψαλμ. 96,

Τοῦ γὰρ ὑπὸ πληγῆς φέσας πάντ' ἐρύγασιν (α),
 Ὡς αὐ κατευθύνεις κοινὸν λόγον, δε διὰ πάντων
 Φοιτῶ, μιγνύμενος μεγάλοις μικροῖς τε φάσσαι(β),
 Ὅς τόσος γεγαῶς ὑπατος βασιλεὺς διὰ παντός (γ)
 Οὐδέ τι γιγνεται ἔργον ἐπὶ χθονὶ σου δίχα δαίμων,
 Οὔτε κατ' αἰθέριον θεῶν πόλον, οὔτ' ἐνὶ πόντῳ (δ)
 Πλὴν ὅποσα ρέζουσι κακοὶ σφετέροισιν ἀνοίαις(ε)

4. — Καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ Κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε
 φωνὴν αὐτοῦ. ψαλμ. 16, 14. — Φωνὴν ἔδωκεν αὐ νεφέλαι καὶ
 γὰρ τὰ βέλη σου διαπορεύονται. ψαλμ. 76, 18. — Ἄστραφον
 ἀστραπὴν σου καὶ σκορπιεῖς αὐτοῦ, ἐξαπόσειλον τὰ βέλη σου
 καὶ συνταράξεις αὐτοῦ. ψαλμ. 143, 6. — Ἀποσταλεῖς δὲ κε-
 ραινοῦς καὶ πορεύονται, ἐροῦσι δὲ σοὶ τί ἐστὶ; ἰωβ. 48, 33.
 — Τὸ δὲ ὄρος Σινὰ ἐκατοντίζετο ὄλον αὐτὸ, διὰ τὸ καταθεθεῖν
 ναὶ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ ἐπ' αὐτό. Ἔξ. 19, 18.

(α) Ὁ ἐπιθλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν.
 ψαλμ. 103, 4. — Πῦρ ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύεται καὶ φλογεῖ
 κύκλῳ τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ. ψαλμ. 96, 3. Πρλ. 143, 5. — Ὁ
 οὐρανὸς θυμωθήσεται καὶ ἡ γῆ σεισθήσεται ἐκ τῶν θυμῶν
 αὐτῆς διὰ θυμὸν ὀργῆς Κυρίου Σαβαῶθ. Ἠσαϊ. 13, 13. — Πρὸ
 προσώπου αὐτοῦ συγχυθήσεται ἡ γῆ καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανός.
 Ἰωήλ, 2, 10. — Ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε. — Φωνὴ Κυρίου
 συντρέθοντος κέδρους. — Φωνὴ Κυρίου σπασίοντος ἔρημον. ψαλ.
 28, ὁλόκλ.

(β) Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν φωστῆρα τὸν μὲ γαν εἰς ἄρ-
 χὰς τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς
 νυκτός. Γένεσ. 1, 16.

(γ) Ὅτι ὁ Θεὸς μέγας, Κύριος καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πάντας
 τοὺς θεούς. ψαλμ. 94, 3. Τὸ μεγαλεῖον τοῦτο τοῦ Θεοῦ ἔχον-
 τες ὑπόψιν οἱ στωϊκοὶ δὲν ἠθέλον ἱερά χαροποιήσα, τῆς φύσεως
 οὐσης μόνου τῆ Θεότητι οἰκείου καὶ καταλλήλου ἱεροῦ. «Ἐτι
 δὲ δόγμα Ζήνωνος ἐστὶν ἱερὸν θεῶν μὴ οἰκοδομεῖν ἱερὸν γὰρ μὴ
 πάλαι ἔδειον, καὶ ἄγχιον οὐκ ἔστιν, οἰκοδομῶν δ' ἔργον καὶ βα-
 ναύσων οὐδὲν ἐστὶ πολλοῦ ἄξιον.» Πλουτάρχ. περὶ στωϊκ. ἐναντι-
 οῦ. 6. Οὕτω καὶ ὁ Ἠσαίας: Ὁ οὐρανός μου θρόνος καὶ ἡ γῆ
 ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου ποῖον οἶκον οἰκοδομήσατέ μοι; καὶ
 ποῖος τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; Πάντα γὰρ ταῦτα ἐποίησεν
 ἡ χεὶρ μου. Ἠσαίας 66, 1, 2. Πρλ. ψαλμ. 11, 4. 102, 19.
 Πρλ. Ματθ. 3, 34, 6, 9. Πράξ. 7, 49. Σολομὸν δὲ φησὶ οἰκοδομήσεν
 αὐτῷ οἶκον ἄλλ' οὐκ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ.
 — 17, 24. Ὁ Θεὸς οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐ-
 δὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσθευμένους τινος, αὐτῆς
 διδοῦς πᾶσι ζωὴν, καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα.

(δ) Ποῦ πορευθὲ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου καὶ ἀπὸ τοῦ προ-
 σώπου σου ποῦ φύγαι; Ἐὰν ἀναθῶ εἰς τὸν οὐρανόν, οὐ εἶ ἐκεῖ
 ἐὰν καταθῶ εἰς τὸν ἄδην, οὐ πάρει; ἐὰν ἀναλάθω τῆς πτερυγίας
 μου κατ' ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσ-
 σης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου ὀδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ
 δεξιὰ σου. ψαλμ. 138, 7, 8, 9. Ἐὰν κατοργώσω εἰς ἄδου,
 ἐκεῖθεν ἡ χεὶρ μου ἀνασπάσει αὐτούς; καὶ ἐὰν ἀναθῶ εἰς τὸν
 οὐρανὸν ἐκεῖθεν κατάξω αὐτούς; ἐὰν ἐγκρυθῶ εἰς τὴν κορυ-
 φὴν τοῦ Καριήλου ἐκεῖθεν ἐξερωνήσω καὶ λήψομαι αὐτούς; καὶ
 ἐὰν καταθῶ εἰς τὰ ὄρη τῆς θαλάσσης ἐκεῖ ἐντελευτῶμαι τῷ
 ὄρακόντι μου καὶ δῆξεται αὐτούς. Ἄμωσ 9, 2, 3.

(ε) Σοφ. Σολομ. 1, 12, 13. Μὴ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ
 ζωῆς ἡμῶν, μηδὲ ἐπισπάθετε ὄλεθρον ἐν ἔργῳ χειρῶν ἡμῶν,
 ὅτι ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ τέρπεται ἐπὶ ἀπολείᾳ
 ζώντων. Πρλ. 2, 24. Σοφ. Σολομ. 1, 4. — Μὴ ἀπορίψῃς με ἀπὸ
 τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀνανέψῃς
 ἀπ' ἐμοῦ. ψαλμ. 50, 13. — Δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά
 σου ὅτι Θεὸς μου εἰ σὺ. 142, 10. — Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ
 αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός, διεσθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἐπιτη-

Αλλὰ σὺ καὶ τὰ περισσὰ ἐπίστασαι ἄρτια θεῖναι(α),
 Καὶ κοσμεῖς τὰ ἄκοσμα, καὶ οὐ φίλα σοι φίλα
 ἐστὶν (β)

Ὡδε γὰρ εἰς ἐν πάντα συνήρμασας ἐσθλὰ κα-
 κοῖσιν (γ)

Ὡθ ἕνα γίνεται πάντων λόγον αἰὲν ἰόντων

Ὅρ φευγοντες ἐώσιν ὅσοι θρητῶν κακοὶ εἰσὶ
 Ἀκόμοροι (δ) οὔτ' ἀγαθῶν μετ' αἰεὶ κτῆσιν πο-
 θείοτες

Οὔτ' ἐσοῦσι θεοῦ κοινὸν νόμον οὔτε κλύουσιν.

Ἦλκεν πειθόμενοι σὺν τῷ βίον ἐσθλὸν ἔχοισιν (ε)

δύμασιν. — Πάντες ἐξέκλιναν ἄμα ἠγρειώθησαν. ψαλ. 13, 1 4.
 Πρλ. Ἠσαϊ. 12, 12, 42, 1. Ἰεζ. 36, 27. Τὴν ἰδίαν ταύτην
 σαφέστατα ἐκφράζει ὁ Ὅμηρος.

Ἦ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιώονται
 Ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 Σφῆσιν ἀτασθαλείοισιν ὑπέρομον ἄλλοι' ἔχουσιν
 Ὅδυσσ. Α. 32—34.

Τὸ ἀγαθὸν ἄρ μόνον παρὰ Θεοῦ, τὸ δὲ κακὸν ἐκ τῆς ἀνοίας
 τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Θεὸς μισεῖ τὸ κακὸν καὶ τοὺς κακοῦς. «Ὅτι
 οὐκ ἔστι Θεὸς ἡλίων ἀνομίαν εἰ σὺ. Οὐ παροικήσει σοὶ πονηροῦς
 κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου. Ἐμίσησας Κύριε πάντας τοὺς
 ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς κλοῦντας τὸ
 ψεῦδος, ἄνθρω ἀίματων καὶ δολιὸν βδελύσσεται Κύριος. ψαλμ.
 5, 5.

(α) Οὕτω καὶ παρὰ τῷ εὐαγγελιστῇ ἡ Μαρία μεγαλύνει τὸν Κύ-
 ριον λέγουσα: Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν
 ὑπερηφάνους διανοεῖς καρδίας αὐτῶν. Καθεῖλε δυνάστηας ἀπὸ θρό-
 νου καὶ ὕψωσε ταπεινοὺς. Πεινῶντας ἐπέπλησεν ἀγαθῶν καὶ
 πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. Λουκ. 1, 51—54. Πρλ. Σοφ.
 Ἰησ. Σιράχ. 10, 14—16. — Αἰθὼν ἐν ἀπεδοκίμασεν οἱ οἰκο-
 δομοῦντες, οὕτως ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. ψαλμ. 117, 22.
 Πρλ. μετὰ Ματθ. 21, 42.

(β) Οὐ γὰρ εἰσὶν αἱ βουλαὶ μου ὡς περ αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδὲ
 ὡς περ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν ὁδοὶ μου λέγει Κύριος. Ἠσαίας. 55, 8.
 Πρλ. καὶ 9. — Ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξέλεξατο ὁ Θεός,
 ἵνα τοὺς σοφοὺς κατασχῶνῃ καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέ-
 ξατο ὁ Θεός ἵνα κατασχῶνῃ τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ ἐξουθενημένα
 ἐξελέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ.
 Παῦλ. πρὸς Κορινθ. Α'. 1, 27—29.

(γ) Πρλ. ἰωβ. 26, 14. Ἰσχυρὸν μὲν κατέπαυσε τὴν θάλασ-
 σον, ἐπιτήρησεν δὲ ἔτρωσε τὸ κῆτος κλειθρὰ τὸ οὐρανοῦ δεδοί-
 κασεν αὐτὸν, προστάγματι δὲ ἐθανάτωσε δράκοντα ἀποσπάτην.
 Ἰδοὺ ταῦτα μέρη ὁδοῦ αὐτοῦ.

(δ) Ἐπαναλαμβάνεται ἐνταῦθα ὁ φιλόσοφος τὴν ἐν τῷ στίχῳ 17
 ἐκφρασεῖσθαι ἰδέαν. Οἱ κακοὶ τῶν θνητῶν τὸν κοινὸν λόγον φευ-
 γουσιν ἀνοίας τῆς αὐτῶν ἐνεκεν, διὸ καὶ εἰσὶ δυστυχεστάτοι.
 Πρλ. ψαλμ. 1, 1. Μακάριος ἀνὴρ ὅς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βου-
 λῇ ἀσεθῶν κλ. Κύριος ἐξετάζει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀσεβῆ, ὁ
 δὲ ἀγαθῶν τὴν ἀδικίαν μισεῖ τὴν ἐκούτῳ ψυχῇ. ψαλμ. 10, 6.

(ε) Οἱ δὲ βουλούμενοι πλουτεῖν, ἐμπύπτουσιν εἰς πηρασμὸν
 καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἰ-
 τινες βελήσουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. Ἠ-
 ζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία, τῆς τινες ἐρεγόμενοι
 ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἐκ αὐτοῦς παρέσυρον ὁδοῦ-
 νας πολλὰς. Παῦλ. πρὸς Τιμόθ. Α'. 6, 10. Βλέπε δὲ ἔτερον
 νόμον ἐν τοῖς μέλεσι μου ἀντιστρατεύμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός
 μου, καὶ ἀγματοῦσιντὰ με τῷ νόμῳ τῆς ἀμαρτίας τῷ ὄντι
 ἐν τοῖς μέλεσι μου. Παῦλ. πρὸς Ῥωμ. 7, 23. Πρλ. ψαλμ. 36,
 37. Παροιμ. 14, 34. Ταύτης νῦν τῆς εὐδαιμονίας ἀπολαβεῖ ὁ
 σοφός (τῆς Στοῆς) ὁ ἀκολουθῶν τῷ καλῷ κ' ἀγαθῷ σὺν νῷ,
 καὶ βίον ἐσθλὸν ἐπομένως ἔχων. Τὸ κοινῶ δὲ νόμῳ ἔσσεσθαι, ἐστὶ

Οὔτοι δ' ὄν ὀρμῶσιν ἄνευ καλοῦ (α) ἄλλοι ἐπ'
 ἄλλοι

Οἱ μὲν ὑπὲρ δόξης σπουδῆν δυσάρεστον ἔχοντες
 Οἱ δ' ἐπὶ κερδοσύνας τετραμμένοι οὐδενὶ κόσμῳ

Ἄλλοι δ' εἰς ἄνεσιν, καὶ σώματος ἡδέα ἔργα
 Σπεύδοντες μάλα κάμπαν ἐναντία τῶν δε γενέ-
 σθαι (β).

Ἄλλὰ Ζεὺ πάνδωρε (γ) κελαινεφές (δ) ἀρχικέ-
 ραννε (ε)

Ἀνθρώπους ῥύσασθαι ἀπειροσύνης ἀπὸ λυγρῆς (ς)

Ἦρ σὺ πάτερ σκέδασον ψυχῆς ἀπο, δός δὲ κυρῆσαι
 Γνώμης (ζ), ἢ πίσσοτος σὺ δίχης μετὰ πάντα κυ-
 βερνάς (η)

Ὅρρ' ἄν τιμηθῆντες ἀμειβόμεθά σε τιμῇ (θ)

τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν, οὐ τέλος
 ἐστὶ τὸ εὐδαιμονεῖν. Πρλ. Στοβ. ἠθικ. ἐκλογ. καὶ Κλήμεν.
 Ἀλεξαν. Στρωμ. Ε. σελ. 715. μετὰ Παῦλ. πρὸς Τιμόθ. Β'. 6, 11.
 (α) Οὕτως ὁ Παῦλος συμβουλεύει τῷ Τιμῳ: «Σὺ δὲ λάλει ἄ
 πρέπει. . . Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγγε μετὰ πά-
 σης ἐπιταγῆς μηδεὶς σου περιφρονεῖτω. Πρλ. πρὸς Τιτ. 2, 1, 1.

(β) Παῦλ. πρὸς Ἐφεσ. 4, 18, 19. Ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ,
 ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν
 τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν κύρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν ὅτι-
 νες ἀπηλλαγότες ἑαυτοῦ παρέδωκαν τῇ ἀσελείᾳ εἰς ἐργασίαν
 ἀκαθαρτίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. — Παῦλ. πρὸς Φιλιππισ. 3, 19.
 Ὡν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ
 αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονούντες. — Τοῦ φιλοσόφου αἱ
 τρεῖς κακίαι, ἡ δυσίεστος δόξα ἡ ἄκοσμος κερδοσκοπία, καὶ τὰ
 ἡδέα τοῦ σώματος ἔργα, εἰσὶ τὰ τοῦ ἀποστόλου καὶ ἡ δόξα ἐν
 τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονούντες καὶ ὧν
 ὁ Θεὸς ἡ κοιλία.

(γ) Πᾶσα δόσις ἀγαθῆ, καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἔκωθεν ἐστὶ
 καταβαίνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων. Ἰακώβ. 1, 17.
 (δ) Καὶ οὐσχοτίσω τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, ἤλιον ἐν νε-
 φέλῃ καλύψω, καὶ ἡ σελήνη οὐ μὴ φάνῃ τὸ φάος αὐτῆς; καὶ
 πᾶντα τὰ φαινόμενα φῶς ἐν τῷ οὐρανῷ οὐσχοτάσουσιν ἐπὶ σέ. —
 Ἰεζεκιήλ 32, 7, 8. — Καὶ ἐνδύσω τὸν οὐρανὸν σκότος καὶ θήσω
 ὡς σάκκον τὸ περιβάλλον αὐτοῦ. Ἠσαίας 50, 3.

(ε) Πρλ. ὅσα εἶπον ἐν στίχ. 9 καὶ 10.

(ς) Ἀπειροσύνη = ἀνοία, ἡ πηγὴ ὡς εἶδομεν ἤδη παντός κα-
 κοῦ. Πρλ. Σολομ. περὶ 3, 13. ἔξ. Μακάριος ἄνθρωπος ὃς
 εὖρε σορίαν καὶ θνητός ὅς ἔδε φρόνησιν. . . ἐκ τοῦ στόματος
 αὐτῆς: ἐκπορεύεται δικαιοσύνη, νόμον καὶ ἔλκον ἐπὶ γλώσσης
 εὖρεσι. — Σοφ. Σολομ. 3, 11. Σορίαν γὰρ καὶ παιδίαν ὁ ἐξουθενῶν
 ταλαίπωρος καὶ κενὴ ἡ ἐλπίς αὐτῶν, καὶ οἱ κόποι ἀνόητοι καὶ
 ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν. — Ἦθιον κλαῦσον ἐπὶ νεκρῷ ὅτι ἀ-
 νιπαύσατο τοῦ γὰρ μωροῦ ὑπὲρ θάνατον ζωὴ πονηρὰ. Πένθος
 νεκροῦ ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πᾶσι αἱ ἡμέραι τῆς
 ζωῆς αὐτῶν.

(ζ) Γνώμη = νοῦς, σοφία, ἀνάλογος τῷ λόγῳ. Ὡν ἡμεῖς ὁ εὐ-
 αγγελιστῆς Ἰωάννης. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς
 τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. . . Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ
 χωρὶς αὐτοῦ οὐδὲν ἐν ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζῶν ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν
 τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Ἰωάν. 1, 2, 3, 4.

(η) Δός μοι τὴν τῶν ὁν θρόνων πᾶρεθρον σοφίαν. . . κἄν γὰρ
 τις ἢ τέλειος ἐν οἷσι ἀνθρώπων, τῆς ἀπὸ σοφίας ἀποσης
 εἰς οὐδὲν λογισθήσεται. . . ἐξαποστείλον αὐτὴν ἐξ ἀγίων οὐ-
 ρανῶν, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου πέμψον αὐτὴν ἵνα συμπα-
 ρουσά μοι κοπιᾷσθ. κλ. Σοφ. Σολομ. 8, 4, 6, 10.

(θ) Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἑμαυτὸν, ἡ δόξα μου οὐδὲν ἐστίν' ἐστὶν
 ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με. Ἰωάν. 8, 54. Ἐὰν τις ἐμοὶ δικλο-
 μεῖ τιμᾷσει αὐτὸν ὁ πατήρ. Ἰωάν. 12, 26. Ἠγάπησαν γὰρ τὴν

Ἰγμονῶντες τὰ σὰ ἔργα διηγεῖς ὡς ἐπέοικε
 Θρητῶν ἐόντα! Ἐπεὶ οὔτε βροτοὶς γέρας ἄλλοι εἰ
 μεῖζον

Οὔτε θρητοῖς ἢ κοινὸν αἰεὶ νόμον ἐν δίχῃ ὑμεῖν (α).

Ὁ ἤλιος ἔδυσεν ἡδὴ καὶ ἡμεῖς ἐτι εἴμεθα ἀναμέσον
 τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Διός (β). Ἀλλ' ὅποια κραυ-
 γὴ σπαράσσει αἴφνης τὴν ἀκοὴν ἡμῶν, πλήρη ἐτι οὖσαν
 τῆς ἱερᾶς ἑλληνικῆς μούσης! Ἡ ἀγρία τοῦ Μουζαῖμῃ
 πρὸς τὸν Μωάμεθ προσφώνουσι! . . ὅπου ποτὲ πρὸς
 τὸν Πανελλήνιον Δία Κλεάνθειοι ἀναπέμποντο ὕμνοι,
 ἄκρα τῆς ὑψίστης φιλοσοφίας πορίσματα! . . .

Φύγωμεν, ἑταῖροι, ὅσον τάχιον ἀπὸ τοῦ ἀποτρα-
 παίου τούτου θεάματος; καταβῶμεν εἰς τὴν ἐλευθέ-
 ραν θάλασσαν ἡμῶν, ἐφ' ἧς δὲν δύναται ἡ Ἀσιανὴ
 βαρβαρότης νὰ στήσῃ τὴν δεσποτείαν τῆς.

Χωρῶμεν νῦν πάντες ἀολλεῖς
 Νύμφαις ἀλῖαισιν ἐπενεζόμενοι,
 νόστου σωτήρας ἰκέσθαι. (γ)

ΠΕΡΙ ΚΙΝΑΣ.

—000—

Πολλάκις πολλὰ ἐγράψαμεν καὶ εἰκόνας οὐκ ὀλί-
 γας ἐδημοσιεύσαμεν περὶ Κίνας· διότι τὸ οὐράνιον ἐ-
 κείνο κράτος οὐ μόνον ἀπέβητον εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ
 ἦθη καὶ ἔθιμα αὐτοῦ διαφέρουσιν εἰς ἄκρον τῶν ἡμε-
 τέρων.

Οἱ γράψαντες περὶ Κίνας εἶπον πάντοτε ὅτι το-
 σοῦτον μέγας εἶναι ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἐκεῖνης,
 ὥστε δι' ἑλλειψιν γῆς, μυριάδες ἀνθρώπων ἀναγκά-
 ζονται νὰ κατοικῶσιν ἐπὶ πλοίων εἰς τοὺς ποταμούς
 καὶ τὰ παράλια. Κατασκευάζουσι δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα
 ἐστεγασμένα, ὥστε νὰ ἔχωσι μορφήν καλύβης, ὡς
 φαίνεται εἰς τὴν παρατιθεμένην εἰκόνα.

Μέχρις ἐσχάτων ἐπιστεῦετο, πολλοὶ δὲ καὶ νῦν
 ἐτι πιστεύουσιν, ὅτι οἱ Σίναί, μὴ ἔχοντες πῶς νὰ δια-
 τηρήσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, τὰ πνίγουσι ῥίπτοντες
 εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τοὺς ποταμούς, καὶ μάλι-
 στα τὰ κοράσια. Ἀλλὰ νέει περιεργηταί, διατρέψαν-
 τες ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν Κίναν, βεβαιοῦσιν ὅτι
 ταῦτα δὲν εἶναι ἀληθῆ, καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας οἱ Κι-

δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, ὑπὲρ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ
 Ἰωάν. 12, 43.

(α) Εἶπε δὲ ἀνθρώπῳ. Ἰδοὺ ἡ θεοσεβεία ἐστὶ σοφία τὸ δὲ ἀ-
 πέχεσθαι ἀπὸ κακῶν ἐστὶν ἐπιστήμη. ἰωβ. 28, 28 Ἀρχὴ σο-
 φίας φόβος Κυρίου. Σύνεσις δὲ ἀγαθῆ πᾶσι τοῖς ποιούσιν αὐτὸν
 Ἠ ἀφῆσαι; αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ψαλμ. 110,
 16. — Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνῶντας αὐτὸν ἐν πνεύματι
 καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Ἰωάν. 4, 24.

(β) Ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἦν τοῦ Διός, οὐδὲν ἱστορικὸν διδόμενον
 ἔχομεν, ἀλλ' ἐπίσης οὐδεμίαν τοῦ ἐναντίου ὑπέχει ἀπόδειξιν.
 Ἀρεσκόμεθα δὲ μᾶλλον ν' ἀποκαλῶμεν αὐτὸν ναὸν τοῦ Διός, διὰ
 τὸν Κλεάνθειον ὕμνον.

(γ) Σοφιστ. Φιλοκτ. στίχ. 1469. ἔξ.

νέζοι, έχοντες, ως γνωστόν ἦθη ἠπιώτατα, εἶναι φιλόστοργοι, καὶ ὅτι περιποιῶνται τὰ τέκνα αὐτῶν.

Ἡ δευτέρα εἰκὼν παριστᾷ πύλην φρουρίου κειμένου παρὰ τὴν θάλασσαν ἢ ἀρχιτεκτονικῆ τῶν Κινέζων εἶναι πάντα διάφορος τῆς ἡμετέρας. Καὶ ἀγνοοῦμεν μὲν ἂν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων διατηρῶνται οἱ κανόνες τῆς τέχνης, βέβαιον ὅμως ὅτι καὶ οἰκίαι, καὶ σκηνώματα, καὶ πύργοι, καὶ ναοί, κτλ. κατασκευάζονται μετὰ πολλῆς κομψότητος.

Πύλη φρουρίου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΑΛΥΜΝΟΥ.

—οοο—

Ἀξιότιμε καὶ ἐλλόγιμε Κύριε!

Ἐπειδὴ καὶ πέμπω ὑμῖν πρὸς δημοσίευσιν δίστιχά τινα ἄμματα τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος μου Κάλυμνου, ἀδόμητα ἢ ἐν γάμοις καὶ εὐθυμίαις, ἢ ἐν ἐρωτικαῖς κώμοις, καὶ εἰς ὧν τὴν συλλογὴν ἕνασχολοῦμαι ἤδη, διότι καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον ἡ δημοτικὴ ποίησις δεικνύει τὸ ὑψιπέτες τῆς φαντασίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀναγκαῖον ἐνόμισα σὺν τούτοις νὰ προτάξω σύντομον ἱστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν περιγραφὴν τῆς νήσου ταύτης (διότι πολλοὶ ἀγνοοῦσι καὶ ποῦ κεῖται), πιστεύοντες, ὅτι, ὡς ἐγχώριοι, θέλομεν ἐπιχθῆ μᾶλλον τῆς ἀληθείας, ἢ οἱ ξένοι περιηγηταί, οἵτινες πολλάκις ἐξ ἀγνοίας εἰς μυρία περιπίπτουσι λάθη.

Ἡ νήσος Κάλυμνος, μία οὖσα τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ Σποράδων, κεῖται Β. Α. τῆς Κῶ, καὶ Ν. Α. τῆς Λέσρου. Περὶ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις διαφιλωνεικοῦσι πολλοὶ συγγραφεῖς, ἄλλοι μὲν καλοῦντες αὐτὴν Κάλυδναν, ἄλλοι δὲ Καλύδνας, καὶ

ἄλλοι Καλύμνας. Καὶ ὁ μὲν Ὅμηρος ἐν τῷ βιβλίῳ Β'. τῆς Ἰλιάδος ἀναφέρει «Νήσους τε Καλύδνας» (1) κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἐξ οὗ προκύπτει διαφωνία, ἂν ὁ Ὅμηρος ἐνόησεν μίαν μόνην νήσον, τὴν Κάλυμνον, ἢ πολλὰς, ἢ δύο μόνον Λέρον καὶ Κάλυμνον. Ἀλλ' ἡμεῖς, ἀκολουθοῦντες τὸν Σπράβωνα καὶ Εὐστάθιον, δὲν παραδεχόμεθα τὴν γνώμην, τοῦ ὅτι ἐνόησεν μίαν μόνην νήσον ὁ Ὅμηρος ὑπὸ τὸν πληθ. ἀριθμὸν διότι πιθανώτερον Καλύδνας ἐκαλοῦντο πάσαι αἱ νῆσοι αἱ περὶ τὴν Κάλυμνον, οἷα ἦσαν ἡ Λέρος, ἡ Βέρμνος, ἡ Τέλενος κ. λ. π., ἐκ τῆς κυριωτέρας αὐτῶν καὶ μείζονος, τῆς ἰδίως καλουμένης Κα-

λύδνης, λαβοῦσαι τὸ ὄνομα μετέπειτα δὲ ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα Κάλυμνος.

Ἡ νήσος αὕτη κατὰ μὲν τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους κατοικεῖτο ὑπὸ Καρῶν, οἵτινες ἦσαν ὁ κύριος τότε πληθυσμὸς τῶν νήσων, καὶ οὗς ἐξήλασε τὸ πρῶτον ὁ θαλασσοκράτωρ Μίνως (2). Εἶτα δὲ κατὰ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην Θετταλὸς ὁ τοῦ Ἡρακλείους κατεκτήσατο οὐ μόνον τὴν Κάλυμνον, ἀλλὰ καὶ τὴν Νίσυρον, ἐξώσας τοὺς Κάρας μετ' οὐ πολὺ δὲ, καταστραφείσης τῆς Τροίης καὶ τῶν Ἑλλήνων οἰκαδὲ ἐπανερχομένων, καὶ ἕτερος πληθυσμὸς προσετέθη διότι κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφεῖα «τέσσαρες τῶν Ἀγαμέμνονος νηῶν ἐξέπεσαν περὶ τὴν Κάλυδναν, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς καταμιγνύντες τοῖς ἐγχωρίοις κατοίκησαν» (3).

(1) «Οἱ δ' ἄρα Νίσυρον τ' εἶχον, Κρέπαθον τε Κάσον τε Καὶ Κῶν Εὐρυπόλιο πόλιν, νήσους τε Καλύδνας.» (Ἰλ. Β' στ. 676).

Τὸ χωρίον τοῦτο, ἔνα ἀποδείξωσι τινες, ὅτι ὑπὸ τὰς Καλύδνας ὁ ποιητὴς ἐνόησεν μίαν μόνον νήσον πληθυντικῶς, ὡς τὸ Θῆβας, Ἀθήνας, ἐξελάμβανον ὑπερβατικῶς. «Οἱ δ' ἄρα νήσους Νίσυρον τ' εἶχον—Καλύδνας τε.» Ἀλλὰ τ. ὕπο εἶναι βεβαιωμένον καὶ ἰσομένως ἀπεπράδεκτον.

(2) Σπράβ. 6. 10 σ. 489. (3) Θουκυδ. 6. Α' § 8'.

Ἐκ τούτων πάντων καὶ τῆς μετέπειτα σταλαίσης ἀποικίας ὑπὸ τῶν Δωριέων τῆς Κῶ καταφάσκειται ἀριθμητικῶς ὅτι ἦσαν ἔθνος Δωρικόν, Ἐπιδαύριοι, ὡς καλεῖ αὐτοὺς ὁ Ἡρόδοτος (1). Καὶ τεκμήρια τοῦ Δωρισμοῦ τῶν Καλυμνίων καταφάσκειται καὶ ἐν τισὶ γλωσσικοῖς ἰδιωτισμοῖς, καὶ ἐκ τῆς τραχύτητος μεθ' ἧς προφέρουσι σχεδὸν πάσας τὰς λέξεις (2). Ἡ Κάλυμνος κατ' ἀρχὰς κατακτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείδου Θετταλοῦ ὑπετάσσεται εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Κῶ, διὸ κατὰ Διόδωρον Ἄντιφος καὶ Φειδιππος οἱ Κῶων βασιλεῖς ἤρχον τοῦ ναυτικοῦ τῶν Καλυμνίων, οἵτινες τότε ἐρημιζόντο ὡς ἐμπειρότατοι ναῦται καὶ ὡς ἔχοντες καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. Ὁ Ἡρόδοτος λέγει ὅτι ἡ Ἀρτεμισία «σὺν ἀπάσῃ τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σινδωνίων, νῆες εὐδοξοτάτας παρείχετο». Μετὰ ταῦτα ὅμως βλέπομεν, ὅτι ὑπέπεσαν ὑπὸ τὴν Ἀλικαρνασσὸν, καὶ ὅτι αὕτη μετὰ τῆς Κάλυμνου, Κῶ καὶ Νισύρου ἀπέτελει ἐν βασιλείῳ κατὰ Ἡρόδοτον. Διὸ ὅτε καὶ ὁ Ξέρξης μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ κατέβαινε νὰ πολεμήσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἡ τέ-

κμήνην τύχην, ὑποκύψασα εἰς τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν Ὀθωμανῶν.

Ἡ τετραγωνοειδὴς αὕτη νήσος διασχίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὄρεων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμνῶν, καὶ ἔχει πολλὰ ἀκρωτήρια καὶ κόλπους σχηματίζοντας καὶ λιμένας καὶ ὄρμους οὐχὶ εὐκαταφρονήτους. Ἀλλὰ τὰ ὄρη ταῦτα διακλαδιζόμενα σχηματίζουσι καὶ κοιλάδας εὐφροσύνους καὶ καταφύτους ἢ ὑπὸ συκῶν, ἢ ὑπὸ ἐλαιῶν, ἢ ἀμπελώνων καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων, ὥστε παριστῶσιν εἰς τὴν ὄψιν τοῦ παρατηρητοῦ μάλιστα ἐξ ὑψηλοῦ μέρους θεῶν γραφικωτάτην καὶ χαριστάτην. Ἐπὶ μιᾶς τοιαύτης κοιλάδος ἐκτεινομένης ἀπὸ Α. πρὸς Δ., ἦτοι ἀπὸ τοῦ κυρίου λιμένος τῆς νήσου καλουμένου Πόθια καὶ κειμένου πρὸς Α. μέχρι τοῦ πρὸς Δ. κόλπου Λιάνια καλουμένου, κεῖται ἡ νέε πόλις. Ὑπέρεκταί δὲ τῆς πόλεως βράχος ὑψηλὸς καὶ ἀπότομος, ὅπου εἶναι τὸ κυρίως φρούριον τῆς νήσου, κτίσμα τῶν Φράγκων κατακτητῶν, ἤδη σχεδὸν ἐρείπιον, ἔχον καὶ οἰκίας ἐνδον πλείστας, ἀλλὰ κα-

Πλοῖον χρησιμεῖον ἀντὶ κατοικίας. (*Ἴδε σελ. 518).

τε βασίλισσα τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, ἡ περιώνυμος διὰ τὰς εἰς τὴν ἐν Σκλαμίνι ναυμαχίαν ἀνδραγαθίας τῆς Ἀρτεμισίας, θέλουσα νὰ βοηθήσῃ τὸν βάρβαρον αὐτοπραϊρέτως, ἠγεμόνευσε τῶν Καλυμνίων καὶ τῶν λοιπῶν, φέρουσα αὐτοὺς ἢ ταλαίπωρος νὰ πολεμήσωσιν ἐναντίον τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εὕρισκετο μέχρις ὅτου καὶ αὕτη ὑπετάχθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Τῆς κυριαρχίας ταύτης φέρονται ἔτι λείψανα, καὶ μάλιστα πρό τινων χρόνων εὕρηθη ἐν τινὶ ἀμπέλῳ πρὸς τὸ Δ. τῆς νήσου βᾶθρον περιφερὲς ἀνδριάντος τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου. Μετὰ τούτους ὑπέπεσαν εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς, καὶ μετ' αὐτοὺς πάλιν εἰς τοὺς ἰππῶτας τῆς Ῥόδου, κυριευθείσης ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ πρεσβυτέρου ὑπὸ τοῦ μεγάλου μαγίστρου τῶν ἰπποτῶν Φούλκωνος de Villaret τὴν 15 Αὐγούστου τοῦ 1309 ἔτους ὅτε δὲ πάλιν ἡ Ῥόδος ἠλώθη ὑπὸ τοῦ μεγαλοουργοῦ Σουλτάν Σουλεϊμάν τῷ 1522, τότε καὶ αὕτη ἔλαβε τὴν

αὐτὰς κατεστραμμένας, διαρκούσας ἔτι μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας. Εἰς τὸ ἰσχυρὸν καὶ δυσάλωτον τοῦτο φρούριον κατέφευγον οἱ κάτοικοι τῆς νήσου καὶ ἐσώζοντο ἀπὸ ἐπικειμένων κινδύνων ἢ ἐνεκὰ πειρατῶν ἢ ἐνεκὰ ἄλλου τινός, κλειόμενοι ἐν αὐτῷ. Πρὸς Μ. δὲ τῆς πόλεως καὶ μόλις ἡμίσειαν ὥραν αὐτῆς ἐν τῇ ὁδῷ τῇ πρὸς Πόθιαν ἀγούσῃ, κεῖται καὶ ἕτερον φρούριον καλούμενον Πέρα-Κάστρον, κτίσμα καὶ αὐτὸ τῶν Φράγκων κατακτητῶν, ὧν τὰ οἰκόσηια ἔτι εἰς τὰ τεῖχη ἐπιχωρημένα σώζονται, ὡς καὶ τῶν συζύγων αὐτῶν. Εἶναι δὲ περιφερειαὶ πολὺ μικροὶ ἐρᾶς τοῦ κυρίου Κάστρου. Παρὰ τὴν πόλιν δὲ καὶ ὀλίγον πέραν τοῦ Κάστρου κεῖται σπήλαιον ἀρχαῖον τῶν Νυμφῶν, ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐπτὰ παρθένες, ἐν ᾧ φαίνονται καὶ ἴχνη ἀναθημάτων παλαιῶν. Παρὰ τὸν λιμένα δὲ εἰς τὸ ἀντίπερον αὐτοῦ μέρος σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως. Ἐνταῦθα ἤδη εἶναι καὶ λεπροκομεῖον, περιεχὸν κήπους τινὰς συνδέδρους καὶ ὀλίγους οἰκίους πρὸς χρῆσιν τῶν λεπρῶν, γνωρίζομενον ὑπὸ τὸ ὄνομα Καταλύματα. Πρὸς Δ. τῆς πόλεως μόλις ἐν τέταρτον μακρὰν αὐτῆς κεῖται ἐκκλησίδιον τοῦ

(1) Διόδ. Σικελ. 6, 5. κ. 54.

(2) Ὡς π. χ. τὸ ἰδῶ λέγουσι τῆ γῆ—τῆ γῆ Δωρικῶς.

Χριστού, έρεπίον και αυτό, όπερ ήν, ώς έξ έπιγραφών βεβαιούμεθα ό άρχαίος, μέγας και έπιφανής ναός του Καλυδνέως Απολλώνος. Ένταύθα πρό ού πολλών έτών (τή 1854) ό Άγγλος άρχαιολόγος Νεύτων άνασκάψας εδρε τά θεμέλια του ναού και τινα νομίσματα και πλείστας έπιγραφάς. Άνω του ναού τούτου κείται και έτερον έκκλησιδιον τής Υπακοής, ένθα ήν τό πολυάνδριον των άρχαίων, θαπτόντων ώς και οι νυν, έν θολωτοίς τετειχισμένοις τάφοις (θολάρια νυν καλουμένοις), Β. Α. του ναού επί κατοικίας όρους κείται μέρος προσαγορευόμενον Δάμοι κατά την άρχαίαν Δωρικην διάλεκτον, και περιέχει θεμέλια πολλών οικοδομών. Ένταύθα υπό του αυτού Άγγλου άρχαιολόγου Νεύτωνος, γενομένων άνασκαφών, ήνοιχθησαν πλείστοι τάφοι, έν οις και κοσμήματα πολύτιμα εύρέθησαν, και άγγελια τέχνης λαμπράς, και νομίσματα πολυάριθμα. Ταύτα πάντα, ώς μή έυρεσε, μετεκομισθησαν εις Άγγλίαν. Άλλά δέν νομίζομεν από σκοπού να υπομνήσωμεν εις τους φιλάτους συμπατριώτας μας, ότι δέν πρέπει να άφίνωσι τους ζένους να λαφυραγωγώσιν, ούτως ειπείν, τά άρχαία και έθνικά ήμών κειμήλια, και τά άριστουργήματα τής τέχνης των ένδόξων προγόνων μας. Μεταξύ δε δύο όρέων πρός τό Ν. Α. τής πόλεως σχηματίζεται κοιλάς έν μέρει δενδρόφυτος, έχουσα μετόχιον του έν τή νήσω Πάτμου μοναστηρίου του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, και καλουμένη Άργυρος. Τό περιεργον τούτο όνομα μας δίδει να ένοήσωμεν, ότι τωόντι οι Καλύμνιοι ήσαν Δωριείς, Έπιδαύριοι ή Άργείοι, και ότι ένταύθα θά ήτο ίσως έκτισμένη μίχ των άρχαίων πόλεων τής νήσου. Ο Πλίνιος άναφέρει τέσσαρας πόλεις έν Καλύμνω, καλουμένας Κών, Νίσυρον, Νότιον, και Μενδέτερον. (Πλιν. 1. 23). Και ίσως μόν τούτο άληθεύει, διότι τό πάλαϊ ή νήσος ήν πολυάνθρωπος και εύμέρει, άλλ' έπ' ούδεμιάς έπιγραφής εύρέθησαν τά όνόματα ταύτα' άλλως τε έκ των πολυαριθμων σποράδην οικοδομών, των πανταχού τής νήσου σχεδόν φαινομένων, εξαγεται, ότι οι άρχαίοι κάτοικοι ήσαν ούχι έν τετειχισμένη πόλει, αλλά διεσπαρμένοι και κατά κόμας. Πρός βορράν τής πόλεως σχεδόν 2 1/2 ώρας αυτης κείται έπιμήκης κοιλάς, άπασα κατάφυτος υπό έλαιών, και έχουσα θέαν ώραιότητα εις τον βλέποντα επί του όρους. Τό δε πέρας τής χαριέσσης ταύτης κοιλάδος καλείται Ρήγα, στενός λιμενίσκος, άλλ' έπισφαλής και μόνον δια μικρά πλοία κατάλληλος. Άνω τής ρηθείσης κοιλάδος, καλουμένης βαθ, κείται τά Τεμέλια, όνομα άπαντώμενον και έν άλλαις νήσοις, ώς έν τή Λέρω κ.λ.π., όπου φαίνονται και τινας άρχαιότητες, και όπου εύρέθησαν πολλά νομίσματα και εισέτι εύρίσκονται. Έν γένει ή νήσος γέμει άρχαιοτήτων, και ό Βουδελμόντης έθαύμασεν. Έδάτα πηγαία ή νήσος έχει όλίγα, αλλά άριστα' τό λεγόμενον μάλιστα του Παραδείσου είναι σπάνιον και υγιεινότατον. Φρέατα όμως υπάρχουν πλείστα.

Τά όρη, ώς πρός τό μέγεθος τής νήσου, έχούσης περίμετρον 40 μιλίων και έλαττον ίσως, είναι ίκωνος ύψηλά. Τό ύψηλότερον πάντων είναι τό του Προ-

φήτου Ηλία, ένθα υπάρχει και έκκλησιδιον του αυτού, πέραν και άνω τής κοιλάδος του Βαθέος ύψόμενον 2300 πόδας ύπερ την έπιφάνειαν τής θαλάσσης, και όθεν δύναται τις να κατοπτέωσθαι και τάς περίξ νήσους, ώς την Σάμον, Πάτμον, Λέρον κτλ. και μέρος τής Μ. Ασίας, κατά μήκος έκτεινωμένης. Τό ύψος των όρέων έθαύμασε και ό Ίταλός περιηγητής Βουδελμόντης, θαυμάσας έν ταύτῳ και τον έκ των ποιμνίων πλούτον των Καλυμνίων. Και τωόντι εις τά όρη ταύτα ως επί τό πολύ διατιώνται πολλά ποιμνια παράγοντα εξαίρετον τυρόν. Πέρδιες δε έν τή νήσω είναι πολυαριθμώταται.

Σημερινή κατάστασις τής νήσου.

Η πόλις, ώς είπομεν, κείται έν τῳ μέσω κοιλάδος και κάτωθεν του βράχου του φρουρίου, έχουσα οικίας σχεδόν 2,500 και επάνωθεν κατά τον ήδη υπολογισμόν. Είναι δε άθλια και ρυπαρά, έχουσα στενούς όδους, ώς είναι πάσαι αι Τουρκικαι πόλεις' οικοδομάς όλιγίστας έχει άξίας λόγου. Έν τῳ λιμένι όμως υπάρχουν οικοδομαί επί τό εύρωπιμώτερον, και φιλοτιμούνται ήδη να καθωραίσωσιν αυτόν. Η νήσος έχει κατοίκους ύπερ τάς 15,000 χιλιάδας, οικούντας ως επί τό πολύ έν τή πόλει καλουμένη χωρά και έν τῳ λιμένι. Ο λιμήν είναι κόλπος άναπεπταμένος, βλέπων πρός Ανατολάς, και έχων κατά μέτωπον χωρία τινα τής νήσου Κῶ, ήτις τρόπον τινα κλείει την έκτασιν του κόλπου. Είναι δε χειροποίητος, αλλά κάλλιστος λιμήν, εισέτι οικοδομούμενος δαπάνη του δημοσίου και συνεισφορά του λαού. Ένταύθα ενεργείται έπίσημον έμπόριον εισαγωγής διαφόρων προϊόντων και εξαγωγής των σπόγγων. Ξένοι παντοιοι, Όθωμανοί έκ τής Μ. Ασίας, πληροϋσι τάς όδους του λιμένος, εισάγοντες ή εξαγοντες. Η νήσος, επειδή ως επί τό πλείστον είναι πετρώδης και ξηρά, παράγει μόνον σίκα και έλαιον, τυρόν, κριθήν και σίτον όλίγον, μη επαρκούντα εις τάς χρείας των κατοίκων, οίτινες πάντα τά δημοτικακά και τάλαιπα χρειώδη προσπορίζονται τό πολύ έκ τής άπέναντι Μ. Ασίας. Ένεκα όμως των όρέων παράγει μέλι άφθονον και κάλλιστον, έναμιλλον τῳ Άττικῳ, και ίσως καθ' ήμάς πολύ άνώτερον. Και μάττυρα των λόγων τούτων φέρομεν αυτόν τον Στράβωνα λέγοντα. α "Απαν μόν ούν τό νησιωτικόν μέλι, ως επί τό πολύ άστειον έστι, τό δε έν ταις δε ταίς νήσοις διαφερόντως, μάλιστα δε τό Καλύμνιον. ο Τούτου γίνεται και εξαγωγή' οι Καλύμνιοι είναι σπογγαλιευταί σχεδόν πάντες, εκτός όλίγων έμπόρων και γεωργών, περιπλανώμενοι τό θέρος ήτοι από του Μαΐου μέχρι του Οκτωβρίου εις τάς άκτάς τής Ελλάδος, τής Συρίας, Βαρβαρίας, Βεγγάζης, Κρήτης, Ρόδου, Κύπρου και Αθωνος μέχρι του Έλλησπόντου, να αλιεύσωσι σπόγγους. Τό έπιστημώτερον λοιπόν έμπόριον εξαγωγής είναι οι σπόγγοι, τριών ειδών κυρίως όντες ψιλόν, τοιμοϋχα, και χοιρόρον. Τούτους μετακομίζουσιν εις Γερμανίαν, Γαλλίαν, και Άγγλίαν έμποροι ικανοί, εξ ου εισάγονται εις την νήσον ικανά εκατομμύρια γροσίων. Έκ τής Εύρώπης

δε μετακομίζονται διάφοροι πραγματεΐαι, χρησιμεύουσαι και πρός κατανάλωσιν του τόπου και πρός έμπορίαν άλλην δια την Μ. Ασίαν, ήτις έντεθεν πορίζεται τά έριούχα και τους καρφέδας. Η μόνη λοιπόν πηγή πλούτου δια τους έγκατοίκους είναι σπόγγοι, περιζήτητοι και ακριβώτατοι καταντήσαντες, καθότι ό τής πρώτης ποιότητος πωλείται σχεδόν έν τή Καλύμνω ύπερ τάς 100 δραχ., ό δε χοιρόρος ύπερ τάς 20 ή όμάς. 450 σχεδόν πλοία καλούμενα σκάφαι αλιεύουσι σπόγγους εις τά ρηθέντα παράλια βυθίζονται δε οι αλιευταί εις τό βάθος τής θαλάσσης μέχρι 35 ή και πολλάκις 40 όργυιών, και μένουσιν έν τῳ πυθμίνι από 2 4 λεπτόν τής ώρας. Έκαστον πλοϊον περιέχει από 5—10 άνδρών' οι άριστοι δε σπόγγοι εξαγονται περι την Κρήτην, Βαρβαρίαν και Κύπρον. Τά πλοία τούτα είναι μικρότατα' και όμως οι τρομεροί εκεινοι άνθρωποι, οι παλαιότεροι με όλα τά στοιχειά, δέν διστάζουσι να διερχωνται τσαούτα πελάγη, αλλά θεωροϋσι και ταύτα και τους άνέμους παίγνιον! Τούτο δεικνύει και τό ριψοκίνδυνον 'άμα δε και τό εξαίρετον των Έλλήνων ναυτών' οι κάτοικοι τής νήσου είναι εύφρεις, εύθυμοι και εύτράπελοι, άλλ' άσταθούς χαρακτήρος και φθονερώτατοι πρός άλλήλους. Έλπίζομεν όμως ότι προϊόντος του χρόνου και του πολιτισμού μάλλον εισαγομένου, θά εξαλειφθώσι και τά πάθη ταύτα.

Ηνευματική ανάπτυξις των κατοίκων.

Πρό τής Έλληνικής επανάστασης και οι πόροι και ό πληθυσμός τής νήσου ταύτης ήσαν ευτελέστατοι. Ένεκα δε του ζυγού μέλαν σκότος άμαθείας εκάλυπτε τους κατοίκους, όντας εις κτηνώδη κατάστασιν. Άλλ' άμα ως έλαμψεν ή ήμέρα τής Έλληνικής παλιγγενεσίας και τά γράμματα ήξαντο να μεταδίδωσιν εις τάς άρχαίας αυτών καλιές, οι Καλύμνιοι ήσθάνθησαν μέγαν έρωτα πρός τά γράμματα, και μεγάλως ήσχαλήθησαν πρός διάδοσιν αυτών. Πρωταγωνιστής δε τής ιδέας ταύτης είναι ό ήδη επίζων γηραιός και σεβάσμιος ιεροδιδάσκαλος Ίεζικηλ, άγλάισμα τής ήμετέρας πατρίδος, και ήμετερος διδάσκαλος' ό άνήρ ούτος εγκρατέστατος τής Έλληνικής γλώσσης, και εκπαιδευθείς εις Σμύρνην και Κυθωνίας, χρηματίσας δε και συνδιδάσκαλος τῳ Βάμβα έν Χίω, από του 1821 ήδη επανήλθεν εις την πατρίδα του με τον ίερόν σκοπόν εκεινον. Και αληθώς ή άφιξις του έγένετο πολλών ωρελημάτων πρόξενος. Έμορφώθη όπως δήποτε ή νεολαία. Έκτοτε οι Καλύμνιοι δέν έπαυσαν καλλιεργούντες τά γράμματα, και ό σεβάσμιος διδάσκαλος εξηκολούθησε και έτι διδάσκων. Μόλις δε δια τής ελευθερίας αι Αθήναι ήξαντο και πάλιν να γίνωνται εστία φωτων, και οι Καλύμνιοι πρός τελειότεραν παιδείαν έπεμψαν τους υιούς των ένταύθα. Είκοσι και πέντε νέοι Καλύμνιοι αριθμούνται νυν έν Αθήναις σπουδασταί, όλίγοι μόν έν τῳ Πανεπιστημίῳ, οι δε άλλοι έν τῳ Γυμνασίῳ και τοις σχολείοις. Χαίρομεν δια την φιλοτιμίαν ταύτην των ήμετέρων συμπατριωτών, αλλά χαίροντες δέν δυνάμεθα ή να εύχηθώμεν να γείνωσι κάτοχοι

τής αληθούς έπιστήμης, ήτις φωτίζει τον νοϋν και διανοίγει τά όμματα, δι' ής και μόνης προσπορίζεται ή ελευθερία, και δι' ής τά έθνη προβαίνουν. Μακράν όμως ήμών ό επάρατος λογωπατισμός, όστις είναι ή καιρία πληγής τής Ελλάδος. Άδικώς άρα ό περιώνυμος άρχαιολόγος Ρόσσιος καταφέρεται κατά των Καλυμνίων έν τή υπ' αυτου Γερμανιστί συγγραφείσῃ ιστορία των νήσων, λέγων, ότι δέν θέλουν τά γράμματα και περιστών αυτους ως άμούστους. Άνδρες έπίσημοι έκ τής Καλύμνου δέν προσήθησαν. Τον Δανηλ Κερζμέκ, τον φωστέρα τής Πάτμου τινες θέλουσι Καλύμνιον, και είναι τούτο άναμφισβήτητον, και έν δευτέρα πραγματεία εξετάσομεν περι τούτου. Γόνος όμως καθαρός τής νήσου ταύτης είναι ό έν μακαρία τή λήξει άγιος Δέρον Ιερεμίας, εξορισθείς τῳ 1824, ότε και απέθανεν έν τή άκμῃ τής ηλικίας του. Και ούδεν μόν μέγα επρόφρασε να κατορθώσῃ ένεκα τής σκληρής εξορίας του, γενομένης επί τής Πατριαρχίας Χρυσάνθου φρονήσαντος αυτον, άλλ' είναι βέβαιον, ότι ένεκα τής μεγάλης εύφύιας και δραστηριότητός του, άν έλάμβανε τάς ήνίας του Οικουμ. Πατριαρχ. Θρόνου, ή Έκκλησία ήθελε λαμπρυνθῆ επί των ήμερών του. Ταιαύτην ιδέαν έχουν πάντες οι γνωρίσαντες αυτον, διότι και ούκ όλίγον επάλαισεν ύπερ των συμφερόντων του έθνους.

Η νυν πολιτική κατάστασις τής νήσου.

Μετά τον των Φράγκων ζυγόν νέος ζυγός βαρύτερος και οίκτροτερος επήλθεν, ό των Όθωμανών. Έπί τούτων ή νήσος είχε φθάσει εις τό έσχατον τής αθλιότητος, ό δε πληθυσμός αυτης ήν όλιγιστος. Έν τή Έλληνική επανάστασει άπεγυμνώθη σχεδόν υπό πειρατών, λυμαινομένων τά μέρη εκεινα. Ένεργόν μέρος δέν έλαβεν εις την επανάστασιν, συνέδραμεν όμως χρηματικώς την όλην πατρίδα, και πλείστα τέκνα τής εξέπεμψεν εις τον Έλληνικόν στόλον, ως κυρπολητάς, και ένθέρμως ήύγετο ύπερ άπελευθερώσεως τής όλης Έλληνικής φυλής. Ένθεν μόν ή μικρότης και ή χρηματική άνείχεια τότε, ένθεν δε ή παρουςία του Τουρκικού στόλου εμπροσθεν αυτης σχεδόν, εκώλυσαν τότε τους Καλυμνίους να επαναστατήσωσι' και φερόμενοι φρονίμως δέν έπραξαν τούτο (διότι βεβαίως ήθελον πάθει και αυτοι παθήματα όμοια πρός τά τής Χίου, και των Ψαρών, και τής Κάσου), περιμένοντες τό γλυκύ φως αίσιας ελευθερίας δια τον Έλληνισμόν ήμερας. Και όμως άν και δέν εκινήθη, επί του άεμνήστου Κυβερνήτου Ιωάννουτου Καποδιστρίου άνεκτήσατο την άνεξαρτησίαν της. Άλλ' ή άνεξαρτησία αυτη ήν όλιγοχρόνιος. Π βάσκανος πολιτική ή αποκλείασα των ελευθερών Έλληνικων όριων την μεγαλόκαρδον Σάμον, την ήρωϊκήν Κρήτην και τάς άλλας νήσους, απέσπασε και την Καλύμνον από τής τότε Έλληνικής πολιτείας, και παρέδωκε πάλιν αυτην εις τάς χείρας των Τούρκων, βασιλεύοντος Σουλταν Μωχμούδου. Και ή αθλιότης των έγκατοίκων ίσως ήθελε προδη παραιτέρω, άν ό Σουλτανός Μωχμούδης, έμβλέπων εις αυτην και μεταγαλοσρόνως φερόμενος δέν έδιδεν εξαίρετικά τινα

δικαιώματα εἰς αὐτοῦς, ἅτινα τῶντι ἀνεκούφισαν τὴν οἰκτράν ἐκείνην τῶν ἐγγυωρίων κατάστασιν, καὶ κατέστησαν τὰ θεμέλια τῆς ἐνεστώσης καὶ μελλούσης εὐημερίας τῆς νήσου. Κατὰ τὰ δικαιώματα ταῦτα ὑπαχθέντες ὑπὸ τὸν Σατράπην τῆς Ρόδου ἐγεγόμεθα σχεδὸν ἀνεξάρτητοι ἑσωτερικῆ ἐλευθερία, φόροι εὐτελέστατοι, διοικήσεις τοῦ τόπου ὑπὸ ἀρχῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἰδοὺ τὰ δικαιώματα. Ὁ Σουλτάν Μαχμούτης τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἐχορήγησε καὶ τῇ Πάτρῳ, Δέρῳ, καὶ Ἀστυπκλαίᾳ, αἵτινες σὺν τῇ Καλύμῳ ἀποτελοῦσι τὴν λεγομένην τετράνησον, πληρόνουσαι ὅλαι ὁμοῦ φόρον 80,000 χιλ. γροσίων.

Κατὰ ταῦτα σχεδὸν ἐγένετο δημοκρατικὸν τὸ πολίτευμα τῆς νήσου ἄλλ' ἢ ἀπληστία καὶ αἰσχροκέρδεια τῶν προυχόντων, ὑπ' οὗς σχεδὸν ὁ λαὸς ὑπόκειται ἕνεκα τῶν ὑπερόγκων χρεῶν δὲν ἀφῆκαν καὶ ταῦτα ἄθικτα ὁ λαὸς εὐρέθη εἰς δυσχερῆ θέσιν, καὶ κατὰ τὸ 1840 ἐκινήθη ἐμφύλιος πόλεμος ἀνά μέσον τῶν ἐγκατοίκων, ἐξερχομένων καὶ πολεμούντων ἐν τῇ πεδιάδι, ὅτε καὶ ἐφρονέθησαν ἱκανοί. Πράγμα παράδοξον ἐν τῇ τοιαύτῃ νήσῳ, ἀλλὰ καὶ δεικνύον συγχρόνως πόσον ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐκτιμᾷ τὰ διὰ θυσίας κατακτηθέντα δικαιώματά του, καὶ πόσον γνωρίζει νὰ τὰ ὑπερασπίζηται, ὅταν ταῦτα καταπατῶνται. Αἱ μόναι λοιπὸν ἀρχαὶ τῆς νήσου εἶναι εἰς δῆμαρχος μετὰ ἐνὸς ταμίου καὶ ἐνὸς γραμματέως, οἵτινες μετὰ τοῦ συμβουλίου τῶν προκρίτων διακρίβουν καὶ πάσας τὰς τοπικὰς διαφορὰς. Ὑπάρχει δὲ καὶ εἰς διοικητῆς Ὀθωμανὸς Ἀγῶς καλούμενος, καὶ ἀπὸ τοῦ Σατράπου τῆς Ρόδου πνευπόμενος, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχων ἰσχύιν. Οὗτος εἶναι καὶ ὁ μόνος ἐν τῇ νήσῳ Τούρκος. Ὁ πληρονόμος ἐτησίως εἰς τὴν Τουρκίαν φόρος εἶναι ὀλιγώτατος ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου, ἀναβαίνων εἰς 35, 000 γροσίων μόλις. Τὰ δὲ λοιπὰ εἰσοδήματα τοῦ τόπου μένουσιν ἐν τῷ ταμίῳ τῇ κοινότητι, χρησιμεύοντα εἰς διαφόρους ἀγαθοεργούς σκοπούς καὶ διαχειριζόμενα ὑπὸ τοῦ ταμίου, ὅστις μετὰ τοῦ δημάρχου ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐπὶ ἐν μόνον ἔτος.

Ἐκκλησιαστικῶς ἡ Κάλυμνος ἔχει ἓνα ἐπίσκοπον, συμπεριλαμβανόμενον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ καὶ τὰς νήσους Δέρρον καὶ Ἀστοπάλαιον. Ὁ νῦν ἐπίσκοπος καλεῖται Διονύσιος καὶ εἶναι ἐκ Σάμου, ἀνὴρ μουσικώτατος καὶ ὑπὸ σὸς ἰσχυροῦς συγκεκολλημένος. Ἐκκλησιαστικῶς ἔχει ἱκανὰς, ἐξ ὧν διατρέπει μᾶλλον ἢ ἐν τῇ πόλει ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἡεραγίας, οὐσα καὶ μητρόπολις, οἰκοδομηθεῖσα πρὸ 60 σχεδὸν ἔκκευτων, εὐρύχωρος καὶ τριτυπύστατος, καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, οἰκοδομηθεῖσα πρὸ τινων ἔτων. Περὶ τὴν Κάλυμνον εἶναι καὶ πολλὰ νησίδες ἔρημοι, εἰς ἃς μεταβαίνουσιν οἱ Κάλυμνιοι πρὸς γαργαλίαν. Τοιαύτη εἶναι ἡ Ψέρμος, ἡ Τέλενδος κ.λ.π. Μεταξὺ τῆς τελευταίας ταύτης καὶ τῆς Καλύμνου σχηματίζεται λιμὴν μέγας, γωρῶν ὀλοκλήρους στόλους, καὶ ἱκανῶς βαθύς. Ἡ Ψέρμος κεῖται πρὸς Ἀ. τῆς Καλύμνου, ἡ δὲ Τέλενδος πρὸς Δυσμάς.

Ἐν Τελένδῳ ὑπάρχουσι πολλὰ λείψανα ἀρχαῖα ἐπισίμων Ῥωμαϊκῶν οἰκοδομῶν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐ-

τῆς ὁρος ὑψηλόν, Ἁγιος Κωνσταντῖνος καλούμενον, λιάν ἀπότομον, ὅπου ὑπῆρχε μὴν νῦν καταστραμμένα.

Ἡ Κάλυμνος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως κατέχει μέρος ἐπίσημον μεταξὺ τῆς παρ' αὐτὴν θαλάσσης καὶ τῆς ἀντίπεραν ὁχθῆς τῆς Μ. Ἀσίας τῷ 1825, 29 Αὐγούστου, συνεκροτήθη πεισματωδὲς ἀτάτη ναυμαχία μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου διοικουμένου ὑπὸ τοῦ ἥρωος Ἀνδρέου Μιαούλη καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν ναυτικῶν, καὶ τοῦ Τουρκο-Αἰγυπτιακοῦ στόλου, διοικουμένου ὑπὸ τῶν Τοπάλ καὶ Ἰβραήμ πασσῶ. Τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, δειξάντα ἀπαρμιλλὸν ἡρωισμόν, μετὰ πολλὴν ἀντίστασιν ἐνίκησαν, καὶ ἄλλα μὲν τῶν ἐχθρῶν πλοίων κατεκάησαν, ἄλλα δὲ ἐδυσθίσθησαν αὐτανδρα, καὶ πλεῖστοι τῶν Τούρκων ναυμάχων ἐζωγρήθησαν.

Ἐγράφον ἐν Ἀθήναις τὴν 9 Ἰανουαρίου τοῦ 1862.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Δ. ΤΑΤΑΔΡΙΟΣ.

(Φοιτητῆς τῆς νομικῆς.)

ΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΑΛΥΜΝΟΥ (1).

—οοο—

Μοναχογῆδος ψυχομαχεῖ στοῦ καραβιοῦ τὴν πλάρη
 Δὲν ἔχει μάρα γὰ τὸν κλαί', κύρι γὰ τὸν ποτάται.
 Μὴτ' ἀδελφὸν, μὴτ' ἀδελφὴν γὰ τὸν μυρολογᾷται.
 Μόνος ὁ καπετάνιος τοῦ εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ πλάγι.
 Μὲ μὲ γωνὴ λυπητερὴ γυρίζει καὶ τοῦ λέγει·
 Νοτιὰ λαλεῖ τὰ σύννεφα βορρῖας ρίπτει τὸ χιόνι,
 Καὶ σήκου γαῖτη μου γὰ ζῆς, σήκου καλέ μου γαῖτη,
 Νὰ κουμπασάρης τὸν καιρὸ γὰ μποῦμε σὲ λιμῶνα.
 Ἐκεῖνος μ' ἀναστεραγμὸς λέγει τοῦ καπετάνιου·
 Φέρτε με δυὸ γὰ σηκωθῶ, καὶ δυὸ γὰ γ' ἀκουμπίσω,
 Καὶ φέρτε μου τὴν χάρτα μου καὶ τ' ἀργυρὸν κουμπάσο,
 Νὰ κουμπασάρω τὸν καιρὸ γὰ μποῦμε σὲ λιμῶνα.
 Θωρεῖτ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ, τὸ ὑψηλὸ καὶ μέγα·
 Ἐκεῖ θ' ἀράξετε καὶ σεῖς, ποῦ γαι βαθύς λιμῶνας.
 Καὶ μὴ με χῶσετε μακρὰ, μὴτε καὶ χαμηλάκια,
 Μόνον σὴν ἄκρα τοῦ γαλοῦ, ποῦνε τὰ γαλικάκια.
 Ν' ἀκούω ἄγρα τοῦ γαλοῦ, καὶ ἄγρα τοῦ πελάγου,
 Ν' ἀκούω τὰ ναυτόπουλα γὰ λὲν τὸ εἰχία μόλα.
 Πάρε καιρὸ τὰ σύννεφα, καὶ σὺ βορρῖὰ τὰ λόγια
 Κ' ἀμέτε τα τῆς μάρας μου γὰ λὲν μυρολόγια.

Δίστιχα.

1.

Τὰ δάκρυα μου σὲ σώνουσι, κυρά μου, γὰ ζυμώσης,
 Κ' ἡ λαῦρα τῆς καρδούλας μου τὸν γούργο γὰ πυρῶσης.

(1) Τὸ πολυστίχον τοῦτο ἔσται καὶ τὰ λοιπὰ δίστιχα σχεδὸν πάντα μοὶ ἔδωκεν ὁ φίλος μου, ὁ μουσουργὸς Κ. Νεοκλῆς Καλαβρός, ἡμέτερος συμπατριώτης, καὶ νέος ἱκανῶν προτερημάτων, φοιτητῆς δὲ τῆς Ἱατρικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐἶχε δὲ ταῦτα πάντα ἐν μνήμῃ συνειληγμένα, καὶ χάριτας πολλὰς ὁμολογῶ αὐτῷ διότι παρέσχε μοι ταῦτα.

2.
 Τράβα μαχαίρι βάρει μου, εἴχ' ἔγγοια τὴν καρδιά μου,
 Γιατί σ' αἰ μέσα, ἀγάπη μου, μὴ λαβωθῆς κυρά μου.

3.

Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνει, θέλει ταπεινωσῆναι,
 Θέλει λαγοῦ περπατηξιά, πουλιοῦ γρηγοροσύνη.

4.

Ἀπόψε σ' ὠνευρεῦθηκα, κ' ἀγκάλιαζα τὰ ρούχα,
 Κρίμα τὸν ὕπνο ποῦ χάσα καὶ τὴν χαρὰν ποῦ χά

5.

Μὲ τῆς ἀγάπης τὴν φωτιὰ ὅποιος καὶ, δὲν γλαίρει,
 Μ' ἄρ γλαῖτη καὶ καμμιὰ φορὰ, πάλι γερᾶς τοῦ μέγει.

6.

Ἀγάλι, ἀγάλια μὲ καιρὸ, καὶ σιγαρὰ μὲ μόδο.
 Σὲ βάλλω μὲ σ' ἀγκάλια μου, ξεφουρτωμένο ρόδο.

7.

Ποὺς κρῖνος ὠραιότατος σ' ἔδωκε ταῖς ἀσπράδες,
 Καὶ ποτὰ μηλιὰ σοῦ ἔδωκε ταῖς ροδοκοκκινάδες·

8.

Τὰ μάτια σου λαλοῦν λαλοῦν, καὶ μέσα ψυχαλίζου
 Καὶ τὴν καρδιά τοῦ κάθε ρσιοῦ βαθυτάτην ἀκοντίζου.

9.

Τὰ μάτια τῆς τῆς ἀγαπῶ, δὲν εἶναι τόσον μαῦρα,
 Μὰ τὸ χαμαροφρεδι τῆς εἶναι καμὶς καὶ λαῦρα.

10.

Τὰ μάτια σου ὅποιος τὰ φιλεῖ, καὶ ἀνελεξήτ' ὁ μέλι,
 Σκλάβον ἄς τὸν πουλήσουνε σὴς Μπαρμπαραζᾶς
 τὰ μέρη.

11.

Τὴν ἀγάπα με γ' ἀρνήσουμε, γὰ πὲς τῶν ἐμματαῶν
 σου

12.

Νὰ μὴ με σαῖτεύουτε, σὰν θὰ περῶ πομπρὸς
 σου.

13.

Τρεῖς χάρις σοῦ ὅσοις ὁ Θεὸς, σὰν τὴν ἀγὰ
 Τριάδα.

14.

Τὰ κάλλι, καὶ τὴν ὁμορφιά καὶ ὅλη τὴ ροστιμάδα.

15.

Ποὺς εἶδε ψάρι σὲ βουνὸ καὶ θάλασσα σπαρμένῃ,
 Ποὺς εἶδε τοῦτο τὸν καιρὸ ἀγάπῃ μπιστευμένη·

16.

Τὴν ἀγαπῶ πανθρεῖουσι, πῆτε μου τί γὰ κάμω.
 Νὰ βρῶ μαχαίρι γὰ σφαγῶ, γὰ τὰ βουνὰ γὰ πάρω;

17.

Τὰ εἰκοσί μου δάκτυλα, ποῦ ρίζου τὸ κορμὶ μου,
 Ἡ μπάλας γὰ τὰ φάγουτε, ἄρ σ' ἀρνηθῶ πουλίμου.

18.

Ὅλοι μοῦ λὲν ἀρνήσου τὴν, κ' ἀπολησμόνησέ τὴν
 Μὰ γὰ λέω πὸ μέσα μου, Χριστέ μου, μπρόβαλέ
 τὴν.

17.

Ἀναστενάω κ' ὁ καρπὸς μαυρίζει μου τὰ ρούχα
 Δὲν μοῦ τ' ἀσπρίζ' ἄλλη καμμιὰ, μόν' ἡ ἀγάπη
 ποῦ χα.

18.

Τέσσαρες στόλοι τοῦ σπητιοῦ, ποῦ χετέ τὸ βάρος,
 Πῆτε τῆς γὰ ῥτι γὰ τὴν δῶ, πρὸ τοῦ τὴν πάρ'
 ὁ χάρος.

19.

Ἴσως ἐγὼ σ' ἀγάπησα πράγματα γὰ λογάρι·
 Μόνον πῶς ἦσουν ὁμορφῆ καὶ εὐγενικὸ κλογάρι.

20.

Δεκαεπτά γαρούφαλα ποτὲ γάστρα δὲν ἔχει
 Κ' ὅποιος γαπᾶ καὶ λησιμονᾶ κρίμα γαι ἄς κατέχη.

21.

Δὲν θέλω γὰ πὸ πάνω σου, πρᾶμα ποῦ γὰ χη πόνο,
 Στὰ χεῖλή καὶ στὰ μάγουλα γὰ σὲ φιλήσω μόνο.

22.

Στὸ παραθύρι κάθουσι, ἔχεις κ' ἄλλαις κοντά σου
 Μὰ σὺ σ' αἰ ἡ μισκοκαρδιά, κ' ἡ ἄλλαις τὰ κλω-
 γιά σου.

23.

Ἀνὸ μ' ἄτια χεῖς, πουλάκι μου, πολλαῖς καρδιάς
 μαραίνου,

24.

Τὸν ἄνθρωπον τρελλοῦρουσι, καὶ μέγα κουζουλαί-
 ρου.

25.

Ἄδωδεκ' ἀηδόνια σοῦ φερα μικρὴ μου στήν αὐλή
 σου

26.

Νὰ κελαιοῦν, γὰ σὲ ζυπνοῦν, γὰ σκάσουν οἱ ἐχ-
 θροὶ σου.

27.

Κοιμῆτ' ὡς κρῖνος στο βουνὸ, ὡς πέρδικα στὰ δάση,
 Κ' ἀφῆστε τὸ πουλάκι μου τὸν ὕπνο γὰ χορτάση.

28.

Ν' ἀναστενάω ἤθελα, φοβοῦμαι ἀπὸ κάστρο,
 Μήπως ἀνάψη καὶ καὶ τὸ μάγουλο σου τ' ἀσπρι.

29.

Τὰ μαῦρα μ' ἄτια τὰ χαμεν ὁ ἔρωτας μὲ πόθον,
 Τὰ γαλανὰ μὲ τὸ ψηγι γ' ἀρέσουν τῶν ἀνθρώπων.

30.

Μισεύω, κ' ὄλα τὰ πουλιὰ κλαῖνε τὸν μισεμό μου.
 Κλαῖνε καὶ σὺ πουλάκι μου τὸν ἀποχορισμό μου.

31.

Μισεύω, φίλοι, κλαῖτέ με, καὶ σεῖς ἐχθροὶ χαρήτε,
 Καὶ σεῖς γειτονοπούλαις μου τὰ μαῦρα φορεθῆτε.

32.

Ἐγὼ μ' αἰ μάλιστα παιδί, καὶ μὰ γὰ δὲν φοβοῦμαι.
 Ἐκτὸς ἄρ μὲ σκοτώσουνε σὴν κλίρη ποῦ κοιμοῦ-
 μι.

32. *Όταν περῶ καὶ δὲν μιῶ, γὰ χαίρει ἡ καρδιά σου, Τὸ κάμω γὰ τὴν γειτονιά, μὴ βγάλη τ' ὄνομά σου.*

33. *Ἀγαπημένη τῶν πολλῶ, ἀγάπα με καὶ μέγα, Μὴν ἀγαπᾷς πολλοὺς, πολλοὺς καὶ χάσῃς με καὶ μέγα.*

34. *Συγχοκοτεῖουν οἱ καιροὶ ποῦ θε' ἄνταρωθοῦμε, Ποῦ θε' γὰ σμίξουμε τὰ δυὸ γὰ παραπορεθοῦμε.*

35. *Μικρὸς ἦμα' στὰ βάσανα, μικρὸς ἦμα' στὰ πάθη, Μικρὸς τὴν ἐμπερδεύθηκα τὴν ἐδική σ' ἀγάπη.*

36. *Τί ἄπορη ἔχεις καρδιὰν, καὶ γνώμη τ' οὐ σιδέρον, Καὶ δὲν ἔμπορῶν τὰ λόγια μου σ' ἀγάπη γὰ σὲ γέρον;*

37. *Θὰ φύγω, κόρη λιερῆ, καὶ ἔβγα εἰς τὸ δῶμα, Νὰ μοῦ πησ, σύρε σὸ καλὸ, μὲ τὸ γλυκύ σου στόμα.*

38. *Κι' ἂν σ' ἐρωτήσῃ ἡ μάγα σου, τί θέλεις πὰρ' ἐτὸ δῶμα, Τὸ σεττουκάκι ἐπ' ἄνω καὶ ἔχασα τὴν βελόγα.*

39. *Ἡ γύνακα ὦραι δεκατρεῖς μόνον ταῖς τρεῖς κοιμοῦμαι, Ταῖς ἄλλαις τρεῖς ἐξυπνητὸς καὶ σένα ἐνθυμοῦμαι.*

40. *Τί γὰ τὸ κάμω, γὰ τὸ λὲς πῶς ἀγαπᾷς ἐμένα, Καὶ τῆς καρδιάς σου τὰ κλειδιά ἄλλοῦ γὰ χης δομένα;*

41. *Στὴν παραπάνω γειτονιά στέκ' ἕνα κυπαρίσσι, Κι' ἔχει καὶ στὴν ριζοῦλα του μὲν κρυστάλλινὰ βέρεσι.*

42. *Ἀγάπη δὲν ἐκάτεγα, γιατί ἔμουνε κοπέλι, Τώρα τὴν ἐδοκίμασα, γλυκὰ γὰ σὰν τὸ μέλι.*

43. *Θέλω τὸν οὐρανὸν χαρτί, τὴν θάλασσα μελάνη, Γὰ γὰ σου γράψω λιερῆ, ὅσα ὁ ροῦς μου βάνει.*

44. *Εἶδα σε τὸ βράδυ, βράδυ, τώρα τὸν ἔσπερινὸ, Κι' ἤπηρες τὸν ροῦν μου ὄλο, καὶ ὄλο μου τὸ λογισμό.*

45. *Χέρι μὲ χέρι πιάστεμε, τρέμι ἡ καρδιά μου, τρέμει, Ὅσῶν τὸ ἀμπελόφυλλο, ποῦ σείουν οἱ ἀνέμοι.*

46. *Στὸν οὐρανὸ θε' ἀναβῶ εἰς τὸν κριτὴ τοῦ κόσμου, Νὰ δῶ ἂν θὰ σὲ πάρῳ γὰ ματάκια μου καὶ γῶς μου*

47. *Σοῦ στέλλω χαίρετάματα μὲ τὸ χελιδονάκι, Ποῦ γὰ σὸ δρόμο γρήγορο, κι' εἶναι πιστὸ πουλάκι.*

48. *Τὰ μάτια σου γὰ λαμπυρὰ, λάμπ' ἡ περπατιζιά σου, Κι' ὄλος ο κόσμος ἔλαμψε ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου.*

49. *Τράβα μαχαίρι βάρει μου, γὰ γλάνη ἡ καρδιά σου, Καὶ πὰρ' ἀπὸ τὸ αἷμα μου, βάνε τὰ μάγουλά σου.*

50. *Ἀρεστέραζω, βγαίν' ἀχνὸς καὶ μέσα γέρον' ὁ πόρος, Καὶ κείνον ποῦ μὰς χώρισε γὰ μὴν τὸ εὔρ' ὁ χρόνος.*

51. *Ἐκείνον ποῦ μὰς χώρισε ἐσὲ καὶ μὲ πουλί μου, Κομμάτια γὰ τὸν φέρουνε οἱ σκύλοι στὴν αὐλή μου.*

52. *Δὲν τὸ ἄπιζα, δὲν τὸ ἄλεγα, μήτε σὶν ροῦν μου τόχα, Ν' ἀρήσῃς τὸν βασιλικὸ γὰ πάρησ τὴ μολόχα.*

53. *Ὡς ποτε θὰ μὲ τυρανῆς, κι' ὡς ποτε θὰ μὲ κρίνης, Κι' ὡς ποτε σὸ χεράκι σου γὰ ἀκλώσω δὲν μ' ἀγίεις;*

54. *Ἀπόψε τὸ δα τ' ὄνειρο, πικρὸ, φαρμακεμένο, Πῶς θε' γὰ μὲ σκοτώσουρε γὰ σένα τὸν καμένο.*

55. *Κι' ὅταν θὰ μὲ περάσουρε ἀπὸ τὴν γειτονιά σου, Ἐβγα κρυφὰ τῆς μάγας σου καὶ τράβα τὰ μαλλιά σου,*

(* Ἐπεται συνέχεια.)

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

(* Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

—ooo—
A.

Εἰς μεγάλην καὶ γοτθικὴν οἰκίαν, κατ' ἄνω τῶ 1804 γκαί τις γνωστὴ καὶ ἀγαπωμένη ὑφ' ὄλης τῆς συνοικίας ὀνομαζέτο δὲ κυρία Λατοῦρ. Ἦτο γυνὴ ἄλλου καιροῦ, οὐχὶ αὐλικὴ ἀλλ' ἐκ τῆς μεσαιῆς τάξεως, πλουσία, εὐσεβὴς, εὐθυμὸς καὶ ἐλεήμων. Ἐξ ἦτο δὲ βίον μονήρη, καὶ μόνον ἐργασίαν εἶχε γὰ παιζῆ χαρτία μὲ τοὺς γείτονάς της καὶ γὰ κάμη ἐλεημοσύνην. Ἐγέμετο τὴν δευτέραν ὥραν μ. μ. καὶ εἰδὲπνε τὴν ἐννάτην ἐξήρχετο μόνον διὰ γὰ ὑπάγη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐνίοτε ἐπιστρέφουσα περιεπάτει ὀλίγον εἰς τὴν Βασιλικὴν πλατεῖαν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, εἶχε διατηρήσει τὰ ἦθη, σχεδὸν δὲ καὶ τὸ ἐνδυμα τοῦ καιροῦ της, ὀλίγον φροντίζουσα περὶ τῶν καθ' ἑμᾶς, ἀναγιγνώσκουσα μᾶλλον τὸ ὠρολόγιον ἢ τὰς ἐφημερίδας, ἀ-

φίνοσα τὸν κόσμον γὰ βαδίξῃ ὅπως θέλει, καὶ σκοπομένη μόνον πῶς γὰ ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ. Ἐπειδὴ ἦτο ὁμιλιτικὴ μάλιστα δὲ καὶ ὀλίγον πολύλογος, εἶχε πάντοτε, πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν ἀφότου ἐχθρῆσαι μίαν σύντροφον. Ἡ σύντροφος αὕτη ἦτις ποτὲ δὲν τὴν ἐγκατέλειπε, εἶχε καταστήσει ἀληθὴς φίλη της. Πάντοτε τὰς ἐβλεπέ τις ὁμοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὸν περίπατον καὶ πλησίον τῆς ἐστίας. Ἡ Κυρία Φωτεινὴ ἐκράτει τὰ κλειδιά τοῦ ὑπογείου, τῶν ἀποθηκῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ ταμείου ἦτο δὲ ὑψηλὴ καὶ ἰσχνὴ κόρη, ἀρρενωπὸς τὸ ἦθος, ὁμιλοῦσα μὲ τὴν ἄκραν τῶν χειλέων, πολλὰ ἡγεμονικὴ καὶ ὁπωσοῦν δύσθυμος. Ἡ δὲ Κ. Λατοῦρ, ἦτις δὲν ἦτον ὑψηλὴ, ἐκρεμάτο πολυλογοῦσα εἰς τὸν βραχίονα τῆς ἀσχήμου ἐκείνης νέας, τὴν ὀνομαζε καλὴν της φίλην καὶ ἐσύρετο ἀπὸ αὐτῆν. Ἐδείκνυεν εἰς αὐτὴν τυφλὴν πίστιν, καὶ εἰς τὴν διαθήκην της τῆ ἄρηνεν ἰκκὸν μέρος τῆς περιουσίας της· καὶ ἐπειδὴ ἡ Φωτεινὴ δὲν τὸ ἠγνόει, ἐπροσποιεῖτο ὅτι ἠγάπα τὴν κυρίαν της πλέον τοῦ ἑαυτοῦ της, καὶ ὠμίλει περὶ αὐτῆς ἀνυψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς οὐρανὸν καὶ στεναζοῦσα ἀπὸ εὐγνωμοσύνης. Ἐνοεῖται ὅτι ἡ Κ. Φωτεινὴ ἦτο ἡ ἀληθὴς οἰκοδέσποινα. Ἐνῶ ἡ Κ. Λατοῦρ ἐξηπλωμένη εἰς τὸ ἀνάκλιτρον της ἐπλεκεν, ἡ Φωτεινὴ, κρατοῦσα τὰ κλειδιά, διέβαινε μεγαλοπρεπῶς τοὺς διαδρόμους, ἐκτόπα τὰς θύρας, ἐπλήρωνε τοὺς ἐμπόρους, καὶ παρῶριζε τοὺς ὑπρέτας ὅταν ἐφθάνεν ἡ ὥρα τοῦ γεύματος καὶ συνήρχοντο οἱ συνδαιτυμόνες, ἐφαίνετο μὲ συστολὴν φοροῦσα ἐνδυμα βαθύ τὸ χροῶμα καὶ κόσμιον, ἐχαίετα μὲ σεμνότητα, ἐστέκετο κατὰ μέρος καὶ ἐφαίνετο γνωρίζουσα τὴν θέσιν της. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν κινεῖς δὲν προσήρχετο εὐλαδέστερον αὐτῆς, καὶ δὲν ἐχαμήλωνε περισσότερο τοὺς ὀρθαλμούς. Ἐνίοτε ἡ Κ. Λατοῦρ, τῆς ὁποίας ἡ εὐλάβεια ἦτο εὐκρινὴς, ἐκοιμᾶτο ἐνῶ ὁ ἱερεὺς ἐκήρυττεν ἀλλ' ἡ Φωτεινὴ τὴν ἐκέντα, καὶ ὁ ἱεροκήρυξ τῆ ἐγνώριζε διὰ τοῦτο χάριν. Ἡ Κ. Λατοῦρ εἶχε ἐνοικιαστὰς, πακτωτάς, καὶ ἄλλας ὑποθήσεις, ἡ δὲ Φωτεινὴ ἐξήλεγχε τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν, καὶ ἦτο σπανία στρεψοδίκις. Χάρις εἰς τὰς φροντίδας της δὲν ἐφαίνετο οὔτε ἴχνος κόπης εἰς τὴν οἰκίαν ὅλα ἦσαν καθαρά καὶ ἐν τάξει, τὰ πανικὰ ἦσαν λευκάτατα, τὰ τραπεζομάνδουλα στιλπνότατα, καὶ τὰ ὠρολόγια χορδισμένα. Ὅλα ταῦτα ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς αὐτὴν διὰ γὰ ἔμπορῆ γὰ μαλλώνη κατὰ τὴν ὁρεξίν της καὶ γὰ βασιλεύῃ ἐν ὄλῃ τῆ δόξῃ της. Ἡ Κυρία Λατοῦρ δὲν ἠγνόει τὰς ἐλλείψεις τῆς καλῆς της φίλης, ἀλλὰ καθ' ὄλην τὴν ζωὴν της μόνον τὸ καλὸν διέκρινε, τὸ κακὸν δὲν τῆ ἐφαίνετο ποτὲ καθαρόν καὶ τὸ ὑπέφερε χωρὶς γὰ τὸ ἐνοεῖ. Ἡ συνήθεια ἄλλως ἐ υπερίσχυε παρ αὐτῆ πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν ἡ Κ. Φωτεινὴ τὴν ἐπυτρήφουεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπινον ὁμοῦ τὸ πρῶτὸ τὸν καφέν. Ὅταν ἡ προστατευμένη της ἐφώναζε παραπολὺ, ἡ Κ. Λατοῦρ ἄφινε τὸ πλέξιμόν της, ἀνύψωνε τὴν κεφαλὴν καὶ ἠρώτα μὲ τὴν μικρὰν καὶ λεπτὴν φωνὴν της—Τί τρέχει καλή μου; Ἀλλ' ἡ καλή της δὲν καταδέχετο πάντοτε γὰ ἀποκριθῆ,

ἢ, ἂν εἶδεν ἐξηγήσεις τὰς εἶδιδε μὲ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ Κ. Λατοῦρ, ἐπανελάμβανε τὸ πλέξιμόν της τερετίζουσα λεπτόν ἦχον διὰ γὰ μὴ ἀκούσῃ περιπλέον. Μετὰ τῶσων ἐτῶν ἐμπιστοσύνην ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἡ Κ. Φωτεινὴ ἠπάτα ὄλον τὸν κόσμον, καὶ πρῶτην τὴν κυρίαν της, διότι ὄχι μόνον ἐβάλλε κατὰ μέρος ἀπὸ τὰ ἐξοδα τῶν ὀποίων εἶχε τὴν διαχείρησιν, ἀλλὰ καὶ οἰκειοποιεῖτο ἐκ προκαταβολῆς, ὡς περιεχόμενα εἰς τὴν διαθήκην, φορέματα, πανικὰ, καὶ ἀδάμαντας. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀτιμωρησία ἐνθάρρυνε, εἶχε καταστήσει εἰς τὸ γὰ κλέψῃ καὶ λαμπρὸν ἀδαμάντινον κόσμημα, τὸ ὁποῖον καὶ μὲν ἡ Κ. Λατοῦρ δὲν ἐφόρει πλέον, ἐφύλαττεν ὅμως πρὸ ἀμνημονούτων χρόνων εἰς ἐνθύμησιν τοῦ παρελθόντος κάλλους της. Ἡ Κ. Λατοῦρ μὴ θέλουσα γὰ ἐνεῖξῃ εἰς τὸ δικαστήριον γυναῖκα τὴν ὁποίαν εἶχε τῶσων ἀγαπήσει, περιώριστη μόνον εἰς τὸ γὰ τὴν διώξῃ, καὶ ἀπεποιήθη γὰ τὴν ἰδῆ διὰ τελευταίαν φορὰν ἀλλ' εὐρέθη αἰφνης εἰς τῶσων σκληρὰν μοναζίαν, ὥστε ἔχυσε δάκρυα πικρά. Μὲ ὄλην της τὴν εὐσέβειαν ἠναγκάσθη γὰ καταραστῆ τὴν ἀστασίαν τῶν ἐγκοσμίων, καὶ τὰς ἀνηλεεῖς δυστροπίαις τῆς τύχης, ἦτις οὔτε τὴν γλυκειὰν ἀπάτην δὲν σέβεται. Καλὸς τις γείτων, ὀνομαζόμενος Δεπρὲ ἐπεσκέφθη μίαν τῶν ἡμερῶν αὐτῆν διὰ γὰ τὴν παρηγορήσῃ, αὐτὴ δὲ ἐζήτησε τὴν συμβουλήν του. —Τί θὰ γίνω τώρα; Δὲν ἔμπορῶ γὰ ζήσω μόνη; ποῦ θὰ εὔρω νέαν φίλην; Ἐκείνην τὴν ὁποίαν εἶχα ἔως τώρα μὲ ἦτον τῶσων προσφιλες, καὶ τὴν εἶχα τῶσων σνηθίσαι, ὥστε ἂν καὶ μὲ ἀντήμειψε τῶσων κακῶς, λυπούμαι ὅτι δὲν τὴν ἔχω πλέον ποῖος ὅλ' μ' ἐγγυηθῆ δι' ἄλλην; Τί ἐμπιστοσύνην θὰ ἔχω πλέον εἰς ξένην; —Τὸ δυστύχημα τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ Δεπρὲ, ὅλ' ἦτον μέγα, ἐὰν ψυχὴ ὁμοία τῆς ἐδικῆς σας τὴν ἐφερον εἰς τὸ γὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ἀρετῆς. Ἰπάρχουν εἰς τὸν κόσμον πολλοὶ κακοὶ καὶ ὑποκριταί, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ τίμιοι ἄνθρωποι. Λάβετε ἄλλην σύντροφον, ὄχι μὲν μὲ ἀπροσεξίαν, ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ πολλὴν αὐστηρότητα. Ἠπατήθητε μίαν φορὰν, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει γὰ ἀπατηθῆτε καὶ δευτέραν. —Νομίζω ὅτι ἔχετε δίκαιον, ἀπεκρίθη ἡ Κ. Λατοῦρ ἀλλ' εἶμαι πολλὰ περίλυπος καὶ εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν. Δὲν γνωρίζω ψυχὴν εἰς τοὺς Παρισίους. Δὲν εἶναι δυνατόν γὰ λάβετε τινος πληροφορίας καὶ γὰ μὲ προμηθεύετε τιμίαν κόρη τὴν ὁποίαν θὰ κλημεταχειρισθῶ, καὶ ἦτις θὰ μὲ συνοδεύῃ τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἐκκλησίαν; Ὁ Κ. Δεπρὲ δὲν ἦτο οὔτε πολλὰ ζωηρὸς οὔτε πολλὰ κοινωνικὸς· καὶ ὅμως ὑπῆγεν εἰς ἀναζήτησιν ἡ δὲ Κ. Λατοῦρ ἔλαβε μετὰ τινος ἡμέρας νέαν σύντροφον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδάκεν ἐντὸς δύο μηνῶν ὄλην της τὴν φιλίαν, διότι ἦτο εὐπιστος ὅσον καὶ καλή. Ἀλλὰ μετὰ δύο ἢ τρεῖς μῆνας ἠναγκάσθη γὰ ἀποβάλλῃ καὶ αὐτὴν ὄχι ὡς ἀπότομον, ἀλλ' ὡς ὀλίγον τιμίαν. Ἴδου λοιπὸν καὶ δευτέρα αἰτία λύπης πρὸς τὴν Κ. Λατοῦρ. Τότε θελήματα γὰ ἐκλέ-

Ξη και τρίτην, ηρένησεν εις ὄλην τὴν γειτονίαν, ἐδημοσίευσεν τὸ πρᾶγμα καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων αὐτῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἐπέτυχεν.

Ἀπελπισθεῖσα λοιπὸν ἐστηρίζετο εἰς βιβλίον καὶ μετέβαινε μόνη εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐλεγε δὲ ὅτι ἀπεράσισε νὰ τελειώσῃ τὰς ἡμέρας τῆς μόνῃ, καὶ ἐπροσπάθει νὰ φαίνεται εἰς τὸ κοινὸν ὅτι ἦτο εὐθυμος. Ὅτε ὅμως ἀνέβαινε τὴν κλίμακα οἱ πόδες τῆς ἔτρεμον, διότι ἦτο ἐβδομήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν τὸ ἑσπέρας τὴν εὕρισκον πλησίον τῆς ἐστίας, με χεῖρας ἐσταυρωμένας καὶ με κεφαλὴν νεύουσαν· διότι δὲν ἐδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν μοναξίαν. Ἡ ἀσθενὴς κρᾶσις τῆς ἠλλοιώθη ἐντὸς ὀλίγου, καὶ ἐμελαγχόλησε μικρὸν κατὰ μικρὸν.

Ἐίχεν ἕνα μόνον υἱὸν ὀνομαζόμενον Γάστονα, ὅστις πολλὰ νέος ἐνηγκαλίσθη τὰ στρατιωτικά. Ἐπειδὴ δὲ τότε εὕρισκετο ἀλλαγῶ εἰς ὑπηρεσίαν, τῷ ἔγραψε, τῷ διηγήθη τὴν λύπην τῆς, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὴν συνδράμῃ εἰς τὴν στενοχωρίαν τῆς ἐκείνην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γάστον ἠγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὴν μητέρα του ἐζήτησεν ἀδειαν· ἀλλ' ὁ τόπος ὅπου διέτριβεν ἦτο δυστυχῶς τὸ Στρασβούργον ὅπου, ὡς γνωστὸν, εὕρισκονται ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ αἱ ὠραιότεραι γυναῖκες τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ μόνον βλέπει τις μελαγχροινὰς Γερμανίδας, ἐχούσας τὴν Γερμανικὴν ἀπάθειαν, ἀμα δὲ καὶ τὴν Γαλλικὴν ζωηρότητα. Ὁ Γάστον εὐνοεῖτο ἀπὸ δύο ὠραίας ταμβακοπώλαινας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸν ἀφήσωσι ν' ἀναχωρήσῃ. Καὶ ἐπροσπάθει μὲν νὰ τὰς καταπέσῃ, ἔδειξε μάλιστα ἐπὶ τούτῳ καὶ τὴν ἐπιστολὴν τῆς μητρὸς του, αὐταὶ ὅμως εἶπον τόσα καὶ τόσα ὥστε τὸν μετέπεισαν, καὶ ἀνέβαλλεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν ἀναχώρησίν του.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ Κ. Λατούρ ἠσθένησε βαρέως. Εἶχε γεννηθῆ εἰς ἄκρον φαιδρὰ, καὶ διὰ τοῦτο τόσον πολὺ ἠσθάνετο τὴν λύπην, ὥστε κατεβάλλετο. Οἱ ἰατροὶ ἠπόρουσαν τί νὰ πράξωσιν.

— Ἀφετέ με, ἔλεγε, θέλω ν' ἀποθάνω μόνη. Ἀφ' οὗ ὅλοι ὅσους ἠγάπων με ἀφῆκαν, πρὸς τί νὰ διατηρήσω ζωὴν διὰ τὴν ὁποίαν κάνεις δὲν ἐνδιαφέρεται.

Βαθεῖα λύπη ἐπεκράτει εἰς τὴν οἰκίαν, συγχρόνως δὲ καὶ μεγίστη ἀταξία. Οἱ ὑπηρεταὶ βλέποντες τὴν κυρίαν τῶν ἐν τῷ τελειοῦσθαι, καὶ ἠξέροντες ὅτι εἶχεν ἐτοιμὴν τὴν διαθήκην τῆς, ἤρχισαν νὰ τὴν παραμελῶσι. Τὰ δωμάτια, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἦσαν τόσον καθαρὰ καὶ τόσον καλῶς ἠν-τροπισμένα, καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἐπιπλα, ἦσαν πλήρῃ κονιορτοῦ.

— Ἀγαπητῆ μου Φωτεινῆ, ἀνέκραζεν ἡ Κ. Λατούρ, ποῦ εἶσαι; θὰ ἐδίωκες ἐν ἡσὸ ἐδῶ ὅλους αὐτούς.

Μίαν τῶν ἡμερῶν καθ' ἣν ἦτο πολλὰ ἀρρώστος, ἀνεσηκώθη αἴφνης, παρεμέρισε τὰ παραπετάσματα καὶ ἔβαλε τὰς διόπτρας τῆς. Ἐκράτει δὲ ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἔφερον πρὸ ὀλίγου, καὶ τὴν ἤνοιξε με μεγίστην προσοχὴν. Ἄνω τῆς σελίδος ὑπῆρχεν ὠραία ζωγραφία παριστάνουσα τὸν ναὸν τῆς Φιλίας, καὶ βωμὸν ἐν τῷ μέσῳ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἀνεφλέγοντο δύο

καρδία. Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο καθαρῶτατα γεγραμμένη, καὶ αἱ γραμμαὶ εὐθύταται· ἰδοὺ δὲ, ὡς ἐγγιστα τί περιεῖχε·

« Κυρία καὶ φιλάτη μου ἀνάδοξε! Λαμβάνω τὸν κάλαμον ἐξ ὀνόματος ὅλης τῆς οἰκογενείας, διότι ἐξ ὅλων μόνῃ ἐγὼ γνωρίζω γράψιμον, διὰ νὰ σὰς εὐχηθῶ αἴσιον καὶ εὐτυχῆς τὸ νέον ἔτος. Οἱ γονεῖς μου καὶ οἱ ἀδελφοὶ μου σὰς στέλλουν τὴν ἰδίαν εὐχὴν. Ἐμάθαμεν ὅτι εἴσθε ἀσθενῆς, καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ σὰς διαφυλάξῃ, τὸ ὅποιον θὰ γίνῃ βεβαίως. Λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ σὰς στείλω διὰ τῆς παρούσης ὀλίγα λουκάνικα.

» Καὶ μένω εὐσεβάστως

» ἡ βαπτιστικὴ καὶ δούλη σας

« ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΠΕΔΛΕ. »

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ἡ Κ. Λατούρ τὴν ἔβαλεν ὑπὸ τὸ προσκέφαλόν τῆς, καὶ κατέσασα τὸν Κ. Δεπρὲ ὑπηγόρευσε τὴν ἀπάντησιν. Καὶ κάνεις μὲν εἰς τὴν οἰκίαν δὲν ἐγνώριζε τί ἔγραψεν· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐστάλη ἡ ἀπάντησις ἡ ἀρρώστος ἐφάνη ἡσυχωτέρα, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔγεινεν ὑπέροπτε φαιδρὰ καὶ ὑγιής.

Β'.

Ὁ Κ. Πιεδλέ ἦτο ἀπὸ τὴν Βώσν, ὅπου εἶχε ζῆσι καὶ ὅπου ἐσκόπευε ν' ἀποθάνῃ· ἦτο δὲ γέρον καὶ τίμιος ἐνοικιαστὴς κτήματος ἀνήκοντος εἰς τὴν κυρίαν Λατούρ πλησίον τῆς πόλεως Chartres. Ποτὲ ἐπὶ ζωῆς του δὲν εἶχεν ἰδῆ οὔτε δάσος οὔτε βουνὸν, διότι ποτὲ δὲν εἶχεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν ἑπαυλὴν του, εἰμὴ διὰ νὰ υπάγῃ εἰς τὴν πόλιν ἢ εἰς τὰ περὶχωρα, καὶ ἡ Βώσν, ὡς γνωστὸν, εἶναι πεδιάς. Εἶχεν ὅμως ἰδεῖ ἕνα ποταμὸν, ὅστις ἔρρεε πλησίον τῆς οἰκίας του. Διὰ δὲ τὴν θάλασσαν ἐπίστευεν εἰς αὐτὴν ὅπως ἐπίστευε καὶ εἰς τὸν παράδεισον, δηλαδὴ ἐνόμιζεν ὅτι ἔπρεπε νὰ υπάγῃ πρῶτον νὰ τὴν ἰδῇ· διὰ τοῦτο τρία μόνον πράγματα εἰς τοῦτον τὸν κόσμον ἐκίνουν τὸν θαυμασμόν του· τὸ κωδονοστάσιον τῆς Chartres, ὠραία κόρη καὶ ὠραῖος ἀγρὸς. Αἱ γνώσεις του περιερίκοντο μόνον εἰς τὸ νὰ ἠξέυρῃ ὅτι τὸ θέρος εἶναι ζέστη, τὸν χειμῶνα ψυχρός, καθὼς καὶ ποῖα ἦτο ἡ τιμὴ τοῦ σίτου κατὰ τὴν τελευταίαν ἀγοράν. Ἀλλ' ὅταν παρὶ τὴν μεσημβρίαν, τὴν ὥραν καθ' ἣν οἱ γεωργοὶ ἀναπαύονται, ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν αὐλὴν διὰ νὰ καλημερίσῃ τοὺς σίτους του, θὰ ἔβλεπε χαίρων τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ τοὺς πλατεῖς ὄμους του. Ἐφαίνετο ὅτι οἱ στάχεις ἐκυματίζοντο εὐθυτενέστεροι καὶ πλέον ὑπερήφανοι ἢ τὸ σῆνηες, καὶ ὅτι τὸ ὕψος τοῦ ἀρότρου ἦτο στιλπνότερον. Τὰ παιδία τῆς ἐπαύλειος τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐξηπλωμένα ὑπὸ τὴν σκιάν ἢ ἐγεύοντο, ἀπεκάλυπτον εὐσεβάστως τὴν κεφαλὴν, ἐνῶ κατεβρόχιζον μεγάλα τεμάχια ἄρτου καὶ τυρίου. Οἱ ὄβες ἀνεμρυκῶντο ἀταράχως, καὶ οἱ ἵπποι ἐγαυρίων ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ κυρίου ὅστις ἐχάδευε τὴν βᾶσιν των.

— Ὁ τύπος μας εἶναι ἡ ἀποθήκη τῆς Γαλλίας, ἔλεγεν ἐνίοτε. Καὶ ἐκυπτε τὴν κεφαλὴν βαδίζων καὶ θαυμάζων τὴν καλλιέργειαν.

Ἡ Κ. Πιεδλέ, ἡ σύζυγός του, εἶχε γεννήσει ἐννέα τέκνα, ἐξ ὧν ὀκτὼ ἦσαν ἀρρένα καὶ εἶχον ἐξ σχεδὸν ποδῶν ὕψος. Τοιοῦτον ἦτο καὶ τοῦ πατρὸς τὸ ἀνάστημα· ἡ δὲ μήτηρ εἶχεν ὕψος πέντε ποδῶν καὶ πέντε δακτύλων· ἦτο δὲ καὶ ἡ ὠραιότερα γυνὴ τοῦ χωρίου. Οἱ ὀκτὼ νέοι, δυνατοὶ ὡς ταῦροι, ὑπετάσσοντο ὡς δούλοι εἰς τὸν πατέρα των. Ἦσαν οὕτως εἰπεῖν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ πλέον ζηλωταὶ τῶν ὑπηρετῶν του, καὶ ἔκαμον ἀλληλοδιαδόχως ἔργα ἠνιόχου, γεωργοῦ καὶ λικιμιστοῦ. Ἐχαίρει τις τῶντι ἐλέπων τὰ ὀκτὼ παλλικάρια με χεῖριδας ἀνασηκωμένας, με δίκελλαν εἰς τὰς χεῖρας ἢ στρέφοντας μύλον. Τὴν Κυριακὴν ὑπήγαινον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ οἱ ὀκτὼ ὁμοῦ προηγουμένου τοῦ πατρὸς των, καὶ τὸ ἑσπέρας μετὰ τὴν ἐργασίαν, ἐκάθητο παρὰ τὴν μικρὰν τράπεζαν τοῦ μαγειρείου, τρώγοντες ῥόφημα καὶ συγχοῦντες τὰ μεγάλα μετὰλλια ποτηρία των.

Μεταξὺ τῆς οἰκογενείας ταύτης τῶν γιγάντων ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ μικρὸν πλάσμα πλήρες ὑγείας, τὸ ἔναντον λέγομεν τέκνον τῆς Κ. Πιεδλέ, ἡ Μαργαρίτα. Ἡ κεφαλὴ τῆς δὲν ἐφθάνεν ἕως εἰς τὸν ἀγκῶνα τῶν ἀδελφῶν τῆς, καὶ ὅταν ὁ πατὴρ τῆς τὴν ἐνηγκαλίζετο, τὴν ἐσθῆκεν πάντοτε ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὴν ἔβαλλεν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἡ μικρὰ Μαργαρίτα δὲν ἦτο ἐτι δεκαεξ' ἐτῶν· εἶχε ῥίνα ἀνασηκωμένην, στόμα καλῶς ἐσηκωμένον, με καλοὺς ὀδόντας καὶ πάντοτε μειδιῶν, ὅσιν ἠλιοκαθ', βραχίονας παχείς, σῶμα στρογγυλωπὸν, καὶ ἐν γένει ἦθος φαιδρότατον· διὰ τοῦτο ἐπροξέει χαρὰν εἰς ὄλην τὴν οἰκογένειαν. Καθημένη μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τῆς ἔλαμπεν ὡς ἄνθος τοῦ ἀγροῦ μεταξὺ σταχυῶν.

— Δὲν ἠξέυρω, μὰ τὴν πίστιν μου! ἔλεγεν ὁ Πιεδλέ, τί ἔκαμεν ἡ γυναῖκά μου, καὶ με ἔδωκε τοῦτο τὸ παιδίον· εἶνε χάρισμα τῆς θεῆς Προνοίας. Θὰ με κάμῃ νὰ γελῶ εἰς ὄλην μου τὴν ζωὴν.

Ἡ Μαργαρίτα διεύθυνε τὰ τῆς οἰκίας, διότι ἡ μήτηρ τῆς, ἐν καὶ δυνατὴ ἀκόμη, ἀφῆκεν εἰς αὐτὴν τὴν φροντίδα, διὰ νὰ συνθίσῃ εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονομίαν. Ἡ Μαργαρίτα ἐκρυπτε τὰ πανικὰ καὶ τὸ κρασίον, καὶ ἐπεριποιεῖτο τὰ σκεῦη τῆς τραπέζης, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν κατεδέχετο νὰ πλύνῃ· ἠτοίμαζε τὴν τράπεζαν, ἐκέρνα τὸ κρασίον καὶ ἐτραγώδει ἐν καιρῷ τῶν ὀπωρικῶν. Αἱ ὑπηρετίδες τὴν ὀνόμαζον Κυρίαν Μαργαρίταν. Ἦτο φρονίμη ὡς ἀγία. Δὲν λέγω ὅτι ἐστερεῖτο γυναικείας φιλαυτίας, διότι ἦτο νέα εὐμορφος καὶ κόρη τῆς Εὐα· ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νέος, ἔστω καὶ ἐκ τῶν καλλιτέρων τοῦ χωρίου, νὰ τὴν ἐσφιγγε πολὺ δυνατὰ χορεύων, διότι δὲν θὰ ἔχαιρε πολλὴν ὥραν. Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ υἱὸς ἐνὸς ἐνοικιαστοῦ, φανεῖς ὕψωσόν τολμηρὸς πρὸς αὐτὴν ἐνῶ ἐχόρευεν, ἔφαγε γενναῖον ῥάπισμα.

Ὁ ἐφημέριος ἐτίμα μάλιστ' ἡ Μαργαρίταν καὶ πάντοτε τὴν ἔφερον ὡς παράδειγμα. Μίαν τῶν ἡμερῶν μάλιστ' ἀκρῶν ἀπ' ἀμβωνος ἐπρότρεψε τοὺς ἀκρατάς του νὰ τὴν μιμηθῶσιν. Ἡ Μαργαρίτα ἠξέυρε νὰ ῥάπτῃ, καθὼς καὶ νὰ κεντᾷ· ὁ πατὴρ τῆς ἠθέλησε πρὸς τοῦτους ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, μάλιστα δὲ καὶ νὰ ὀρθογραφῇ· ἐδιδάχθη δὲ καὶ

ὀλίγην γραμματικὴν καὶ γεωγραφίαν. Διὰ τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ μαντιεῖον τοῦ χωρίου· μόλις ἤνοιγε τὸ στόμα καὶ οἱ χωρικοὶ ἔχασκον. Ἐλεγεν ὅτι ἡ γῆ εἶναι στρογγυλὴ καὶ τὴν ἐπίστευον ἀμέσως. Τὴν Κυριακὴν ὅτε ἐχόρευε τὴν περιεκύκλοναν ὄλοι, καὶ ἐθαύμαζον τὰ βήματά τῆς, διότι εἶχε διδαχθῆ τὸν χορὸν ἀπὸ διδασκαλόν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ καὶ ἠγαπάτο καὶ ἐθαυμάζετο, πρᾶγμα οὐχὶ εὐκόλον.

Ὁ ἀναγνώστης ἔμαθεν ἤδη ὅτι ἡ Μαργαρίτα ἦτο βαπτιστικὴ τῆς κυρίας Λατούρ, καὶ ὅτι αὐτὴ εἶχε γράψῃ ἐπὶ καλοῦ χάρτου τὴν συγχαρητήριον ἐπιστολὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους. Διὰ τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, ἥτις περιεῖχεν ὀλιγοτέρας τῶν δέκα γραμμῶν, ἡ Μαργαρίτα κατέτριψε πολὺν χρόνον καὶ ἐσκέφθη πολὺ, διότι δὲν ἦτο πολλὰ ἐξησκημένη εἰς τὸ γράφειν. Ὅπως δὲ ἦτο ἡ Κ. Λατούρ, ἡ ὁποία ἠγάπα πολὺ τὴν Μαργαρίταν καὶ τὴν ἐγνώριζεν ὡς τιμωτάτην νέαν, ἀπεράσισε νὰ τὴν ζητήσῃ ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς διὰ νὰ τὴν ἔχῃ σύντροφόν τῆς.

Ὁ Κ. Πιεδλέ ἦτο μίαν ἐσπέραν εἰς τὴν αὐλὴν του, καὶ παρετρίε με προσοχὴν νέον τροχὸν τὸν ὅποιον εἶχε ἐβάλει εἰς φορτηγὸν ἀμαξάν του. Ἡ Κ. Πιεδλέ, ἰσταμένη καὶ αὐτὴ ὑπὸ στέγασμα, ἐκράτει με μεγίστην πυράγραν τὸ ῥύγχος ταύρου διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ κινηθῇ ἐνῶ ὁ ἵππιατρός τὸν ἐθεράπευεν. Οἱ ἐργάται ἐπεριποοῦντο τοὺς ἵππους οἱ ὁποῖοι ἐπέστρεφον ἀπὸ τὴν βρύσιν. Τὰ ποίμνια ἐπανήρχοντο, καὶ μεγαλοπρεπῆς ἀγέλη δαμάλειον διευθύνετο πρὸς τὴν μάνδραν· ἡ δὲ Μαργαρίτα, καθημένη ἐπὶ σωροῦ χόρτου, ἀνεγίνωσκε παλαιὸν φύλλον ἐφημερίδος, τὸ ὁποῖον τῆ εἶχε δανείσει ὁ ἐφημέριος. Τὴν ὥραν ἐκείνην ἐφάνη καὶ ὁ ἐφημέριος αὐτός, καὶ πλησιάζας πρὸς τὸν Κ. Πιεδλέ τῷ ἔδωκεν ἐπιστολὴν τῆς Κ. Λατούρ. Οὗτος δὲ ἀνοίξας τὴν ἐπιστολὴν, μόλις ἀνέγνω τὰς πρώτας γραμμὰς καὶ τόσον ἐταράχθη ὥστε ἐκάθησεν εἰς θρανίον. — Νὰ με ζητῇ τὴν κόρην μου! ἀνέκραξε, τὴν μοναχὴν κόρην μου! τὴν καλὴν μου Μαργαρίταν.

Ταῦτα ἀκούσασα ἡ σύζυγός του ἔτραξεν ἐντρομος· οἱ υἱοὶ τῆς, ὅτινες ἐπέστρεφον ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, συνηθροίσθησαν περὶ τὸν πατέρα των, ἡ δὲ Μαργαρίτα ἔμεινε μόνη μακρὰν, καὶ τολμῶσα μῆτε νὰ κινηθῇ, μῆτε νὰ ὁμιλήσῃ. Μετὰ τὰς πρώτας ἐπιφανῆεις ὄλοι ἐσιώπησαν.

Τότε ὁ ἐφημέριος λαβὼν τὸν λόγον ἀπερίθμησεν ὅλα τὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπέκτα ἡ Μαργαρίτα συναίνουσα εἰς τὴν πρότασιν τῆς ἀναδόχου τῆς. Ἡ Κ. Λατούρ εἶχεν εὐριγετήται πολλὰχῶς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Πιεδλέ, καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ἀνάγκην συντρόφου κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς, ἀπετάθη πρὸς αὐτούς ὡς πρὸς ἀνθρώπους πιστοῦ· ἦτο δὲ βέβαιον ὅτι θὰ μεταχειρίζετο καλὰ τὴν βαπτιστικὴν τῆς, καὶ ὅτι θὰ ἐφρόντιζε διὰ τὸ μέλλον τῆς. Ὁ πατὴρ ἤκουσε τὸν ἐφημέριον σιωπῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐζήτησεν ὀλίγον καιρὸν διὰ νὰ σκεψθῇ καὶ ν' ἀποφασίσῃ.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα, μετὰ πολλοὺς στεναγμοὺς καὶ πολλὰ δάκρυα, ἀπεφασίσθη νὰ μεταβῇ ἡ Μαργαρίτα εἰς Περισίους. Ἡ μήτηρ ἦτο ἀπαρηγόρητος

και ἔλεγεν ὅτι ἦτον ἐντροπή νὰ γίνη ἡ θυγάτηρ τῆς ὑπηρετικῆς ἐνῶ εἶναι νὰ ἐκλέξῃ τὸν ὠραιότερον καὶ πλουσιώτερον νέον τοῦ χωρίου. Οἱ ἀδελφοὶ τῆς πρώτης φορὰν ἐπὶ τῆς ζωῆς των δὲν κατώρθωσαν νὰ συμφωνήσωσιν, ἐφιλονείκουν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, καὶ οἱ μὲν συγκατετίθεντο, οἱ δὲ ὄχι· ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅλοι ἦσαν συγχυσμένοι καὶ τεταραγμένοι εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐπειδὴ ὁ πατὴρ ἐνθυμεῖτο ὅτι ἐν καιρῷ δυστυχίας ἡ Κ. Λατούρ, ἀντὶ νὰ ζητήσῃ τὸ ἐνοίκιον ἔστειλε μάλιστα εἰς αὐτὸν ἕνα σάκκον μὲ τάλληρα, εἶπε νὰ σιωπήσωσιν ὅλοι καὶ ἀπεφάτισε ν' ἀναχωρήσῃ ἡ κόρη του.

Ὅτε ἔρθασεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως ἔξευζαν τὸ ὄχημα, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ φέρῃ τὴν Μαργαρίταν εἰς Chartres, ὅπου θὰ ἐπέβαινε εἰς δημοσίαν ἀμαξάν. Ἐδῶκαν εἰς αὐτὴν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα ἐν ἀφρονίᾳ· ἐμπροσθεν, ὀπισθεν καὶ ἄνωθεν τοῦ ὀχήματος ἦσαν πλῆθος κυτιῶν· διότι οἱ γονεῖς τῆς ἠθελον νὰ φανῇ ἡ κόρη των ἀξιοπρεπῶς εἰς Παρισίους. Ἡ Μαργαρίτα ἀπεχαιρέτισεν ὄλους, καὶ ἐνῶ ἠτοιμάζετο ν' ἀσπασθῇ τὸν πατέρα τῆς, ὁ ἐφημέριος ἔλαβε τὴν χειρὰ τῆς καὶ τὴν ὠμίλησε πατρικῶς περὶ τοῦ ταξιδίου, περὶ τῆς ζωῆς τῆς καὶ περὶ τῶν κινδύνων εἰς τοὺς ὁποίους θὰ εὕρισκετο. «Ἐχε πάντοτε τὴν αὐτὴν φρόνησιν, εἶπεν ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς περὶ τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας του, διότι αὐτὴ εἶνε πολυτιμώτατος θησαυρός· κάμε τὸ χρέος σου καὶ ὁ Θεὸς θάφροντισῇ διὰ τὰ λοιπά.»

Ὁ Πιεδλὲ, εἶχε δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· ἂν καὶ δὲν ἐνόησε καθαρὰ ὅλον τὸν λόγον τοῦ ἐφημερίου· ἐνηγκαλίσθη τὴν κόρην του, τὴν ἐφίλησε, τὴν ἀφίκεν, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἐξανεφίλησεν· ἠθελε νὰ ὁμιλήσῃ καὶ ἀπὸ τὴν ταραχὴν δὲν τὸ κατώρθωνε.

— Φύλαξε καλὰ, κόρη μου, εἶπε τέλος πάντων, τὰς συμβουλὰς τοῦ ἀγίου ἐφημερίου καὶ φρόντισε μὴ τὰς παραβῆς.

Ἡ Μαργαρίτα ἀνέβη εἰς τὸ ὄχημα καὶ ὁ ἵππος ἠτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε ἠκούσθη τόσον δυνατὸς κλαυθμὸς ὥστε ὅλοι ἐστοάφησαν. Καὶ στραφέντες παρετήρησαν μικρὸν παιδίον, δεκατεσσάρων σχεδὸν ἐτῶν τὸ ὁποῖον δὲν εἶχον παρατηρήσει ἕως τότε. Τὸ παιδίον τοῦτο ὠνομάζετο Κωνσταντῆς, καὶ ἡ τέχνη του δὲν ἦτο πολλὰ εὐγενής, διότι ἐφύλαττε κούρκους. Ἠγάπα ὁμῶς περιπαθῶς τὴν Μαργαρίταν, ὄχι ἐρωτικῶς ἀλλὰ φιλικῶς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Μαργαρίτα ἠγάπα τὸ ταλαιώπρον αὐτὸ, καὶ πολλάκις τῷ εἶχε δώσει κεράσια καὶ σταφυλὴν διὰ νὰ μὴ φάγῃ ξηρὸν τὸν ἄρτον του. Καὶ ἐπειδὴ τὸ παιδίον τοῦτο ἦτο εὐφυὲς, ἡ Μαργαρίτα τὸ ἐδίδασκε τὰ ὀλίγα τὰ ὁποῖα ἤξευρε· καὶ ὡς ἔχοντες καὶ οἱ δύο σχεδὸν τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἀφ' οὗ ἐτελείονε τὸ μάθημα καὶ διδασκάλισσα καὶ μαθητὴς· ἐπαιζον. Τὴν ὄραν ἐκείνην ὁ Κωνσταντῆς ἐφόρει σανδάλια τὰ ὁποῖα τῷ εἶχε δώσει ἡ Μαργαρίτα, λυπούμενη νὰ τὸν βλέπῃ περιπατοῦντα γυμνοπόδην· ἱστάμενος ὄρθιος· εἰς τινα γωνίαν τῆς αὐλῆς μεταξὺ τῆς κουρκικῆς ἀγέλης του παρετίθει τὰ σανδάλιά του, καὶ ἔχυνε τοῦ Πέτρου

τὰ δάκρυα. Ἡ Μαργαρίτα τῷ ἔνευσε νὰ πλησιάσῃ καὶ ἔτεινε τὴν χειρὰ τῆς· αὐτὸς δὲ τὴν ἔλαβε καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὸ πρόσωπόν του ὡς ἂν ἠθελε νὰ τὴν φιλήσῃ· ἡ Μαργαρίτα τὴν ἀπέσυρε καταβρεγμένη. Ἀπεχαιράτισε καὶ τελευταῖον τὴν μητέρα τῆς καὶ τὸ ὄχημα ἀνεχώρησεν.

(*Ἀκολουθεῖ.*)

ΔΙΑΦΟΡΑ.

— 000 —

ΘΑΝΑΤΟΣ ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ ΒΙΓΚΗ. — Μαθὼν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος ὁ Α' τὸν θάνατον τοῦ ἐν τῇ Αὐλῇ αὐτοῦ περιωνύμου ζωγράφου Λεονάρδου Βίγκη, ἐγένετο περίλυπος· ὄθεν οἱ περὶ αὐτὸν Αὐλικοὶ καὶ μεγιστάνες, θελοντες νὰ παρηγορήσωσιν αὐτὸν, τῷ ἔλεγον ὅτι δὲν ἀρμόζει νὰ θρηνῇ τὸν θάνατον ἀνδρὸς μικρῆς καὶ ποταπῆς καταγωγῆς. Εὐγενεῖς καὶ πρίγκηπες, ἀπεκρίθη ὁ νουεχῆς βασιλεὺς, δημιουργῶ καθ' ἡμέραν ὄσους καὶ ἂν θέλω, ἀλλ' ἄλλον Λεονάρδον Βίγκην μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ πλάσῃ, αὐτὸς μάλιστα ὅστις δὲν πλάσσει τοιούτους ἄνδρας συνεχῶς.

ΟΙΝΟΣ EST EST. Παρὰ τὴν πόλιν Βιτέρβου κεῖται ὁ λόφος Montefiascone, ὅπου γίνεται ἀξιόλογος τις οἶνος γνωστὸς ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν est, est, (ἔστι, ἔστι), ἢν, ὡς λέγουσιν, ἔλαβε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, ὅτε Γερμανὸς τις καταλύσας ἐν τινι ξενοδοχείῳ τοῦ Βιτέρβου, καὶ δοκιμάσας τὸν οἶνον αὐτὸν, τοσοῦτον κῆχαριστήθη, ὥστε ἅμα πίνων τὸ ποτήριον ἠρώτα λατινιστῆ, (ἀγνοῶν τὴν ἰταλικὴν) ἂν ὑπῆρχεν est, est? καὶ ἄλλος· ἠκολούθει δὲ πίνων κατὰ κόρον μέχρις οὗ ἀπεβίωσεν· τούτου ἕνεκα ὁ ὑπηρετικὸς αὐτοῦ ἀνήγειρεν αὐτῷ μνημεῖον σωζόμενον ἔτι, καὶ φέρον τὴν ἐξῆς ἐπιτύμβιον λατινικὴν ἐπιγραφὴν·

Est, est, est, per nimium est

Hic Jon. de Fug. Dominus meus mortuus est.

A. MCCCXIII.

ΓΕΩΦΑΓΟΙ. Οἱ Ὀτομάχοι (Otomagues), λαὸς βαρβαρὸς καὶ ἰχθυοφάγος τῆς Ἀμερικῆς, ὅστις κατοικεῖ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Μάτα καὶ Ἀπούρε, μὴ δυνάμενοι ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς κατ' ἔτος μῆνας ἕνεκα τῆς πλημμύρας τῶν ποταμῶν νὰ προμηθευθῶσι τοὺς πρὸς τροφήν ἀναγκαιοῦντας ἰχθύς, τρώγουσιν εἶδος λιπαρῆς γῆς χωρὶς ποτῶ· νὰ βλαρθῇ ἡ υγεία αὐτῶν. Καὶ ἄλλοι ὡσαύτως· ἐκ τῶν βαρβάρων τῆς Ἀμερικῆς λαῶν μεταχειρίζονται τὴν γῆν πρὸς τροφήν, ὥστε δικαίως καλοῦνται γεωφάγοι.

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.